

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Červen 2021

Učí nebo neučí?

Přechod absolventů pedagogických programů, oborů
a fakult do pedagogických povolání

Studie

Martin Zelenka

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Důvody nedostatku učitelů

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy řeší v období od dubna 2020 do prosince 2022 projekt *Důvody nenastoupení absolventů pedagogických fakult do profese učitele / pedagogického pracovníka*, který je reakcí na nedostatky učitelů v českém školství. Proto ho zkráceně nazýváme **Důvody nedostatku učitelů**.

Cílem projektu je analyzovat vývoj, současnou situaci, rozsah a dynamiku, i mezinárodní komparaci nedostatku učitelů v českém školství a jeho důvody. Například tedy zda, do jaké míry a proč absolventi pedagogických fakult a učitelských studijních programů na ostatních fakultách nenastupují k výkonu povolání, na které byli v průběhu svého vzdělávání připravováni. Nebo zda, do jaké míry a proč z profese učitele brzy odcházejí. Zároveň je ovšem cílem projektu identifikovat významné bariéry a faktory, které k nedostatku učitelů vedou, a to na různých úrovních:

- a) na individuální úrovni samotných učitelů či studentů připravujících se na profesní dráhu učitele;
- b) na úrovni vysokých škol a fakult, které studenty ke vstupu do učitelské profese připravují;
- c) na úrovni (především) základních a středních škol jako zaměstnavatelů učitelů;
- d) na úrovni státu zodpovědného (prostřednictvím ministerstva) za zajištění učitelů a péči o ně;
- e) na úrovni společenských předpokladů a podmínek pro výkon učitelského povolání.

Na základě analýz primárních i sekundárních zdrojů informací a dat, kvalitativních a kvantitativních šetření, rešerší zahraniční a domácí literatury a rozborů vybraných vzdělávacích politik, budou v rámci projektu navrženy krátkodobé kroky i dlouhodobější opatření a strategie, které:

- 1) vytvoří předpoklady pro to, aby mezi poptávkou a nabídkou učitelů a pedagogických pracovníků na pracovním trhu v budoucnu již nenastávaly podobné výkyvy a nerovnováhy;
- 2) omezí nenastupování příslušných absolventů do povolání učitele a případně přispějí k návratu části těch, kteří již působí v jiných odvětvích a povoláních.

Učí nebo neučí?

**Přechod absolventů pedagogických programů, oborů
a fakult do pedagogických povolání**

Studie

Martin Zelenka

Červen 2021

Obsah

Úvod	5
Shrnutí	6
Data – Představení projektů REFLEX 2013 a Absolvent 2018	9
I. Kdo jsou absolventi učitelství a pedagogiky?	12
I.1 Problematika studijního programu a studijního oboru	12
I.2 Kvalifikační požadavky na učitele a pedagogické pracovníky	14
I.3 Identifikace učitelských a neuitelských pedagogických programů a oborů	18
I.4 Aplikace v šetření Absolvent 2018	20
I.5 Aplikace v šetření REFLEX 2013	25
2. Kdo jsou ti, kdo vykonávají učitelská a pedagogická povolání?	30
2.1 Identifikace učitelských a pedagogických povolání v klasifikaci ISCO	31
2.1.1 Aplikace v šetření Absolvent 2018	32
2.1.2 Aplikace v šetření REFLEX 2013	37
3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy	39
3.1 Co dělají absolventi těsně po absolvování a po několika letech?	39
3.1.1 Podle šetření Absolvent 2018	40
3.1.2 Podle šetření REFLEX 2013	50
3.2 Profesní mobilita v prvních letech po absolvování	56
3.2.1 Podle šetření Absolvent 2018	56
3.2.2 Podle šetření REFLEX 2013	63
3.3 Typy profesní mobility	69
Literatura	77

Úvod

Předkládaná studie je jednou z úvodních studií projektu Důvody nenastoupení absolventů pedagogických fakult do profese učitele/pedagogického pracovníka. Popsat současnou intenzitu toho, že absolventi pedagogických fakult nevykonávají v počátku své pracovní kariéry pedagogické povolání, je pro analýzu témat, která projekt nastoluje, zcela zásadní.

Hned na začátku je třeba říct, že i když v názvu projektu jsou výslovně zmíněni absolventi pedagogických fakult, projekt a ani tato studie se neomezuje pouze na absolventy těchto fakult. S jistou dávkou zjednodušení lze rozlišit tři základní skupiny, kterými se budeme zabývat – absolventi pedagogických fakult, absolventi učitelských studijních programů a oborů a absolventi pedagogických studijních programů a oborů. Tyto skupiny samozřejmě nejsou vzájemně výlučné, naopak se poměrně výrazně překrývají. Důsledné vnímání rozdílů mezi těmito skupinami, i jejich různými podmnožinami je však velmi podstatné, jelikož rozdíly ve výsledcích podle toho, na kterou skupinu se ptáme, mohou být, a jak si ve studii důkladně ukážeme, i jsou mnohdy značné.

Zcela základním cílem předkládané studie je vypočítat, jaký podíl absolventů pedagogických fakult a učitelských a obecněji pedagogických studijních programů a oborů na vysokých školách v České republice v prvních letech po absolvování vykonává povolání učitele a pedagogického pracovníka obecně. Jak poznamenávají autoři publikace, která se zabývá zevrubně začínajícími učiteli, „v České republice nejsou k dispozici data ohledně nástupu absolventů učitelských oborů do praxe“ (Hanušová, Píšová, 2017) a musíme se spolehnout na dílčí studie, které však vznikly v období na přelomu 20. a 21. století. Z novějších pramenů je zde uvedeno MŠMT, které má využívat jako zdroj zprávu z šetření REFLEX 2013 (Koucký, Ryška, & Zelenka, 2014). Uvedeno je, že míra nástupu absolventů učitelství měla být cca 50 %. Zmíněná studie se však tímto tématem nezabývá a podobný údaj se v ní nevyskytuje, takže není jasné, jak tento údaj vznikl. Je tak zřejmé, že zde v tomto ohledu existuje poměrně zásadní informační vakuum, a právě předkládaná studie se pokusí toto vakuum zaplnit. Nebudeme se ale zabývat jen absolventy učitelství a učitelským povoláním, ale také pedagogickými studijními programy a obory a pedagogickými povoláními v širším slova smyslu.

Spolu s tímto cílem dále studie řeší několik příbuzných témat. Zejména nebudeme zkoumat jen podíl absolventů pracujících jako učitelé nebo pedagogičtí pracovníci, ale budeme se zabývat také tím, co absolventi dělají, pokud pedagogické povolání nevykonávají, jejich nezaměstnaností a mírou ekonomické neaktivity. Zároveň budeme analyzovat profesní a ekonomickou mobilitu v prvních letech po absolvování – pohyb mezi různými profesně-ekonomickými kategoriemi. Před řešením těchto otázek je potřeba vymezit základní analytické kategorie. Zatímco kategorie pedagogických fakult je poměrně zřejmá, vymezení učitelských a pedagogických studijních programů a oborů je již podstatně složitější, a to zejména vzhledem k historicky ne zcela systematickému klasifikování jednotlivých oborů a programů. Problematické je také jasné vymezení učitelského a pedagogického povolání. Značná část studie je tudíž věnována problematice definování, klasifikace a vymezení těchto základních analytických kategorií.

Shrnutí

Studie se zabývá tématem přechodu absolventů pedagogických programů, oborů a fakult do učitelských a pedagogických povolání, přičemž neřeší jen to, do jaké míry tito absolventi taková povolání vykonávají, ale také, co dělají, pokud v takovém povolání nepracují. Zda vykonávají jiné povolání (a jaké), či jsou nezaměstnaní nebo ekonomicky neaktivní. Tyto jevy sleduje a analyzuje v prvních pěti letech po absolvování vysoké školy a vykresluje tak obrázek o profesně-ekonomické mobilitě čerstvých absolventů pedagogických programů, oborů a fakult. Studie je založena na datech ze dvou velkých šetření absolventů vysokých škol – REFLEX 2013, ve kterém byli dotazováni absolventi vysokých škol z let 2008 až 2012, a Absolvent 2018, v rámci kterého byli dotazováni absolventi z let 2013 až 2017. Vzhledem k aktuálnosti a vhodnější metodologii je podstatně větší důraz kladen na výsledky dat a jejich interpretaci z šetření Absolvent 2018¹.

V první řadě byly definovány základní analytické kategorie. Na jedné straně byla definována klasifikace pedagogických studijních programů a oborů (dále SPaO), které jsou členěny na učitelské, neučitelské pedagogické a ostatní. Velmi podstatné pro další analýzy je zjištění, že absolventi učitelských SPaO na pedagogických fakultách netvoří ani polovinu ze všech absolventů, převažují absolventi neučitelských pedagogických SPaO. Na druhé straně pak byla definována klasifikace pedagogických povolání, která v jedné podobě má pět kategorií (učitelská povolání, řídicí pracovníci v oblasti vzdělávání, ostatní pedagogická povolání, povolání blízká pedagogickým a ostatní povolání) a v druhé podobě má dichotomickou podobu (pedagogická povolání a ostatní povolání).

Situaci absolventů bylo možné sledovat jednak rok po absolvování (v případě šetření REFLEX 2013 byla sledována první práce po absolvování) a dále po určité době (zhruba jeden až pět let po absolvování). Jeden rok po absolvování pracovali absolventi pedagogických fakult v učitelských povoláních ve 43 % případů. Celkem 55 % jich pracovalo v pedagogických povoláních, do kterých počítáme i povolání řídicích pracovníků v oblasti vzdělávání a ostatní pedagogická povolání. Velké rozdíly však byly nalezeny mezi absolventy různých SPaO. Absolventi pedagogických fakult učitelských SPaO pracovali jako učitelé v 65 % případů, absolventi neučitelských SPaO ve 24 % případů a absolventi ostatních SPaO jen ve 3 % případů. Absolventi neučitelských pedagogických SPaO přirozeně podstatně více pracovali v ostatních pedagogických povoláních a také na řídicích pozicích ve vzdělávání. I tak je rozdíl mezi absolventy pedagogických fakult podle základního zaměření SPaO značný. Obecně v pedagogických povoláních pracovalo 73 % absolventů učitelských SPaO a 43 % absolventů neučitelských pedagogických SPaO. Tento výrazný rozdíl jasně ukazuje na důležitost rozlišování absolventů pedagogických fakult. Pokud bychom totiž pouze jednoduše konstatovali, že krátce po absolvování učí zhruba jen polovina absolventů pedagogických fakult, může to vést k zavádějícím interpretacím. U absolventů, kteří vystudovali program nebo obor, který je pro přípravu učitelů přímo určený, je to totiž podstatně více. Dále je třeba brát v úvahu, že jen určitá část absolventů po absolvování vstupuje na trh práce. V případě absolventů pedagogických fakult jich je jeden rok po absolvování 10 % ekonomicky neaktivních (zejména jsou na rodičovské dovolené). Podíl pracujících

¹ Abychom souhrn příliš nekomplikovali, zaměříme se v něm na výsledky z šetření Absolvent 2018, srovnatelné výsledky z šetření REFLEX 2013 jsou dohledatelné ve studii.

cích v učitelských a pedagogických povoláních z těch, co jsou na trhu práce, byl tedy ještě o něco vyšší než výše uváděné hodnoty.

Pedagogické SPaO se samozřejmě nestudují jen na pedagogických fakultách. Zkoumání byli i absolventi ostatních fakult a vysokých škol. Obecně lze říct, že absolventi učitelských i neučitelských pedagogických SPaO na nepedagogických fakultách mají o něco nižší tendenci nastupovat do učitelských a pedagogických povolání než absolventi z pedagogických fakult. Celkově tak pracovalo jeden rok po absolvování v pedagogických povoláních 68 % absolventů učitelských SPaO a 35 % absolventů neučitelských pedagogických SPaO.

Situace absolventů byla sledována i v době uskutečnění samotného šetření, tedy jeden až pět let po absolvování. Obecně lze říct, že se struktura absolventů podle jejich profesně-ekonomické situace ve srovnání s obdobím jednoho roku po absolvování příliš neliší. Nejvýraznější rozdíl je v tom, že je znatelně vyšší podíl absolventů učitelských SPaO, kteří se řadí mezi ekonomicky neaktivní, což je přirozeně dáno tím, že řada absolventek se nachází ve věku 25 až 30 a část z nich odchází na mateřskou dovolenou.

Co absolventi pedagogických SPaO dělají, pokud pracují v jiných než pedagogických povoláních? Absolventi učitelských SPaO nacházejí uplatnění zejména na různých administrativních pozicích, nebo třeba i u policie. V žádném povolání mimo oblast vzdělávání však netvoří výraznější podíl. Na druhé straně absolventi neučitelských pedagogických SPaO často pracují jako specialisté a odborní pracovníci v oblasti sociální práce, ale často se také uplatňují u policie, v oblasti lidských zdrojů, personalistiky a na různých administrativně-úřednických pozicích. Je samozřejmě otázka, jestli se jedná o výhodu svědčící o jejich flexibilitě, nebo je to důsledek špatné uplatnitelnosti v oboru (s tím, že samozřejmě ne všechna výše zmíněná povolání lze považovat za práci mimo obor). Na takové závěry je potřeba dalších analýz.

Fakt, že se příliš nemění celková struktura mezi situací jeden rok po absolvování a situací v době šetření, znamená, že nedochází k žádné mobilitě. Mobilita byla zkoumána jen pro absolventy, kteří měli alespoň tři roky po absolvování, tak aby zde byl alespoň dvouletý časový odstup od situace „jeden rok po absolvování“. Z absolventů, kteří jeden rok po absolvování vykonávali pedagogické povolání, jich 81 % vykonávalo takové povolání i 2 až 4 roky poté. Nezaměstnaným se nestával prakticky nikdo, zhruba stejný podíl jich odcházelo do jiného povolání jako se stávalo ekonomicky neaktivní. Výrazně to závisí na vystudovaném SPaO. Podstatně častěji odcházeli do jiného povolání absolventi nepedagogických SPaO (20 %) než absolventi neučitelských pedagogických SPaO (10 %) a učitelských SPaO (6 %). Jak již bylo zmíněno, absolventi učitelských SPaO často odcházeli do ekonomické neaktivity (12 %).

Z těch, co vykonávají pedagogická povolání 3 až 5 let po absolvování, jich je nových (tj. těch, kteří nevykonávali taková povolání jeden rok po absolvování) 17 %. Z toho 9 p. b. připadá na příchozí z jiného povolání, 6 p. b. na ekonomicky neaktivní a 2 p. b. na nezaměstnané. Opět záleží na vystudovaném SPaO. Největší podíl nově příchozích je mezi absolventy ostatních SPaO, nejmenší naopak mezi absolventy učitelských SPaO.

Na základě srovnání profesní a ekonomické aktivity mezi dvěma časovými okamžiky vzniklo osm kategorií mobility mezi pedagogickými a nepedagogickými povoláními a nepracujícími. Mezi absolventy učitelských SPaO

bylo 40 % **zůstávajících**, což jsou ti, co v obou sledovaných obdobích vykonávali pedagogické povolání a ani nezměnili zaměstnavatele. 13 % jich změnilo zaměstnavatele, ale opět vykonávali pedagogické povolání (**stěhující**). Větší podíl jich pedagogické povolání opustilo, než do něj přišlo. Nejvíce bylo **odchozích mezi nepracujícími** – 8 %. Naopak **příchozích z nepracujících** bylo o polovinu méně – 4 %. Rozdíl mezi **odchozími do jiného povolání** (4 %) a **příchozími z jiného povolání** (3 %) byl již podstatně menší. Ani v jednom ze sledovaných okamžiků nepracovalo v pedagogickém povolání 28 % absolventů učitelských SPaO, 23 % přitom pracovalo jinde (**ne-pedagogové**) a 5 % se do pracovního procesu nezapojilo (**čekající**).

U absolventů neučitelských pedagogických SPaO je zásadní rozdíl v tom, že více než polovina z nich ani v jednom období nepracovala v pedagogickém povolání a celková mobilita má menší intenzitu zejména díky mnohem méně častým odchodům mezi nepracujícími. Výsledný obrázek profesně-ekonomické mobility absolventů pedagogických fakult je dán průnikem poměrně výrazně odlišných vzorců chování absolventů učitelských SPaO a neučitelských pedagogických SPaO. Alespoň v jednom ze sledovaných okamžiků v prvních 3 až 5 letech po absolvování pracovalo v pedagogickém povolání zhruba 60 % absolventů pedagogických fakult. 43 % z nich tak činilo v obou obdobích a z toho jen 33 p. b. pracovalo pro stejného zaměstnavatele. Absolventi pedagogických fakult tato povolání spíše opouštěli, než do nich přicházeli. Ani v jednom ze sledovaných období nepracovalo v pedagogickém povolání 4 z 10 absolventů, přičemž ale necelých 6 % nepracovalo vůbec, převážně proto, že byli na rodičovské dovolené.

Data – Představení projektů REFLEX 2013 a Absolvent 2018

Předkládaná studie je založena na datech dvou nejaktuálnějších celonárodních šetření absolventů vysokých škol. Tato šetření nejsou primárně zaměřena na absolventy pedagogických fakult, učitelství nebo pedagogických oborů a nevěnují problematice jejich přechodu na trh práce nijak speciální pozornost, nicméně výsledné vzorky za tyto absolventy jsou plně dostatečné a zároveň otázky v rámci těchto šetření položené umožňují analyzovat výše popsaná témata. Výraznou výhodou těchto šetření je možnost srovnání s absolventy ostatních fakult a vzdělávacích oborů a možnost sledovat nejen to, zda absolventi pedagogických oborů vykonávají pedagogická povolání, ale také to, z kterých dalších oborů se noví pedagogové rekrutují. Jinak řečeno šetření umožňují vykreslit komplexnější obrázek, než kdyby se jednalo pouze o absolventy pedagogických fakult a učitelských nebo pedagogických oborů.

Chronologicky prvním využitým šetřením je šetření, které se uskutečnilo v rámci projektu REFLEX 2013²: Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu a hodnocení získaného vysokoškolského vzdělání (dále jen REFLEX 2013). Tento projekt navázal na řadu projektů, které byly realizovány pod názvem REFLEX od poloviny nultých let. Jednalo se o výchozí mezinárodní projekt REFLEX realizovaný v letech 2004 až 2007 v 16 evropských zemích a v Japonsku a následně pouze národní šetření REFLEX 2010. Samotný projekt REFLEX 2013 byl realizován v letech 2013 až 2014, dotazování proběhlo mezi dubnem a srpnem 2013. Cílovou skupinou byli absolventi, kteří absolvovali v letech 2008 až 2012, tedy 1 až 5 let před šetřením. Projektu se účastnilo 20 veřejných, jedna státní a 15 soukromých vysokých škol. Zúčastnily se tak všechny veřejné vysoké školy s výjimkou čtyř malých uměleckých a dvou nově vzniklých (VŠPJ Jihlava, VŠTE České Budějovice). Výsledný datový soubor zahrnuje 34 665 téměř nebo plně vyplněných dotazníků. Výsledný vzorek, který byl vymezen tak, aby se co nejvíce podobal poněkud rozdílnému zaměření šetření Absolvent 2018, a který je využíván v následujících analýzách, činí 24 527 respondentů³. Z toho 30,5 % jsou absolventi bakalářského, 65 % absolventi magisterského a 4,5 % absolventi doktorského studia. 69 % absolvovalo v prezenční a 31 % v distanční nebo kombinované formě studia. Z pohledu účasti jednotlivých škol je zejména důležité, že se projektu zúčastnily všechny veřejné vysoké školy, které mají pedagogickou fakultu. Důležitá je také účast soukromé vysoké školy UJAK. Výsledný soubor zahrnuje 2 428 absolventů pedagogických fakult a 1 168 absolventů UJAK. Zároveň je zde 1 283 absolventů učitelství a 2 284 absolventů ostatních pedagogických oborů⁴.

Chronologicky druhé, avšak pro nás důležitější šetření, se uskutečnilo v rámci projektu Absolvent 2018⁵. Ten byl realizován v letech 2018 až 2019. Dotazování absolventů proběhlo mezi říjnem a prosincem 2018. Šetření se

2 Podrobné informace o projektu a výsledky šetření viz (Koucký, Ryška, Zelenka, 2014).

3 Šetření REFLEX 2013 se zúčastnili i absolventi dále studující na vysoké škole. Tyto absolventy do analýz nezahrnujeme. Zejména proto je výsledná hodnota vzorku o tolik nižší než celkový počet respondentů.

4 Podrobnější vysvětlení, jak jsme k těmto hodnotám došli, bude podáno v dalších částech. Obdobně to platí i pro údaje zmíněné při popisu šetření Absolvent 2018.

5 Podrobné informace o projektu a výsledky šetření viz (Zelenka, Sedláček, Šmídová, Lounek, Ryška, Koucký, 2019).

zúčastnilo celkem 37 vysokých škol – 23 veřejných a 14 soukromých – celkový soubor čítá 21 166 vyplněných dotazníků. Pro účely analýzy této studie je jich využito 20 986, z toho jich je 25 % absolventů bakalářského, 70 % absolventů magisterského a 5 % absolventů doktorského studia, 71 % absolvovalo v prezenční a 29 % v distanční nebo kombinované formě studia. Šetření Absolvent 2018 se tak zúčastnilo více veřejných škol, než v roce 2013, bohužel se však nezúčastnily ZČU Plzeň, SU Opava a VŠPJ Jihlava. Cílovou skupinou byli absolventi vysokých škol z let 2013–2017 (1 až 5 let po získání diplomu), kteří již nestudovali další studijní program vedoucí k získání akademického titulu. Pro naše účely je nepříjemná neúčast ZČU Plzeň a její pedagogické fakulty. Ostatní pedagogické fakulty i UJAK se však plnohodnotně zúčastnily. V souboru je tak 2 427 absolventů pedagogických fakult a 728 absolventů UJAK. Zároveň je zde 1 639 absolventů učitelství a 2 156 absolventů ostatních pedagogických oborů.

Z uvedených hodnot z obou šetření je patrné, že vzorky absolventů jsou velmi robustní, tudíž umožňující detailní analýzy. I tak se však v detailnějších vícenásobných tříděních dostáváme v některých případech na velmi nízké počty respondentů. Proto ve všech tabulkách vždy uvádíme počty příslušných respondentů. V případě, že celkový počet respondentů za danou kategorii (např. fakultu) je nižší než 10, tak je v tabulkách vůbec neuvádíme, do součtových kategorií jsou však samozřejmě tito respondenti započítáváni. Zároveň se (až na drobné výjimky) budeme interpretačně zabývat pouze údaji, které jsou podloženy odpověďmi alespoň od 30 respondentů.

Jako poměrně problematická se ukázala možnost plnohodnotného srovnání výsledků obou šetření. I přestože obě šetření mají velmi podobné zaměření, byla dotazována velmi podobná cílová skupina a dotazníky obsahují řadu totožných otázek, některé metodologické odlišnosti možnosti srovnání ztěžují.

Základní rozdíly, které ztěžují srovnávání, jsou:

- Mírně jiné vymezení cílových skupin. Zejména šetření REFLEX 2013 zahrnovalo také dále studující absolventy vysokých škol. Tento problém lze do určité míry řešit, i proto došlo k výrazné redukci výsledného datového souboru z šetření REFLEX 2013.
- Šetření probíhalo v jiné části roku, a tedy i s jiným odstupem od absolvování. Výsledný datový soubor v šetření REFLEX 2013 byl opět upraven, aby odpovídal časovému vymezení cílové skupiny z šetření Absolvent 2018. Nerovnováhu, že jedno šetření probíhalo převážně na jaře a druhé převážně na podzim, nelze plně narovnat.
- Obou šetření se neúčastnila stejná množina vysokých škol. Zde by bylo možné vyčlenit z obou šetření školy a fakulty, které se zúčastnily obou šetření. Tím by však došlo k dalšímu omezení vzorku a vyřazení některých důležitých institucí. Vzhledem k už tak problematickému srovnávání z jiných důvodů jsme se rozhodli k tomuto kroku nepřistoupit. Jinak řečeno, plnohodnotné srovnávání by stejně nebylo možné, i kdybychom vzorky takto dále omezili.
- V oboru šetření je rozdílný přístup k zjišťování vystudovaného studijního programu a oboru. Tento problém nelze plně vyřešit.

- V šetření Absolvent 2018 je otázka na situaci a práci jeden rok po absolvování, v šetření REFLEX 2013 je naproti tomu otázka na první práci. Tento problém opět nelze vyřešit.
- Otázky na vykonávané povolání jsou řešeny s pomocí stejné klasifikace, v některých ohledech jsou však odlišné, což opět snižuje jejich srovnatelnost.
- Odlišně řešena je i otázka na ekonomickou aktivitu, opět to nelze zcela vyřešit, v případě šetření REFLEX nakonec zkoumáme jen pracující absolventy.

Vyplývají z toho dva důležité závěry. Za prvé se nesnažíme o přímé srovnání výsledků z obou šetření, protože povaha dat to neumožňuje. Za druhé i přestože jsou analýzy založené na datech z obou šetření, podstatně větší důraz je kladen na výsledky dat a jejich interpretaci z šetření Absolvent 2018 nežli z šetření REFLEX 2013. Důvod je nejen jejich mnohem větší aktuálnost, ale i jejich lepší využitelnost pro účely této studie. I z tohoto důvodu je ve studii zvolena nechronologická interpretace dat. Tudíž napřed se vždy zabýváme výsledky z šetření Absolvent 2018 a až poté výsledky z šetření REFLEX 2013.

I. Kdo jsou absolventi učitelství a pedagogiky?

I.1 Problematika studijního programu a studijního oboru

Ještě předtím, než můžeme odpovědět na otázku, kdo je absolventem učitelství a pedagogiky, je potřeba se detailněji zaměřit na to, jakým způsobem byl a je obor studia na vysokých školách v České republice definován a klasifikován. Systém klasifikace oboru studia je totiž poměrně komplikovaný a kvůli do jisté míry nekoordinovanému vývoji ne zcela systematický. Jeho využití tak naráží na určité limity.

Následující text popisuje situaci, která byla platná do roku 2016, a je tak vzhledem k časovému zaměření pro nás relevantní. Šetření Absolvent 2018 sice zahrnuje i absolventy z roku 2017, ti však absolvovali studijní programy a obory, které byly akreditované v roce 2016 a dříve. To, jaké změny jsou platné od roku 2017 a jaké to bude mít důsledky pro budoucí analýzy, je popsáno na konci této části. Text z velké části vychází z informací (a často je přímo cituje), které jsou zveřejněné na stránkách MŠMT (<https://statistikyvs/index.aspx>) a které vytvořil Odbor statistiky, analýz a rozvoje eEducation, Oddělení statistických výstupů a analýz MŠMT.

Obor studia je (nebo alespoň byl u všech akreditací do roku 2016) v podstatě definován studijním programem a studijním oborem. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná vlastně o jakousi dvojstupňovou klasifikaci, kdy studijní program popisuje obor studia v širším zaměření a studijní obor popisuje jeho specifické vymezení, a v podstatě to tak i často bývá, ale zdaleka to není pravidlem. Ke kódování studijních programů a studijních oborů se sice až do konce roku 2016 využívala rezortní oborová klasifikace KKO V (Klasifikace kmenových oborů vzdělání), způsob kódování a přístup k zařazování do klasifikace se však lišil.

Studium probíhá v rámci akreditovaného studijního programu. Určeno je studovaným studijním programem a vysokou školou nebo fakultou, na které student tento studijní program studuje. Části studijního programu, jako i jednotlivé studijní obory, nejsou pro studium určující. Lze je v průběhu studia měnit, aniž by bylo nutné studium ukončit a zahájit nové. Počet studií jednoho studenta není nijak omezen ani typem studijního programu či jeho oborovým zaměřením, ani počtem institucí, ani časem. Z pohledu absolventa, o kterého nám jde především, je dosažené vzdělání z oborového hlediska určeno nejen studijním programem, ale i studijním oborem nebo obory vystudovanými v rámci studijního programu, a u multioborových studií i jejich kombinací (MŠMT, 2020).

Studijní program

Zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb. zavedl pojem studijní program, nijak blíže ho však nespecifikuje. „Z povahy věci však vyplývá, že se jedná o určení oborové oblasti, ve které je student vzdáván, a která vyplývá ze zaměření vysoké školy či fakulty“. Toto oborové zaměření se určovalo a rozlišovalo pomocí číselníku KKO V. „Zařazení studijního programu do oborové skupiny (první dvě číslice kódu) navrhoval žadatel a ministerstvo

pouze doplňovalo druhé dvě číslice pro rozlišení studijního programu v rámci oborové skupiny. Při tomto zařazování ministerstvo hledělo pouze na název studijního programu a nepřihlíželo k obsahu studijního programu. Je tedy možné, že studijní programy s různým obsahem mají stejný název a stejný kód, a naopak studijní programy se shodným obsahem mají různý název a mohou být zařazeny i do různých oborových skupin podle názoru žadatelů. Proto je nutné uvádět studijní program spolu s provozovatelem tohoto studijního programu, tedy spolu s fakultou či vysokou školou, která tento studijní program provozuje“ (MŠMT, 2020).

Studijní obor

Studijní obor je součástí studijního programu. Nepodléhal samostatné akreditaci. Stejně jako studijní program není studijní obor nijak blíže specifikován zákonem o vysokých školách. „Z povahy věci opět vyplývá, že se jedná o určení oborové oblasti, do které spadá získané vzdělání, tedy kvalifikace absolventa. Studijní program nemusí mít žádný studijní obor. Studijní obor může být určen až v průběhu studia, studijní obor se v průběhu studia může měnit. V rámci jednoho studia ve studijním programu může být vystudováno více studijních oborů najednou“ (MŠMT, 2020). Specifikum vztahu mezi studijním programem a studijním oborem spočívá v tom, že „zařazení studijního oboru může být odlišné od zařazení studijního programu, jednotlivé studijní obory mohou být zařazeny do různých oborových oblastí“ (MŠMT, 2020).

Přiřazování jednotlivých studijních oborů ke kmenovým oborům provádělo MŠMT, často jen na základě názvu studijního oboru. I díky tomu se ve „větší míře objevují studijní obory se stejným kódem či názvem, ale různým obsahem, a také studijní obory se stejným obsahem, ale s různým kódem nebo dokonce s různým názvem“ (MŠMT, 2020).

Co z toho všeho plyne? Jestliže chceme vytvořit skupiny, které by vymezovaly absolventy vysokých škol podle toho, zda absolvovali v oborech (v obecném slova smyslu), jako jsou učitelství, pedagogika, vychovatelství apod., nestojíme před lehkým úkolem. Z výše uvedeného totiž vyplývá, že čistě s pomocí kódů KKOV je jednak agregace jednotlivých studijních programů a zejména studijních oborů problematická⁶ a za druhé, vzhledem k často odlišnému zařazení do širších oborových skupin (kmenových oborů) by se tyto agregace lišily podle toho, jestli by byly dělané podle studijního programu nebo podle studijního oboru.

Ještě než přejdeme dále, je třeba zmínit, že novelou vysokoškolského zákona byly studijní obory od roku 2017 zrušeny. Namísto vyjasnění to však zřejmě přinese další komplikace. „Informaci, kterou dříve nesl studijní obor, budou pravděpodobně nadále nést specializace. V případě sdruženého studia pak studijní programy tohoto studia. Ovšem tyto specializace se nebudou sledovat, takže informace o studiu, které byly čerpány ze studijních oborů, nebudou k dispozici. Zároveň se zavedením specializací byly reinkarnovány učitelské aprobace“ (MŠMT, 2020). Nemalou komplikací jistě bude, že po nějakou dobu budou absolvovat absolventi studií z části akreditovaných podle starého a z části podle nového systému.

⁶ Technicky vzato to samozřejmě lze a v případě klasifikace studijních programů se to tak i často dělá, pokud však nechceme opomenout žádnou kombinaci studijního programu a studijního oboru zaměřenou na studium pedagogiky a podobných oborů, nemusí to být postačující.

I.2 Kvalifikační požadavky na učitele a pedagogické pracovníky

Abychom mohli identifikovat učitelské a ostatní pedagogické studijní programy a studijní obory, je potřeba se vypořádat s otázkou na kvalifikační požadavky na učitele a ostatní pedagogické pracovníky. Takové požadavky stanovuje zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů č. 563/2004 Sb.

V obecné rovině je jedním z předpokladů pro výkon činnosti pedagogického pracovníka to, že „má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává“ (zákon č. 563/2004 Sb.). Součástí zákona je pak celkem 16 kategorií pedagogických pracovníků, přičemž každá kategorie má své specifické kvalifikační požadavky. Tyto požadavky jsou často velice komplikované s řadou možností. Jako příklad zde uvádíme požadavky na učitele druhého stupně základní školy.

„Učitel druhého stupně základní školy

(I) Učitel druhého stupně základní školy získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu

- a) v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů všeobecně-vzdělávacích předmětů druhého stupně základní školy,
- b) v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů všeobecně-vzdělávacích předmětů druhého stupně základní školy a všeobecně-vzdělávacích předmětů střední školy,
- c) v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů všeobecně-vzdělávacích předmětů střední školy,
- d) studijního oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a
 - 1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů všeobecně-vzdělávacích předmětů druhého stupně základní školy nebo střední školy, nebo
 - 2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů druhého stupně základní školy nebo střední školy,
- e) v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku pro učitele a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů druhého stupně základní školy nebo střední školy,
- f) v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy a

1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů všeobecně-vzdělávacích předmětů druhého stupně základní školy,
 2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů druhého stupně základní školy, nebo
 3. doplňujícím studiem k rozšíření odborné kvalifikace,
- g) v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů základní umělecké školy studijního oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu,
- h) zaměřeném na tělesnou výchovu a sport jen pro výuku tělesné výchovy, nebo
- i) podle § 12 jen pro výuku cizího jazyka.

(2) Učitel druhého stupně základní školy, který vzdělává ve třídě nebo škole zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku pro učitele,
- b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, studijního oboru speciální pedagogika, a
 1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů základní školy nebo střední školy, nebo
 2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů základní školy nebo střední školy,
- c) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku, nebo
- d) vzděláním stanoveným pro učitele druhého stupně základní školy podle odstavce I a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.

(3) Učitel předmětů uměleckého zaměření získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným

studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti umění studijního oboru umělecko – pedagogického zaměření.

(4) Zaměstnanci, který je výkonným umělcem, výtvarným umělcem nebo který má odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu druhého stupně základní školy odpovídajícího uměleckému zaměření nebo odborné kvalifikaci zaměstnance za splněný, pokud týdenní pracovní doba tohoto zaměstnance u právnické osoby vykonávající činnost školy nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tento zaměstnanec mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy provádí umělecké výkony, vytváří umělecká díla nebo vykonává činnost, pro niž splňuje odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21. Uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace platí pro účely tohoto zákona po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje podmínky podle věty první“ (zákon č. 563/2004 Sb.).

Z příkladu je vidět, že se jedná o poměrně komplikovaný text, který nabízí více možností, jak získat odbornou kvalifikaci pro výkon povolání učitele druhého stupně základní školy. Je však patrné, že musí mít vysokoškolské vzdělání magisterského stupně, přičemž ne vždy musí být toto vzdělání získáno studiem v magisterském studijním programu z oblasti pedagogických věd a zaměřeném na přípravu učitelů. Magisterské úrovně může být například dosaženo ve studijního oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu s tím, že toto vzdělání musí být doplněno o absolvování bakalářského studijního programu nebo programu celoživotního vzdělávání zaměřeného na přípravu učitelů. Jen z tohoto příkladu je tak zřejmé, že usuzovat jen z absolvovaného studijního programu a studijního oboru na to, zda má absolvent odbornou kvalifikaci vykonávat učitelské povolání, není možné. A to samozřejmě nemluvě o všech výše popsanych problémech s jejich klasifikací.

I přesto, že nám zákon o pedagogických pracovnících nemůže zcela pomoci s oborovým vymezením absolventů vysokých škol, kteří mohou vykonávat pedagogická povolání, podíváme se alespoň stručně na kvalifikační požadavky dalších 15 kategorií pedagogických pracovníků, jak jsou v zákoně popsány, a to zejména z pohledu stupně požadovaného vzdělání. Pro učitele mateřské školy je postačující i jen středoškolská úroveň s maturitou. Učitel prvního stupně základní školy musí mít obdobně jako učitel druhého stupně základní školy absolvovaný magisterský stupeň. To z velké části platí i pro učitele střední školy, výjimku zde však tvoří například učitel praktického vyučování nebo učitel odborného výcviku, kterým stačí i jen středoškolské vzdělání kombinované s bakalářským stupněm, programem CŽV nebo studiem pedagogiky, přičemž není specifikované, na jaké vzdělávací úrovni by se studium pedagogiky mělo uskutečnit. Obdobně jsou definované i požadavky (tedy za určitých okolností stačí i jen středoškolské vzdělání) na učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole a konzervatoři a na učitele vyšší odborné školy. V případě učitele jazykové školy stačí bakalářská úroveň, pokud je kombinovaná s vykonáním jazykové zkoušky z příslušného cizího jazyka odpovídající minimálně úrovni C1. Pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a učitel náboženství potřebuje magisterskou úroveň vzdělání. Učiteli odborného výcviku v zařízení sociálních služeb postačí i jen středoškolská. V rámci ostatních pedagogických profesí je alespoň magisterská úroveň požadována u speciálního pedagoga a psychologa. Bakalářská úroveň postačuje v případě metodika prevence v pedagogicko-psychologické poradně. Středoškolská úroveň je pak postačující v případě vychovatele, pedagoga volného času, asistenta pedagoga a trenéra. I přesto, že v případě některých kategorií je postačující středoškolská úroveň vzdělání, vždy je jedním

z možných splnění kvalifikačních požadavků absolvování vysokoškolského studijního programu většinou v oblasti pedagogických věd.

Z tohoto výčtu je evidentní, že kvalifikační požadavky jsou poměrně rozmanité, i když se zaměříme pouze na úroveň vzdělání, a to nejen v případě širěji pojaté definice pedagogického pracovníka, ale i v případě úžeji vnímaného povolání učitele.

Pokud však celou situaci poněkud zjednodušíme, zejména pro povolání učitele, ale do značné míry i pro ostatní pedagogická povolání, v současné době platí, že získat učitelskou nebo pedagogickou kvalifikaci lze ve výsledku dvojím způsobem. Za prvé díky absolvování vysokoškolského studijního programu z oblasti pedagogických věd a zaměřením na přípravu učitelů nebo dalších pedagogických povolání. A za druhé díky (při současném splnění dalších podmínek) absolvování příslušně zaměřeného doplňkového pedagogického studia (zkráceně DPS, někdy nazývaného pedagogické minimum) v rámci kurzu celoživotního vzdělávání (zkráceně CŽV).

V tomto kontextu je třeba zdůraznit, že v rámci šetření absolventů, která zde využíváme, nebylo případné absolvované DPS nijak zjišťováno. Jinak řečeno, nemáme kompletní obrázek o tom, kdo z absolventů má nebo nemá kvalifikaci pro vykonávání učitelského nebo pedagogického povolání. Zatímco u absolventů učitelských a pedagogických (více o tom, jak je určujeme, za chvíli) studijních programů a oborů lze získání takové kvalifikace předpokládat, tak u absolventů, kteří vystudovali nepedagogicky zaměřený obor, nelze nijak určit, jestli vlastně mají pro výkon pedagogického povolání potřebnou kvalifikaci. I když by totiž tomu tak nemělo být, to že někdo vykonává učitelské nebo pedagogické povolání ještě nutně neznamená, že má odpovídající učitelskou nebo pedagogickou kvalifikaci, tedy že je absolventem odpovídajícího studia na vysoké škole nebo doplňujícího pedagogického studia v rámci celoživotního vzdělávání⁷.

Nejasnosti s tím spojené si ukážeme na příkladu Přírodovědecké a Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Podle šetření Absolvent 2018 mají obě fakulty podobný nezanedbatelný počet absolventů, kteří dělají učitele (o tom, jak určujeme povolání učitele, později). U Přírodovědecké fakulty jsou to z velké části absolventi učitelských studijních oborů, v případě absolventů Filozofické fakulty jsou to téměř výhradně absolventi nejen že neučitelských, ale obecně nepedagogických oborů. Vzhledem k tomu, že je značně nepravděpodobné, že by tolik absolventů Filozofické fakulty učilo bez odpovídající kvalifikace, vyvstává otázka, zdali to znamená, že všichni tito absolventi Filozofické fakulty museli navíc absolvovat i kurz DPS, anebo se v jejich případě jedná o studijní program a obor, který ani podle kódu ani podle názvu (více o tom opět za chvíli) se neřadí mezi učitelské, a přesto jeho absolvování vede k učitelské kvalifikaci? Pravděpodobně platí spíše první teze. Při pohledu na stránky fakulty jednoho z oborů (magisterského studia anglické filologie) se dočteme, že „V průběhu magisterského studia Anglické filologie mohou studenti získat (v rámci celoživotního vzdělávání) také překladatelský

⁷ Pro doplnění dodejme, že kurz celoživotního vzdělávání vedoucí k získání kvalifikace učitele mateřských, základních nebo středních škol podle statistik MŠMT absolvovalo v roce 2019 více než 1 000 absolventů vysokých škol, přičemž tak učinili na 20 vysokoškolských institucích (tj. vysokých školách, fakultách nebo celoškolských ústavech). Další necelých 500 absolventů na 15 institucích získalo díky absolvování CŽV kvalifikaci pedagogického pracovníka. Jedná se tedy o poměrně vysoké hodnoty, bohužel však nelze ze statistik vyčíst, jaké studium tito lidé absolvovali v rámci řádného vysokoškolského studia, a tedy ani zda šlo o první získání kvalifikace učitele nebo pedagogického pracovníka.

I. Kdo jsou absolventi učitelství a pedagogiky?

certifikát a/nebo učitelskou aprobaci, která jim umožní působit jako učitelé angličtiny na školách druhého stupně a vyšších“ (viz <https://anglistika.upol.cz/uchazeci-o-studium/studijni-obory/>). Z toho vyplývá, že absolvování oboru sice automaticky k učitelské kvalifikaci nevede, nicméně její získání je vlastně víceméně běžnou součástí studia, kterou absolvent dokonce ani nemusí vnímat odděleně.

Závěrem této části je potřeba zdůraznit, že to, co v této studii nebudeme (a vlastně ani nemůžeme) analyzovat, je vztah mezi získanou učitelskou nebo pedagogickou kvalifikací a vykonávaným povoláním nebo ekonomickou aktivitou, nýbrž to bude jen vztah mezi absolvovaným standardním vysokoškolským studiem a vykonávaným povoláním nebo ekonomickou aktivitou. Zákon o pedagogických pracovnících, ve kterém jsou pedagogické kvalifikace definovány, nám tak spíše pouze slouží jako vodítko, jakým směrem se vydat.

I.3 Identifikace učitelských a neučitelských pedagogických programů a oborů

Při snaze o identifikaci studijních programů a studijních oborů, které mají připravit absolventy na dráhu učitele nebo pedagogického pracovníka, je tedy nutné vrátit se k tomu, jak jsou studijní obory a studijní programy klasifikovány a pojmenovány a z toho vycházet. Jak je z předešlého textu zřejmé, není možné jednoznačně určit, které studijní programy a obory připravují přímo na dráhu učitele nebo na další pedagogická povolání.

Nejprve se podívejme na klasifikaci KKOv a na to, jak jsou zde klasifikované pedagogické obory. V rámci klasifikace KKOv existuje na druhé úrovni třídění oborová skupina s kódem 75 a názvem Pedagogika, učitelství a sociální péče. Pokud bychom zůstali pouze na této úrovni, mohli bychom říct, že všichni absolventi, kteří absolvovali studijní program nebo studijní obor mající tento kód, jsou absolventi pedagogických oborů. Problém je však, že takto nejen že není možné odlišit absolventy jen učitelství, ale zároveň také není možné odfiltrovat absolventy sociální péče a podobných programů a oborů.

Toto můžeme udělat, pokud vezmeme v úvahu třetí úroveň (definovanou však s pomocí 4 číslic) klasifikace KKOv. Zde jsou v rámci oborové skupiny 75 – Pedagogika, učitelství a sociální péče definovány zejména⁸ tyto subkategorie:

7501 – Pedagogika

8 „Zejména“ proto, že mezi studijními programy se v případě absolventů z let 2008 až 2017 vyskytovaly ještě tyto kódy a názvy studijních programů: 7511 – Special Education, 7512 – Education, 7513 – Andragogika, 7532 – Učitelství pro základní školy (čtyřleté), 7534 – Učitelství pro střední školy (tříleté), 7535 – Erasmus Mundus – Special Education Needs, 7536 – Pedagogika (čtyřleté), 7537 – Specializace v pedagogice (čtyřleté), 7538 – Education (čtyřleté), 7540 – Speciální pedagogika (čtyřleté). Jedná se však veskrze o různé speciální verze „hlavních“ studijních programů, které se zpravidla vyskytují jen na jedné fakultě, a navíc v šetření Absolvent 2018 se absolventi z těchto studijních programů objevují jen naprosto minimálně. Pro přehlednost budeme pracovat tedy jen s „hlavními“ kódy, s tím, že ty okrajové lze podle názvu jednoduše přiřadit pod jeden z hlavních. V případě klasifikace studijních oborů se tyto kódy vůbec nepoužívají. Zde se dokonce nepoužívají ani kódy 7508 a 7510.

7502 – Sociální péče

7503 – Učitelství pro základní školy

7504 – Učitelství pro střední školy

7505 – Vychovatelství

7506 – Speciální pedagogika

7507 – Specializace v pedagogice

7508 – Sociální práce

7510 – Učitelství pro střední školy a vyšší odborné školy

7531 – Předškolní a mimoškolní pedagogika

S pomocí těchto kategorií je možné vyřešit oba dva zmíněné problémy, tedy odlišení učitelských (7503, 7504 a 7510) studijních programů a studijních oborů od ostatních pedagogických (7501, 7505, 7506, 7507 a 7531) studijních programů a oborů a odfiltrování studijních programů a oborů sociální péče a sociální práce (7510).

Takové řešení může být uspokojivé a v případě řady datových souborů (v našem případě REFLEX 2013) ani není možné jít hlouběji. Pokud však máme k dispozici konkrétní název studijního programu i studijního oboru, je vidět, že existují i případy, které jasně ukazují na pedagogicky zaměřené studijní programy a obory, kde však kód ani studijního programu ani studijního oboru neobsahuje jednu z výše popsaných číselných sekvencí, která má odkazovat na pedagogicky zaměřené studijní programy nebo obory. Namátkou se jedná například o tyto kombinace (v pořadí kód studijního programu, název studijního programu, kód studijního oboru, název studijního oboru):

B7701 – Psychologie – 7701R013 – Psychologie a speciální pedagogika

N8202 – Taneční umění – 8202T003 – Pedagogika tance

A stejně tak existují studijní obory, jejichž název jasně odkazuje na učitelský studijní obor, avšak jejich kód neobsahuje sekvenci čísel 7503, 7504 a 7510. Jako příklad lze uvést:

B7507 – Specializace v pedagogice – 7507R056 – Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

B7507 – Specializace v pedagogice – 7507R070 – Učitelství odborných předmětů

I. Kdo jsou absolventi učitelství a pedagogiky?

Dlužno podotknout, že tyto případy nesouladu mezi kódem a názvem programu nebo oboru nejsou moc časté, ukazuje to však, že čistě na kódové označení se nelze spolehnout. Pro přesnější vymezení je tak třeba se podívat i na názvy jednotlivých studijních programů a studijních oborů. V následující části si ukážeme, jak byly tyto názvy analyzovány a jak byla tato analýza aplikována v datech z šetření Absolvent 2018. Bohužel v případě dat z šetření REFLEX 2013 toto nebylo možné.

I.4 Aplikace v šetření Absolvent 2018

Šetření Absolvent obsahovalo dvě otázky na absolvovaný konkrétní studijní program a studijní obor. Tyto otázky již byly navázané na předchozí odpovědi na absolvovanou vysokou školu, fakultu a stupeň studia. Díky tomu nemuseli respondenti vybírat z nepřehledného množství programů a oborů⁹, ale pouze z těch, které šlo na příslušné vysoké škole nebo fakultě absolvovat.

Ve výsledku tak máme nejdetailnější možnou informaci o oborovém zaměření absolvovaného studia, a kromě znalosti kódu a jeho příslušnosti v klasifikaci KKOv můžeme provést i analýzu názvů jednotlivých studijních programů a studijních oborů. Cílem bylo zjistit všechny názvy, které by obsahovaly odkaz na pedagogický obor. Celkem bylo vybráno 13 výrazů, které jsou základy slov používaných v názvech pedagogicky zaměřených programů a oborů. Jedná se o tyto výrazy: „andragog“, „didakt“, „educat“, „edukat“, „katech“, „lektor“, „pedagog“, „škol“, „učitel“, „vycho“, „výcho“, „vyuč“, „vzděláv“. Výsledek byl poté pečlivě překontrolován. Byly vyřazeny názvy studijních programů a oborů, které nesplňovaly zadání hledat pedagogické obory – například Tělesná výchova a sport. Naopak mezi pedagogické obory bylo zařazeno několik málo oborů, které jeden z výše uvedených pojmů neobsahoval, avšak jejich kód KKOv začínal číslem 75. V těchto případech byl zkoumán jejich popis (cíle studia, uplatnění absolventa apod.) na stránkách příslušné fakulty.

Výsledkem je klasifikace o třech kategoriích. Učitelské studijní programy a obory (SPaO) jsou ty, v jejichž případě název studijního programu nebo studijního oboru obsahoval výraz „učitel“. Neučitelské pedagogické SPaO jsou ty, v jejichž případě název studijního programu nebo studijního oboru obsahoval jeden z dalších 12 výše zmíněných výrazů a neobsahoval výraz „učitel“. Ostatní SPaO jsou pak všechny ty, kteří nesplňují podmínky pro zařazení do první nebo druhé kategorie.

Jak ukazuje Tabulka I, z celkového počtu 20 986 respondentů, kteří absolvovali českou vysokou školu, jich 3 795 absolvovalo pedagogický SPaO a z toho 1 639 učitelský SPaO. Tabulka také ukazuje, že velmi solidní počty respondentů pedagogických SPaO má šest pedagogických fakult. Jak již bylo zmíněno, Fakulta pedagogická ZČU

⁹ Menší problém nastal v případě studijních oborů. Seznam studijních programů a studijních oborů vycházel z dat Sdružené informace matrik studentů (zkráceně SIMS), která zahrnovala všechny možné kombinace vysoká škola-fakulta-studijní program-studijní obor, a které bylo možné absolvovat v letech 2013 až 2017. Problém spočívá v tom, že vysoké školy nemají povinnost poskytovat informaci o studijním oboru. I když to evidentně ve velké míře dělají, nebyla záruka, že budou respondenti nabídnuty všechny studijní obory, které někdo ve zmíněném období absolvoval. Proto otázka na studijní obor zahrnovala i možnost „jiný“.

se šetření nezúčastnila, její dva respondenti jsou dílem náhody¹⁰. Poměrně malé počty respondentů má také Pedagogická fakulta UHK a zejména Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická TUL. Z ostatních pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí¹¹ mají výrazný počet respondentů, kteří absolvovali zejména neučitelské pedagogické studijní obory, Fakulta humanitních studií UTB a Univerzita Jana Amose Komenského. V tabulce jsou uvedené (spíše jen pro zajímavost) také všechny ostatní fakulty, které ve vzorku mají více než 40 respondentů, kteří absolvovali pedagogické SPaO.

Tabulka 2 a Tabulka 3 již využívá vážených dat, a tak reálněji postihují skutečnou strukturu absolventů pedagogických SPaO na českých vysokých školách. Je však třeba upozornit, že zejména Tabulka 2, která ukazuje strukturu jednotlivých oborových skupin napříč jednotlivými vysokoškolskými institucemi, má však tuto skutečnost poněkud pokřivenou neúčastí nebo příliš malou účastí některých vysokých škol. V rámci daného výběru škol se absolventi učitelství rekrutují ze 70 % z pedagogických fakult, z 10 % z ostatních pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí a z 20 % z ostatních vysokoškolských institucí. Podstatně větší podíl mají zejména díky Univerzitě Jana Amose Komenského absolventi ostatních pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí v případě neučitelských pedagogických SPaO – 36 %. Na pedagogické fakulty v této kategorii připadá 51 % a na ostatní vysokoškolské instituce 13 %.

Tabulka 3 ukazuje strukturu pedagogických SPaO tříděných ještě podle typu a formy studia na jednotlivých vysokoškolských institucích. Nejdůležitějším zjištěním je, že učitelské SPaO jsou v průměru na pedagogických fakultách v menšině. Konkrétně tvoří 46 %, zatímco neučitelské pedagogické SPaO 50 %. Největší podíl tvoří na Pedagogické fakultě JU, nejmenší na Pedagogické fakultě UHK¹².

Zajímavé je jistě rozdělení absolventů podle typu a formy vzdělání. Podstatně větší podíl absolventů bakalářského studia lze nalézt mezi absolventy neučitelských pedagogických SPaO (54 %) než mezi absolventy učitelských SPaO (26 %). Vysoký podíl absolventů bakalářského studia mezi absolventy neučitelských pedagogických SPaO je pak výrazný zejména v kontrastu s průměrem za ostatní SPaO (27 %). Příznačné pro pedagogické SPaO je také vysoký podíl absolventů v kombinované formě studia – 45 % u absolventů učitelských SPaO a dokonce 67 % u neučitelských pedagogických SPaO. Průměr u ostatních SPaO je přitom jen 27 %.

¹⁰ Do šetření byli tito respondenti pozváni jako absolventi jiné vysoké školy, nejvyšší úroveň studia však absolvovali na ZČU.

¹¹ Jedná se o takové instituce, které sice nejsou klasikou pedagogickou fakultou, největší podíl jejich studentů nebo absolventů však studuje nebo absolvoje pedagogické studijní programy nebo obory.

¹² Je však třeba upozornit, že soubor nebyl vážen na úrovni studijních programů, tudíž se v tomto ohledu jedná spíše o oborovou strukturu vzorku šetření Absolvent 2018 nežli o oborovou strukturu všech absolventů.

Tabulka I Počty respondentů v šetření Absolvent 2018

Typ studijního programu nebo oboru	Učitelství				Neučitelství pedagogický						Celkem ped.			Ostatní				Celkem
	Bakalářský		Magisterský		Celkem	Bakalářský		Magisterský		Celkem	Celkem ped.	Celkem	Celkem	Bakalářský		Magisterský		Celkem
	Prez.	Komb.	Prez.	Komb.		Prez.	Komb.	Prez.	Komb.					Prez.	Komb.	Prez.	Komb.	
Forma studia	4	13	93	40	150	22	57	18	46	8	16	167	317			12		332
Pedagogická fakulta UK																		
Pedagogická fakulta JU	21	81	178	14	294	34	56	7	17	2	5	121	415					440
Pedagogická fakulta UJEP	12	31	91	32	166	56	56	26	19	2	1	160	326			1		334
Pedagogická fakulta MU	9	11	69	58	147	23	20	21	40	7	5	116	263					263
Pedagogická fakulta UP	4	12	157	67	240	51	64	85	87	9	9	305	545					553
Pedagogická fakulta OU	11	45	53	47	156	31	63	32	46	1	1	174	330			4		348
Pedagogická fakulta UHK	1	6	18		25	16	7	21	24			68	93			1		97
Fakulta pedagogická ZČU			2		2								2					2
Fakulta přírod.-hum. a pedagog. TUL	1		16	2	19	5	11		7			23	42			2		58
Celkem pedagogické fakulty	63	199	677	260	1199	238	334	210	286	29	37	1134	2333	41	27	19	4	2427
Ústav učitelství a human. věd VŠCHT	5	2			7								7					7
Fakulta humanitních studií UTB	11	15			26	15	89	26	157			287	313					394
Institut vzdělávání a poraden. ČZU	2	14			16	1	6					7	23			1		24
Institut celoživot. vzděl. MENDELU	6	20			26								26					40
Univerzita J. A. Komenského			4	56	60	26	168	24	150	1	3	372	432			10		728
Celkem pedagogicky zaměřené fak. a inst.	87	250	681	316	1334	280	597	260	593	30	40	1800	3134	137	184	64	98	3620
Filozofická fakulta UK			10	4	14		5	24	2	2	6	39	53			3	30	353
Teologická fakulta JU			2	5	7	11	34	10	23			78	85			15	43	189
Filozofická fakulta MU			37	14	51	5	17	10				32	83			18	170	390
Filozofická fakulta UP						1	42	14	20	2	2	81	81			45	239	511
Přírodovědecká fakulta UP			42		42					1	1	2	44			9	195	331
Fakulta filozofická UPa			13		13	7	36					43	56			50	1	179
Celkem ostatní fakulty	5	24	239	37	305	62	102	111	60	5	16	356	661	2200	1270	10228	1957	17366
Celkem	92	274	920	353	1639	342	699	371	653	35	56	2156	3795	2337	1454	10292	2055	20986

Tabulka 2 Vážené podíly absolventů v šetření Absolvent 2018, podle absolvovaných vysokoškolských institucí

Typ studijního programu nebo oboru		Učitel'ský				Neučitel'ský pedagogický				Ostatní				Cel- kem		
Typ studijního programu		Bakalářský	Magisterský	Cel- kem		Bakalářský	Magisterský	Doktorský	Cel- kem	Bakalářský	Magisterský	Doktorský	Cel- kem	Cel- kem		
Forma studia		Prez. Komb.	Prez. Komb.			Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.		Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.				
Pedagogické fakulty	Pedagogická fakulta UK	4%	5%	11%	11%	9%	6%	10%	5%	7%	21%	32%	8%	9%	2%	
	Pedagogická fakulta JU	14%	21%	12%	2%	11%	6%	6%	1%	1%	2%	4%	4%	7%	1%	
	Pedagogická fakulta UJEP	12%	8%	9%	5%	8%	14%	6%	6%	2%	5%	1%	6%	7%	1%	
	Pedagogická fakulta MU	20%	8%	14%	28%	17%	12%	6%	10%	11%	21%	11%	9%	12%	2%	
	Pedagogická fakulta UP	3%	3%	13%	11%	10%	10%	6%	16%	8%	22%	13%	9%	9%	2%	
	Pedagogická fakulta OU	9%	11%	6%	10%	8%	7%	6%	9%	5%	8%	4%	6%	7%	1%	
	Pedagogická fakulta UHK	3%	6%	5%	0%	4%	12%	2%	12%	7%	0%	0%	7%	6%	1%	
	Fakulta pedagogická ZČU	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Fakulta, přírod.-hum. a pedag. TUL	2%	0%	3%	1%	2%	2%	2%	0%	1%	0%	0%	1%	2%	0%	
	Celkem pedagogické fakulty	66%	62%	74%	67%	70%	68%	43%	60%	44%	79%	64%	51%	58%	11%	
Pedag. zaměřením s VŠ inštit. s	Ústav učitelství a human. věd VŠCHT	4%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Fakulta humanitních studií UTB	11%	5%	0%	0%	2%	3%	14%	5%	20%	0%	0%	12%	8%	2%	
	Institut vzdělávání a poraden. ČZU	5%	8%	0%	0%	2%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	8%	7%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	
	Univerzita J. A. Komenského	0%	0%	1%	18%	5%	12%	32%	11%	30%	5%	6%	24%	16%	5%	
	Celkem pedagogicky, zaměřené fak. a inst.	94%	83%	75%	86%	80%	84%	89%	76%	93%	84%	70%	87%	84%	18%	
	Další fakulty s více absolventy SPAO	Filozofická fakulta UK	0%	0%	1%	1%	1%	0%	1%	6%	0%	7%	13%	2%	1%	2%
		Teologická fakulta JU	0%	0%	0%	1%	0%	1%	2%	1%	2%	0%	0%	2%	1%	0%
		Filozofická fakulta MU	0%	0%	5%	5%	4%	3%	0%	5%	2%	0%	0%	2%	3%	2%
		Filozofická fakulta UP	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	3%	2%	6%	3%	3%	2%	2%
Přírodovědecká fakulta UP		0%	0%	3%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	3%	1%	0%	1%	1%	
Fakulta filozofická UPa		0%	0%	1%	0%	0%	2%	0%	5%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	
Celkem ostatní fakulty	6%	17%	25%	14%	20%	16%	11%	24%	7%	16%	30%	13%	16%	82%		
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Tabulka 3 Vážené podíly absolventů v šetření Absolvent 2018, podle zaměření SPaO

Typ studijního programu nebo oboru		Učitelství				Neučitelství pedagogický				Cel-	Ostatní				Cel-
Typ studijního programu	Forma studia	Bakalářský	Magisterský	Cel-	Cel-	Bakalářský	Magisterský	Doktorský	Cel-	Bakalářský	Magisterský	Doktorský	Cel-	Cel-	
		Prez. Komb.	Prez. Komb.	kem		Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.		Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.			Prez. Komb.
Pedagogické fakulty	Pedagogická fakulta UK	1%	4%	25%	12%	42%	7%	23%	5%	14%	2%	4%	54%	96%	100%
	Pedagogická fakulta JU	5%	23%	32%	3%	63%	8%	17%	1%	3%	0%	1%	30%	93%	100%
	Pedagogická fakulta UJEP	4%	9%	24%	7%	45%	21%	19%	7%	4%	1%	0%	52%	97%	100%
	Pedagogická fakulta MU	4%	6%	23%	22%	55%	10%	10%	7%	15%	1%	1%	45%	100%	100%
	Pedagogická fakulta UP	1%	2%	28%	11%	42%	11%	13%	15%	15%	2%	2%	56%	98%	100%
	Pedagogická fakulta OU	3%	12%	16%	12%	44%	10%	17%	10%	12%	1%	1%	50%	94%	100%
	Pedagogická fakulta UHK	1%	8%	18%	0%	27%	21%	9%	18%	20%	0%	0%	67%	94%	100%
	Fakulta pedagogická ZČU	0%	0%	100%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	2%	0%	30%	3%	35%	11%	16%	0%	10%	0%	0%	38%	72%	100%
	Celkem pedagogické fakulty	3%	8%	24%	11%	46%	12%	15%	8%	12%	1%	1%	50%	96%	100%
Pedag. zaměřením s	Ústav učitelství a human. věd VŠCHT	48%	52%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%
	Fakulta humanitních studií UTB	3%	5%	0%	0%	7%	4%	30%	5%	34%	0%	0%	73%	80%	100%
	Institut vzdělávání a poraden. ČZU	10%	58%	0%	0%	69%	5%	19%	0%	0%	0%	0%	24%	93%	100%
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	18%	54%	0%	0%	72%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	72%	100%
	Univerzita J. A. Komenského	0%	0%	1%	6%	7%	5%	25%	3%	18%	0%	0%	51%	58%	100%
Celkem pedagogicky zaměřené fak. a inst.		2%	7%	15%	8%	32%	9%	19%	6%	16%	1%	1%	51%	84%	100%
absolventy SPAo	Filozofická fakulta UK	0%	0%	2%	1%	4%	0%	3%	6%	1%	1%	2%	11%	15%	100%
	Teologická fakulta JU	0%	0%	1%	3%	4%	5%	21%	5%	11%	0%	0%	41%	45%	100%
	Filozofická fakulta MU	0%	0%	8%	4%	11%	2%	0%	3%	3%	0%	0%	8%	20%	100%
	Filozofická fakulta UP	0%	0%	0%	0%	0%	0%	11%	2%	3%	0%	0%	18%	18%	100%
	Přírodovědecká fakulta UP	0%	0%	11%	0%	11%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	12%	100%
Další fakulty s více	Fakulta filozofická UPa	0%	0%	5%	0%	5%	5%	0%	15%	0%	0%	0%	20%	25%	100%
	Celkem ostatní fakulty	0%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	3%	100%
Celkem		0%	1%	4%	2%	7%	2%	4%	2%	3%	0%	0%	11%	18%	100%

I.5 Aplikace v šetření REFLEX 2013

Dotazník šetření obsahoval pouze otázku na studijní obor. V případě multioborového studia mohl respondent uvést ještě druhý absolvovaný obor. Tato otázka nebyla navázaná na absolvovanou vysokou školu nebo fakultu. Respondent pouze vybíral z nabídky skupin oborů na úrovni čtyřmístného kódu KKO V. Mezi pedagogicky zaměřenými skupinami oborů mohl vybrat tyto kategorie: 7501 – Pedagogika; 7503 – Učitelství pro základní školy; 7504 – Učitelství pro střední školy; 7505 – Vychovatelství; 7506 – Speciální pedagogika; 7507 – Specializace v pedagogice; 7531 – Předškolní a mimoškolní pedagogika.

Na základě odpovědí respondenta byla obdobně jako v šetření Absolvent 2018 opět vytvořena klasifikace o třech kategoriích. I přesto, že otázka byla na studijní obor, budeme i v případě šetření REFLEX 2013 mluvit o studijním programu nebo oboru a používat zkratku SPaO. Hlavním důvodem je, že není zcela jasné, jestli se respondenti při svých odpovědích řídili oborovým zařazením svého studijního programu nebo svého studijního oboru, které, jak jsme si ukázali, mohou být rozdílné. Učitelské SPaO jsou ty, v jejichž případě první nebo druhý studijní obor měl kódy 7503 nebo 7504. Neučitelské pedagogické SPaO jsou ty, v jejichž případě první nebo druhý studijní obor měl kódy 7501, 7505, 7506, 7507 nebo 7531 a ten druhý neměl kódy 7503 nebo 7504. Ostatní SPaO jsou pak všechny ty, které nesplňují podmínky pro zařazení do první nebo druhé kategorie.

Velmi důležité je zde podotknout, že vzhledem k odlišnému dotazování a odlišné nabídce odpovědí oproti šetření Absolvent 2018, dojdeme sice ke stejnému cíli, co se týče vytvoření tří základních kategorií, avšak výsledky z šetření REFLEX 2013 a Absolvent 2018 bohužel nemůžeme přímo srovnávat. Určitě na základě těchto výsledků nemůžeme hovořit o tom, že se podíl v určité skupině zvýšil nebo snížil, protože není možné odhadnout do jaké míry, k tomu přispěla odlišná metodika. Obecně však lze předpokládat, a samotné výsledky to i potvrzují, že přístup použitý v šetření Absolvent 2018 umožňuje nalézt větší podíl respondentů, jejichž obor studia lze zařadit mezi pedagogické obory.

Tabulka 4 opět shrnuje celkové počty respondentů v jednotlivých kategoriích. Z celkového počtu 24 537 respondentů jich absolvovalo 3 567 pedagogický SPaO a z toho 1 283 učitelský SPaO. Na rozdíl od šetření Absolvent 2018 je zde solidní počet respondentů z tehdy se účastnící Fakulty pedagogické ZČU. I pro rok 2013 však nemáme příliš vysoké počty respondentů Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TUL a zejména Pedagogické fakulty UHK. Naopak jasně nejvíce je zde mezi pedagogicky zaměřenými vysokoškolskými institucemi zastoupena Univerzita Jana Amose Komenského. Opět jsou v tabulce uvedeny další fakulty s vyšším (tentokrát více než 30) počtem respondentů, kteří absolvovali pedagogické SPaO.

Tabulka 5 a Tabulka 6 využívají vážená data a ukazují strukturu absolventů pedagogických SPaO na českých vysokých školách podle šetření REFLEX 2013. Tabulka 5 ukazuje strukturu jednotlivých oborových skupin napříč jednotlivými vysokoškolskými institucemi. Mezi absolventy učitelství jich čtyři pětiny absolvovalo jednu z pedagogických fakult, 16 % pak absolvovalo jednu z nepedagogicky zaměřených fakult. V případě absolventů neučitelských pedagogických SPaO se téměř stejný podíl rekrutoval z pedagogických fakult (44 %) jako z ostatních pedagogicky zaměřených institucí (45 %). Opět v tom velkou roli hráli absolventi Univerzity Jana Amose Komenského.

Tabulka 6 ukazuje strukturu pedagogických SPaO na jednotlivých vysokoškolských institucích. Na této tabulce je asi nejlépe vidět důsledek odlišného zjišťování oboru studia oproti šetření Absolvent 2018. Podle šetření REFLEX 2013 absolvovalo na pedagogických fakultách 44 % absolventů v učitelských SPaO. V tomto ohledu se jedná o velmi podobnou hodnotu ve srovnání s šetřením Absolvent 2018. Avšak oproti tomuto šetření jich podstatně méně absolvovalo v neučitelských pedagogických SPaO (32 %) a naopak podstatně více v ostatních SPaO (24 %). To samozřejmě není dáno reálným vývojem, nýbrž tím, že metodika použitá v šetření Absolvent umožňuje zachytit podstatně více pedagogicky zaměřených studijních oborů. Obdobný efekt lze samozřejmě pozorovat i u ostatních vysokoškolských institucí.

Co se týče struktury podle typu a formy studia, pak absolventů bakalářského studia mezi absolventy učitelství bylo jen 6 %, 18 % absolvovalo v kombinované formě studia. V případě absolventů neučitelských pedagogických SPaO byly tyto podíly podstatně vyšší – 40 % absolventů bakalářského studia a 72 % absolventů v kombinované formě. I v těchto hodnotách můžeme vidět poměrně značné odchylky od údajů z šetření Absolvent 2018, které nelze vysvětlit jen díky většímu příklonu k bakalářskému studiu a kombinované formě.

Tabulka 4 Počty respondentů v šetření REFLEX 2013

Typ studijního programu nebo oboru	Učitelský				Neučitelský pedagogický				Ostatní				Cel- kem									
	Bakalářský Prez. Komb.	Magisterský Prez. Komb.	Cel- kem		Bakalářský Prez. Komb.	Magisterský Prez. Komb.	Doktorský Prez. Komb.	Cel- kem	Bakalářský Prez. Komb.	Magisterský Prez. Komb.	Doktorský Prez. Komb.	Cel- kem										
Typ studijního programu																						
Forma studia																						
Pedagogické fakulty	Pedagogická fakulta UK	12	1	177	4	196	53	79	56	27	4	6	225	421	9	7	42	1	2	2	63	484
	Pedagogická fakulta JU	1	1	272	4	278	30	110	10				150	428	52	41	109	3			205	633
	Pedagogická fakulta UJEP	6		79	5	90	26	35	15	9			85	175	16	5	19				40	215
	Pedagogická fakulta MU	14	13	82	43	152	31	30	30	53	4	1	149	301	8	5	7	11			31	332
	Pedagogická fakulta UP	3	5	73	25	106	38	55	31	39	4	1	168	274	2	21	13	25	1	1	63	337
	Pedagogická fakulta OU	3	8	18	10	39	10	24	2	13			49	88	6	9	5	8			28	116
	Pedagogická fakulta UHK								3	3			6	6	5	10	8	1			24	30
	Fakulta pedagogická ZČU	5	1	94	11	111	23	8	1	2			34	145	34	2	38				74	219
	Fakulta. přírod.-hum. a pedagog. TUL	1		17	3	21	4	9					13	34	3	19	6				28	62
Celkem pedagogické fakulty	45	29	812	105	993	215	350	148	146	12	8	879	1872	135	119	247	49	3	3	556	2428	
Ost. VŠ in. s ped. za.	Fakulta humanitních studií UTB			1		1	15	89	29	177			310	311	49	64	10	63			186	497
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU		3			3	4						4	7	3	1	1	1			5	12
	Univerzita J. A. Komenského		3	7	38	48	34	257	40	441		5	777	825	33	156	47	105		2	343	1168
	Celkem pedagogicky zaměřené fak. a inst.	45	35	820	143	1045	264	700	217	764	12	13	1970	3015	217	342	305	218	3	5	1090	4105
Další fakulty s více absolventy SPAO	Filozofická fakulta UK			4	2	6	11	9	29	36	1		86	92	128	8	473	46	23	36	714	806
	Teologická fakulta JU	3		27		31			1				1	32	70		366		62	64	562	594
	Filozofická fakulta MU	1		4	7	12	15	14	31	7			67	79	24	33	20	49	2	2	130	209
	Filozofická fakulta UP	1		26	6	33	5	3	11	2		1	22	55	64	27	215	29	8	13	356	411
Přírodovědecká fakulta UP		1			1	1	2	29	1	2			34	35	43	46	113	17	4	3	226	261
	Fakulta filozofická UPa					13	6		12				18	31	44	2	52	1			99	130
Celkem ostatní fakulty	11	3	195	26	238	82	73	94	63		2	314	552	3402	2294	10721	2419	580	454	19870	20422	
Celkem	56	38	1015	169	1283	346	773	311	827	12	15	2284	3567	3619	2636	11026	2637	583	459	20960	24527	

2. Kdo jsou ti, kdo vykonávají učitelská a pedagogická povolání?

Tabulka 5 Vážené podíly absolventů v šetření REFLEX 2013, podle absolvovaných vysokoškolských institucí

Typ studijního programu nebo oboru	Učitelský				Neučitelský pedagogický						Ostatní				Cel- kem
	Bakalářský		Magisterský		Cel- kem	Bakalářský		Magisterský		Cel- kem	Bakalářský		Magisterský		Cel- kem
	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.		Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.		Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.	
Pedagogické fakulty	Pedagogická fakulta UK	14%	2%	12%	1%	10%	12%	8%	15%	2%	23%	30%	7%	9%	2%
	Pedagogická fakulta JU	1%	1%	15%	1%	12%	5%	9%	2%	0%	0%	0%	3%	7%	1%
	Pedagogická fakulta UJEP	14%	0%	10%	3%	8%	9%	6%	6%	2%	0%	0%	4%	6%	1%
	Pedagogická fakulta MU	28%	41%	14%	35%	18%	10%	6%	15%	10%	53%	8%	10%	13%	0%
	Pedagogická fakulta UP	4%	6%	11%	13%	11%	12%	8%	13%	7%	25%	43%	10%	10%	0%
	Pedagogická fakulta OU	16%	27%	4%	10%	6%	8%	5%	1%	5%	0%	0%	4%	5%	0%
	Pedagogická fakulta UHK	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	2%	0%	0%	2%	1%	0%
	Fakulta pedagogická ZČU	6%	1%	12%	8%	10%	7%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	5%	0%
	Fakulta. přírod.-hum. a pedagog. TUL	2%	0%	5%	4%	5%	4%	3%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	0%
	Celkem pedagogické fakulty	85%	77%	82%	75%	80%	67%	45%	59%	28%	100%	81%	44%	59%	12%
Ost. VŠ in- s ped. za	Fakulta humanitních studií UTB	0%	0%	0%	0%	0%	4%	10%	7%	17%	0%	0%	12%	7%	1%
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	0%	5%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Univerzita J. A. Komenského	0%	8%	1%	14%	3%	10%	33%	13%	50%	0%	6%	34%	21%	1%
Celkem pedagogicky zaměřené fak. a inst.															
Další fakulty s více absolventy SPaO	Filozofická fakulta UK	0%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	6%	2%	0%	6%	2%	1%	1%
	Teologická fakulta JU	1%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Filozofická fakulta MU	1%	0%	0%	1%	0%	3%	1%	6%	0%	0%	0%	2%	1%	0%
	Filozofická fakulta UP	1%	0%	2%	2%	2%	1%	1%	4%	0%	0%	7%	1%	2%	2%
	Přírodovědecká fakulta UP	0%	3%	0%	0%	0%	0%	4%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	1%
Celkem ostatní fakulty	Fakulta filozofická UPa	0%	0%	1%	0%	1%	2%	0%	2%	0%	0%	0%	1%	1%	0%
	Celkem ostatní fakulty	15%	10%	18%	11%	16%	18%	10%	22%	5%	0%	14%	11%	13%	82%
Celkem		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabulka 6 Vážené podíly absolventů v šetření REFLEX 2013, podle zaměření SPaO

Typ studijního programu nebo oboru	Učitel'ský				Cel- kem	Neučitel'ský pedagogický				Cel- kem ped.	Ostatní				Cel- kem
	Bakalář'ský		Magisterský			Bakalář'ský		Magisterský			Bakalář'ský		Magisterský		
	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Cel- kem		Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Cel- kem		Prez. Komb.	Prez. Komb.	Prez. Komb.	Cel- kem	
Typ studijního programu															
Forma studia															
Pedagogické fakulty	Pedagogická fakulta UK	2%	0%	39%	1%	43%	9%	12%	14%	5%	1%	2%	44%	86%	100%
	Pedagogická fakulta JU	0%	0%	48%	1%	49%	4%	15%	2%	0%	0%	0%	20%	68%	100%
	Pedagogická fakulta UJEP	2%	0%	44%	3%	49%	9%	13%	7%	5%	0%	0%	34%	83%	100%
	Pedagogická fakulta MU	2%	4%	30%	15%	51%	4%	7%	9%	17%	2%	0%	39%	90%	100%
	Pedagogická fakulta UP	0%	1%	30%	7%	38%	7%	11%	10%	14%	1%	2%	45%	83%	100%
	Pedagogická fakulta OU	3%	5%	22%	10%	40%	8%	12%	1%	17%	0%	0%	38%	78%	100%
	Pedagogická fakulta UHK	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	12%	10%	0%	0%	21%	21%	100%
	Fakulta pedagogická ZČU	1%	0%	51%	7%	59%	6%	1%	0%	1%	0%	0%	9%	68%	100%
	Fakulta. přírod.-hum. a pedagog. TUL	1%	0%	39%	6%	46%	6%	11%	0%	0%	0%	0%	17%	63%	100%
	Celkem pedagogické fakulty	1%	1%	35%	6%	44%	6%	9%	7%	9%	1%	1%	32%	76%	100%
Ost. VŠ in. s ped. záj.	Fakulta humanitních studií UTB	0%	0%	0%	0%	0%	3%	15%	6%	40%	0%	0%	63%	64%	100%
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	0%	20%	0%	0%	20%	0%	43%	0%	0%	0%	0%	43%	64%	100%
	Univerzita J. A. Komenského	0%	0%	1%	3%	4%	2%	19%	4%	44%	0%	0%	70%	74%	100%
	Celkem pedagogicky zaměřené fak. a inst.	1%	1%	23%	5%	30%	5%	12%	6%	20%	1%	0%	44%	74%	100%
Další fakulty s více absolventy SPaO	Filozofická fakulta UK	0%	0%	1%	0%	1%	1%	1%	4%	4%	0%	0%	10%	11%	100%
	Teologická fakulta JU	0%	0%	4%	0%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	5%	100%
	Filozofická fakulta MU	0%	0%	3%	3%	6%	7%	6%	17%	4%	0%	0%	34%	40%	100%
	Filozofická fakulta UP	0%	0%	6%	1%	7%	1%	1%	3%	0%	0%	0%	5%	12%	100%
	Přírodovědecká fakulta UP	0%	1%	0%	0%	1%	0%	7%	1%	1%	0%	0%	9%	9%	100%
	Fakulta filozofická UPa	0%	0%	11%	0%	11%	5%	0%	7%	0%	0%	0%	12%	23%	100%
Celkem ostatní fakulty	0%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	100%	
Celkem	0%	0%	5%	1%	7%	1%	3%	1%	4%	0%	0%	9%	16%	100%	

2. Kdo jsou ti, kdo vykonávají učitelská a pedagogická povolání?

V předchozí části jsme si vymezili oborové skupiny zaměřené na učitelská a pedagogická povolání. V této části se podíváme, jakým způsobem jsou obecně povolání klasifikována, která povolání lze za učitelská a pedagogická považovat, jakým způsobem jsou povolání zjišťována v šetřeních Absolvent 2018 a REFLEX 2013 a kolik respondentů vykonávající učitelská a pedagogická povolání v těchto šetřeních je.

Jako důležité vodítko nám opět poslouží zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Podle tohoto zákona je pedagogickým pracovníkem ten, „kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálněpedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen „přímá pedagogická činnost“); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.“ (zákon č. 563/2004 Sb.)

Zákon pak jmenovitě uvádí 10 povolání, v jejichž rámci je přímá pedagogická činnost vykonávána:

- „a) učitel,
- b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- c) vychovatel,
- d) speciální pedagog,
- e) psycholog,
- f) pedagog volného času,
- g) asistent pedagoga,
- h) trenér,
- i) metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně,
- j) vedoucí pedagogický pracovník“ (zákon č. 563/2004 Sb.).

2.1 Identifikace učitelských a pedagogických povolání v klasifikaci ISCO

Prezentace výsledků analýz povolání, která vykonávají absolventi vysokých škol, vyžaduje nejprve definovat některé pojmy a termíny a vysvětlit základní metodologické postupy.

Povolání jsou uspořádána a tříděna prostřednictvím klasifikace povolání. Poslední verze Mezinárodní klasifikace povolání z roku 2008, kterou přijala International Labour Office pod anglickým názvem International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), byla českým statistickým úřadem převzata i do národního kontextu českého pracovního trhu s označením „Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO“. Klasifikace CZ-ISCO vychází zcela z metodických principů mezinárodní klasifikace ISCO-08 a je založena na dvou hlavních principech, kterými jsou druh vykonávané práce a úroveň dovedností¹³.

Povolání¹⁴ „je charakterizováno jako soubor pracovních míst, jejichž hlavní úkoly a povinnosti jsou charakterizovány vysokým stupněm podobnosti“ (ČSÚ, 2020a). Povolání, „jež vyžadují vykonávání stejných úkolů, by měla být vždy zatříděna na stejném místě, i když se požadované formální vzdělání nebo kvalifikace konkrétního zaměstnance mohou mezi jednotlivými zeměmi i mezi jednotlivými osobami lišit“ (ČSÚ, 2020a).

Jedním z problémů klasifikace jsou odlišné požadavky na formální vzdělání v různých zemích. Tento problém se týká také například učitelů na I. stupni základních škol a v oblasti předškolní výchovy. Pouze některé země vyžadují pro toto povolání vysokoškolské vzdělání. „Klasifikace ISCO-08 řeší popsany problém upřednostněním pracovní náplně před národními požadavky na vzdělání.“ (ČSÚ, 2020a) Povolání, „která zahrnují provádění stejných úkolů a povinností, jsou v klasifikaci ISCO08 zařazena vždy do stejné podskupiny i přes odlišné národní požadavky na stupeň formálního vzdělání.“ (ČSÚ, 2020a) I díky tomu je většina pedagogických povolání řazena do hlavní třídy 2 Specialisté a konkrétně pak do třídy 23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání. Neplatí to však úplně, výjimku tvoří například řídicí pracovníci v oblasti vzdělávání nebo asistenti pedagogů.

Klasifikace CZ_ISCO je založena na systému pěti úrovní. První úroveň nazývaná hlavní třídy zahrnuje 10 zá-

¹³ Dovednosti lze vymezit jako schopnost vykonávat úkoly a plnit povinnosti daného pracovního místa. „Pro účely klasifikace ISCO-08 jsou pro uspořádání povolání do skupin používány dva rozměry dovedností. Specializace dovedností odráží požadované znalosti, používané nástroje a zařízení, zpracovávány nebo používaný materiál a charakter produkovaného zboží a služeb. Úroveň dovedností je dána obtížností a rozsahem úkolů a povinností, vykonávaných v určitém zaměstnání. Je určována s ohledem na tyto faktory: charakter vykonávaných pracovních činností ve vztahu k charakteristickým úkolům a povinnostem definovaným pro každou úroveň dovedností; úroveň formálního vzdělání vymezené podle Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97 – ČSÚ používá již od roku 2014 novou verzi klasifikace vzdělání CZ-ISCED 2011, v době vytváření klasifikace ISCO-08 se však stále používala stará verze klasifikace) a požadované pro řádný výkon úkolů a povinností pro konkrétní zaměstnání; význam neformálního vzdělání a/nebo předchozích zkušeností v příbuzných zaměstnáních vyžadovaných pro řádný výkon pracovních úkolů a povinností. Princip úrovně dovedností je používán zejména v hlavních třídách klasifikace. To znamená, že v osmi z deseti hlavních tříd klasifikace CZ-ISCO jsou obsažena zaměstnání pouze jedné ze čtyř úrovní dovedností. Např. hlavní třída 2 Specialisté zahrnuje zaměstnání s nejvyšší čtvrtou úrovní dovedností“ (ČSÚ, 2020a).

¹⁴ V materiálech ČSÚ, a i v českém názvu klasifikace se používá pojem „zaměstnání“. V naší studii raději preferujeme pojem „povolání“, jelikož pojem „zaměstnání“ je v českém jazyce příliš spjat se zaměstnaneckým pracovním poměrem, přičemž pojem „povolání“ je v tomto ohledu neutrální, vztahuje se tedy i na zaměstnavatele a osoby samostatně výdělečně činné.

2. Kdo jsou ti, kdo vykonávají učitelská a pedagogická povolání?

kladných kategorií, druhá úroveň (třídy) má 43 kategorií, třetí úroveň (skupiny) má 130 kategorií, čtvrtá úroveň (podskupiny) má 434 kategorií a konečně pátá úroveň (kategorie nebo jednotky) má 1362 kategorií.

Naším cílem bylo na základě této klasifikace a ještě s pomocí klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)¹⁵ vytvořit jednoduchou klasifikaci pedagogických povolání. Tato klasifikace má pět kategorií:

- 1 – učitelská povolání
- 2 – řídicí pracovníci v oblasti vzdělávání
- 3 – ostatní pedagogická povolání
- 4 – povolání blízka pedagogickým
- 5 – ostatní povolání

Při vytváření klasifikace se vycházelo z kategorií definovaných v zákoně o pedagogických pracovních, nedržíme se ho však striktně. Konkrétní podoba a postup je ukázán v následujících částech. Vzhledem k rozdílné metodice dotazování je převod z klasifikace CZ-ISCO na klasifikaci pedagogických povolání aplikován mírně jinak na datech z šetření Absolvent 2018 a jinak na datech z šetření REFLEX 2013.

2.1.1 Aplikace v šetření Absolvent 2018

Zcela zásadní informací je způsob dotazování na povolání absolventa v šetření Absolvent 2018. Ten totiž do jisté míry předurčil, jakým způsobem byla klasifikace pedagogických povolání vytvořena. Respondent měl totiž možnost zodpovědět na otázku dvojím způsobem. První způsob (s pomocí textového vyhledávače integrovaného v elektronickém dotazníku) vedl k tomu, že si respondent vybral svoje povolání na nejdetailnější páté úrovni klasifikace CZ-ISCO. V případě, že se mu to však nepovedlo, mohl si vybrat alespoň třídu (druhou úroveň) svého povolání. Ve výsledku asi 87 % dotázaných si našlo své povolání i na nejpodrobnější úrovni, u ostatních se musíme spokojit s obecnější odpovědí.

Díky této povaze dat bylo potřeba přistoupit k různým způsobům třídění, jejichž výsledky jsou využívány pro různé účely. První způsob třídění třídí pouze respondenty, kteří mají odpověď na páté úrovni CZ-ISCO. Přesto, že jsou data na páté úrovni, jeden ze základních principů, který je zde uplatňován, je, že jsou kategorie sesku-

¹⁵ Klasifikace CZ-NACE využívá mezinárodní standard NACE Rev. 2 zavedený v roce 2008. Na rozdíl od něj má i pátou úroveň. „NACE je standardní klasifikací ekonomických činností Evropské unie. NACE tedy dělí ekonomické činnosti (oblast ekonomických činností) tak, že každé statistické jednotce, která vykonává nějakou ekonomickou činnost, lze přiřadit kód NACE. Ekonomická činnost je výroba určitého výrobku nebo služby při použití kombinace výrobních prostředků, práce, výrobních postupů a meziproductů. Ekonomické činnosti jsou tudíž charakterizovány vstupy, výrobními postupy a jejich výstupy (zbožím nebo službami)“ (ČSÚ, 2020b).

povány v souladu s tříděním na čtvrté úrovni. To znamená, že kategorie, které mají stejný kód na čtvrté úrovni (tj. podle názvosloví CZ-ISCO jsou řazeny do stejné podskupiny), nemůžou být v rozličných kategoriích naší klasifikace pedagogických povolání. Hlavním důvodem je, aby bylo možné tento způsob klasifikace mohli přenést i na jiná data (např. REFLEX 2013, ale i další), která mají jen málokdy pátou úroveň. Ústupky, který kvůli tomu musíme udělat, nejsou nijak velké. Určitě by se dalo uvažovat o jiné klasifikaci kategorie 23101 Vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci na vysokých školách, u kterých je otázka, zda je vůbec považovat za pedagogické pracovníky, nebo „vychovatelských“ kategorií 23526 a 23527, které by patřily spíše do kategorie 3 – ostatní pedagogická povolání, nebo bychom se vůbec nemuseli zabývat ostatními typy psychologů, protože jen na páté úrovni jsou vyčleněni pedagogičtí psychologové (26343). Ve výsledku by však nešlo o příliš velké změny. Dalším uplatněným principem je, že si v některých případech vypomáháme hospodářským odvětvím práce respondenta¹⁶. V případě kategorií CZ-ISCO, u kterých bylo uvažováno o zařazení do kategorie 4 – povolání blízká pedagogickým, musela být splněna také podmínka, že respondent pracoval v hospodářském odvětví „Vzdělávání“. Výhodou tohoto prvního způsobu třídění je zejména to, že nám umožňuje rozlišovat v rámci třídy 23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání, velkou nevýhodou je však to, že nebere v úvahu všechny pracující respondenty.

Druhý způsob třídění již počítá i s respondenty, kteří mají CZ-ISCO jen na druhé úrovni, avšak za cenu toho, že neumožňuje členit třídu 23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání, díky čemuž v kategorii 3 – ostatní pedagogická povolání zbývají jen asistenti pedagogů. Tím se tato kategorie stává velmi malou a z analytického a statistického hlediska prakticky pozbývá smysl. V případě dalších tříd, které pro umístění do jedné z prvních čtyř kategorií klasifikace pedagogických povolání připadají v úvahu, je opět uplatňován princip, že respondent do příslušné kategorie patří, pouze pokud pracuje v hospodářském odvětví „Vzdělávání“. Tak například respondenti, kteří uvedli kategorii 13 Řídící pracovníci v oblasti výroby, informačních technologií, vzdělávání a v příbuzných oborech, patří do kategorie 2 – řídící pracovníci v oblasti vzdělávání, pokud zároveň pracovali v odvětví „Vzdělávání“. Pokud ne, tak byli zařazeni do kategorie 5 – ostatní povolání.

Kombinace prvního a druhého způsobu třídění nám umožňuje vypočítat strukturu klasifikace pedagogických povolání o pěti kategoriích (viz část 2.1.), avšak nemůžeme ho dále využívat pro statistické analýzy, řada respondentů totiž nemá jednoznačnou náležitost k jedné z kategorií.

To nám umožňuje třetí způsob třídění, který z pětistupňové klasifikace pedagogických povolání vytváří binární klasifikaci, kdy všichni ti, kteří patří do kategorií 1 – učitelská povolání, 2 – řídící pracovníci v oblasti vzdělávání a 3 – ostatní pedagogická povolání, jsou zařazeni do kategorie 1 – pedagogická povolání a ostatní do kategorie 2 – ostatní povolání.

Tři způsoby třídění shrnuje Tabulka 7. Červená barva označuje příslušnost ke kategorii 1 – učitelská povolání (nebo 1 – pedagogická povolání v třetím způsobu třídění), oranžová barva značí 2 – řídící pracovníci v oblasti vzdělávání, žlutá označuje 3 – ostatní pedagogická povolání a zelená 4 – povolání blízká pedagogickým. Bez barvy znamená v prvním způsobu třídění druhou úroveň CZ-ISCO a ve třetím způsobu třídění kategorii 2 – ostatní po-

¹⁶ Každý respondent byl totiž dotazován i na to, v jakém hospodářském odvětví pracoval. Vybrat si mohl jedno z odvětví na druhé úrovni klasifikace CZ-NACE. Již na první úrovni je jako samostatná kategorie definováno hospodářské odvětví „Vzdělávání“.

2. Kdo jsou ti, kdo vykonávají učitelská a pedagogická povolání?

volání. Mřížkování značí, že příslušnost k dané kategorii je spojena s prací v odvětví „Vzdělávání“. Zelená barva má ještě dvě úrovně světlosti. Tmavší verze značí kategorii na páté úrovni CZ-ISCO, kvůli které jsou ostatní kategorie ze stejné podskupiny (čtvrtá úroveň) brány v úvahu. V posledních dvou sloupcích jsou počty respondentů v šetření Absolvent 2018 v příslušných kategoriích CZ-ISCO (v mřížkovaných případech, pokud zároveň pracovali v odvětví „Vzdělávání“) podle toho, zda v příslušné kategorii pracovali jeden rok po absolvování a v době šetření.

První sloupec ukazuje provázanost s kategoriemi jmenovanými v zákonu o pedagogických pracovnících (ZoPP). Písmeno označuje kategorii, tak jak je označena v zákoně (viz. str. 25). Písmena jsou přiřazena jen pro kategorie páté úrovně CZ-ISCO, druhá úroveň je přirozeně kombinací více kategorií (mimo třídy 23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání samozřejmě včetně řady nepedagogických povolání).

Kategorie a) učitel se odráží v mnoha kategoriích CZ-ISCO 23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání. Zde najdeme také ekvivalenty pro kategorie b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, c) vychovatel, d) speciální pedagog a f) pedagog volného času. Většinou jsou v podskupině (čtvrtá úroveň) 2359 Specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení. V dalších případech již musíme hledat mimo třídu 23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání. Jednoznačné je zařazení g) asistent pedagoga (podskupina 5321 Asistenti pedagogů) a j) vedoucí pedagogický pracovník (podskupiny 1341 Řídící pracovníci v oblasti péče o děti a 1345 Řídící pracovníci v oblasti vzdělávání).

Zbývají tři kategorie již tak jednoznačné nejsou, což byl i jeden z hlavních důvodů, proč je řadíme v rámci klasifikace pedagogických povolání mezi 4 – povolání blízká pedagogickým a v binární podobě mezi 2 – ostatní povolání. Prvně jde o kategorii e) psycholog. Zde je trochu zvláštní, že je v zákoně nijak nespécifikovaná podoba kategorie psychologa. Přeci jen určitě ne každého psychologa lze považovat za pedagogického pracovníka. Předpokládáme, že na mysli se mají zejména pedagogičtí psychologové, kteří v CZ-ISCO mají kategorii 26343. Kategorii h) trenér můžeme hledat v podskupině 3422 Sportovní trenéři, instruktoři a úředníci sportovních klubů, jen minimum však vykonává tuto profesi v rámci odvětví „Vzdělávání“. Kategorie i) metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně můžeme zřejmě spojit s kategoriemi CZ-ISCO 26357 Sociální pracovníci specialisté v oblasti poradenství (včetně pedagogicko-psychologických poraden) a 34127 Sociální pracovníci v oblasti poradenství (včetně pedagogicko-psychologických poraden). Toto propojení však není úplně zřejmé.

Z pohledu klasifikace CZ-ISCO zůstávají některé kategorie uvedené v tabulce nepropojené nebo jejich spojení není úplně jasné. V rámci třídy 23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání se jedná o kategorii 23101 Vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci na vysokých školách, kde je otázka, jak už bylo zmíněno, zda je vůbec považovat za pedagogické pracovníky. V obecnější rovině je trochu problematická celá podskupina 2310 Učitelé na vysokých a vyšších odborných školách, o jejichž výjimečnosti svědčí fakt, že v těchto povoláních z velké části pracují absolventi nepedagogických oborů, což je samozřejmě velký rozdíl oproti ostatním učitelským profesím. Nejasný je také vztah zákona s kategoriemi CZ-ISCO patřící do podskupiny 2351 Specialisté zaměřením na metody výuky a již z povahy názvu samotného s kategorií 23599 Ostatní specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení. Zbývá také několik kategorií CZ-ISCO, které nemají jasnou spojitost s jednou z kategorií v zákoně o pedagogických pracovnících, avšak svojí povahou je lze řadit do povolání blízkých pedagogickým. Speciálním případem je podskupina 2266 Specialisté v oblasti audiologie a řečové terapie,

tedy logopedi. Zvláštnost logopedie spočívá v tom, že z pohledu povolání je řazena mezi zdravotnická povolání, na vysokých školách se však vyučuje výhradně v rámci studijního programu speciální pedagogika, proto označení v tabulce d?.

Tabulka 7 Povolání podle klasifikace CZ-ISCO, způsoby třídění klasifikace pedagogických povolání a počty respondentů v šetření Absolvent 2018

ZoPP	Povolání podle klasifikace CZ-ISCO	1. třídění	2. třídění	3. třídění	Počet respondentů	
					1 rok po absol.	v době šetření
	13000 Řídící pracovníci v oblasti výroby, informačních technologií, vzdělávání a v příbuzných oborech				18	20
j	13411 Řídící pracovníci v oblasti předškolní výchovy (kromě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)				18	30
j	13412 Řídící pracovníci v oblasti předškolní výchovy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami				4	4
j	13413 Řídící pracovníci v oblasti mimoškolní výchovy				10	10
j	13451 Řídící pracovníci na základních školách				8	11
j	13452 Řídící pracovníci na středních školách				8	7
j	13454 Řídící pracovníci na vyšších odborných školách				2	2
j	13455 Řídící pracovníci na vysokých školách				4	5
j	13456 Řídící pracovníci na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami				3	3
j	13459 Ostatní řídící pracovníci v oblasti vzdělávání				17	18
d?	22661 Kliničtí logopedi				1	1
d?	22662 Logopedi (kromě klinických logopedů)				8	7
	23000 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání				250	262
?	23101 Vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci na vysokých školách				94	94
a	23102 Profesori na vysokých školách				1	3
a	23103 Docenti na vysokých školách				0	2
a	23104 Odborní asistenti na vysokých školách				88	111
a	23105 Asistenti na vysokých školách				23	20
a	23106 Lektori na vysokých školách				9	11
a	23107 Učitelé na vyšších odborných školách				9	13
a	23201 Učitelé odborných předmětů (kromě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)				110	111
a	23202 Učitelé praktického vyučování (kromě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)				11	11
a	23203 Učitelé odborného výcviku (kromě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)				29	25
a	23204 Lektori dalšího vzdělávání				43	40
a	23301 Učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů na středních školách				168	170
a	23302 Učitelé na konzervatořích				3	3
a	23303 Učitelé na 2. stupni základních škol				341	368
a	23411 Učitelé na 1. stupni základních škol (kromě v přípravných třídách základních škol)				238	257
a	23412 Učitelé v přípravných třídách základních škol				4	2
a	23420 Učitelé v oblasti předškolní výchovy				279	283
?	23511 Specialisté metod výuky				0	0
?	23512 Školní inspektoři				3	2
?	23513 Specialisté pro tvorbu vzdělávacích programů				6	6
?	23514 Specialisté pro tvorbu učebních pomůcek				1	0
?	23515 Specialisté, metodičtí poradci pro výuku cizích jazyků				0	1
?	23519 Ostatní specialisté zaměřeni na metody výuky				4	1
a	23521 Učitelé v mateřských školách pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami				44	41

2. Kdo jsou ti, kdo vykonávají učitelská a pedagogická povolání?

a	23522 Učitelé na základních školách pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami		31	35
a	23523 Učitelé na středních školách a konzervatořích pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami		22	20
c	23526 Vychovatelé pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami		34	33
c	23527 Vychovatelé pro dospělé se speciálními vzdělávacími potřebami		9	4
ac	23529 Ostatní učitelé a vychovatelé pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami		12	15
a	23530 Lektori a učitelé jazyků na ostatních školách		68	65
a	23540 Lektori a učitelé hudby na ostatních školách		34	36
a	23550 Lektori a učitelé umění na ostatních školách		14	17
a	23560 Lektori a učitelé informačních technologií na ostatních školách		5	2
d	23591 Speciální pedagogové		80	99
b	23592 Pedagogové v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků		2	4
c	23593 Vychovatelé (kromě vychovatelů pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami)		102	101
f	23594 Pedagogové volného času		58	53
?	23599 Ostatní specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení		18	24
	24000 Specialisté v obchodní sféře a veřejné správě		0	2
	24240 Specialisté v oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů		12	13
	26000 Specialisté v oblasti právní, sociální, společenskovední, kulturní a v příbuzných oblastech		4	4
e	26343 Pedagogičtí psychologové		52	42
	26345 Osobní, rodinní a sociální psychologové		3	2
	26349 Ostatní psychologové		8	9
	26351 Sociální pracovníci specialisté v oblasti veřejné správy		2	0
	26353 Sociální pracovníci specialisté v oblasti péče o zdravotně postižené		1	1
	26355 Sociální pracovníci specialisté v oblasti péče o děti a mládež (kromě péče o zdravotně postižené)		3	1
i	26357 Sociální pracovníci specialisté v oblasti poradenství (včetně pedagogicko-psychologických poraden)		6	8
	26359 Ostatní specialisté v oblasti sociální práce		0	2
	34000 Odborní pracovníci v oblasti práva, kultury, sportu a v příbuzných oborech		6	11
	34125 Sociální pracovníci v oblasti péče o děti a mládež (kromě péče o zdravotně postižené)		0	1
i	34127 Sociální pracovníci v oblasti poradenství (včetně pedagogicko-psychologických poraden)		4	5
h	34221 Sportovní trenéři a instruktoři (kromě na školách)		5	2
h	34222 Sportovní trenéři a instruktoři na školách se sportovním zaměřením		2	1
	53000 Pracovníci osobní péče v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a v příbuzných oblastech		29	29
	53112 Pracovníci péče o děti v domácnostech		2	1
	53119 Ostatní pracovníci péče o děti v mimoškolních zařízeních		0	0
g	53121 Asistenti učitelů		67	65
g	53122 Asistenti vychovatelů		5	3
g	53123 Asistenti pedagogů v poradenských zařízeních		5	5

2.1.2 Aplikace v šetření REFLEX 2013

Způsob zjišťování povolání a jeho zařazení do klasifikace CZ-ISCO byl oproti šetření Absolvent 2018 v šetření REFLEX 2013 mírně odlišný, a i to je jeden z důvodů, proč je srovnání výsledků mezi oběma šetřeními problematické. V šetření REFLEX 2013 máme odpovědi respondentů pouze jedné úrovně CZ-ISCO, a to čtvrté. To situaci samozřejmě velmi zjednodušuje, na druhé straně bychom zde nemohli jít na detailnější (pátou) úroveň, ani kdybychom chtěli.

I v tomto případě máme tři formy třídění, jedná se o obdobné formy jako v případě šetření Absolvent 2018. Jedná se však pouze o čtvrtou úroveň CZ-ISCO, situace je tedy mnohem jednodušší. Rozdíl mezi první a druhou formou třídění spočívá pouze v zařazení podskupin 2351 Specialisté zaměřeni na metody výuky a 2359 Specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení do kategorie 3 – ostatní pedagogická povolání v rámci první formy třídění a do kategorie 1 – učitelská povolání

Tabulka 8 Povolání podle klasifikace CZ-ISCO, způsoby třídění klasifikace pedagogických povolání a počty respondentů v šetření REFLEX 2013

ZoPP	Povolání podle klasifikace ISCO-CZ	1. 2. 3.			Počet respondentů	
		třídění	třídění	třídění	1. práce	v době šetření
j	1341 Řídící pracovníci v oblasti péče o děti				14	21
j	1345 Řídící pracovníci v oblasti vzdělávání				61	69
d?	2266 Specialisté v oblasti audiologie a řečové terapie				0	1
a?	2310 Učitelé na vysokých a vyšších odborných školách				217	288
a	2320 Učitelé odborných předmětů, praktického vyučování, odborného výcviku a lektori dalšího vzdělávání				266	220
a	2330 Učitelé na středních školách (kromě odborných předmětů), konzervatořích a na 2. stupni základních škol				808	666
a	2341 Učitelé na 1. stupni základních škol				263	248
a	2342 Učitelé v oblasti předškolní výchovy				225	211
?	2351 Specialisté zaměřeni na metody výuky				19	18
ac	2352 Učitelé a vychovatelé pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami				178	140
a	2353 Lektori a učitelé jazyků na ostatních školách				88	70
a	2354 Lektori a učitelé hudby na ostatních školách				23	22
a	2355 Lektori a učitelé umění na ostatních školách				11	17
a	2356 Lektori a učitelé informačních technologií na ostatních školách				4	1
dbcf?	2359 Specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení				445	452
	2424 Specialisté v oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů				5	2
e?	2634 Psychologové				23	20
i?	2635 Specialisté v oblasti sociální práce				17	8
i?	3412 Odborní pracovníci v oblasti sociální práce				6	4
h	3422 Sportovní trenéři, instruktoři a úředníci sportovních klubů				4	5
	5311 Pracovníci péče o děti v mimoškolních zařízeních a domácnostech				68	46
g	5312 Asistenti pedagogů				54	53

2. Kdo jsou ti, kdo vykonávají učitelská a pedagogická povolání?

v rámci druhé formy třídění. Třetí forma třídění je pak ve své podstatě již zcela stejná jako v případě šetření Absolvent 2018.

Tabulka 8 je obdobou toho, co znázorňuje Tabulka 7. Platí tedy zde vše, co bylo výše popsáno o ní. Vzhledem k tomu, že se jedná o čtvrtou úroveň CZ-ISCO, není spojitost se zákonem o pedagogických pracovnících často tak exkluzivní. Například podskupina 2359 Specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení v sobě zahrnuje čtyři kategorie z kategorií jmenovaných v zákoně. V řadě případů obsahuje popisek symbol „?“. Ten označuje buď nejasnost zařazení, nebo že podskupina CZ-ISCO je příliš široká, tj. že v sobě zahrnuje i povolání, která nekorespondují s kategoriemi uvedenými v zákoně.

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

V předchozích kapitolách jsme definovali základní analytické kategorie jak na straně oborového zaměření vzdělání, tak na straně profesního zaměření vykonávaného povolání. Díky tomu jsme mohli identifikovat ty, kteří v rámci svého standardního vysokoškolského studia absolvovali učitelský nebo neučitelský pedagogický studijní program a/nebo obor, stejně jako jsme si identifikovali ty, kteří pracovali v pedagogických povoláních. V této kapitole tyto dvě dimenze (vzdělanostní a profesní) propojíme do jedné, budeme tedy zkoumat, v jakých povoláních si absolventi učitelské i neučitelské pedagogiky nacházejí práci a jak se v tomto ohledu chovají v prvních letech po absolvování na trhu práce. Nejprve se podíváme, kde si absolventi nacházejí práci a zda jsou nezaměstnaní nebo ekonomicky neaktivní v čase po absolvování, a poté jak je tomu po několika málo letech. Následně se podíváme, jak se situace absolventů v prvních letech proměňuje. Na závěr si pak definujeme různé typy absolventů podle jejich mobilního chování v prvních letech na trhu práce po absolvování vysoké školy.

3.1 Co dělají absolventi těsně po absolvování a po několika letech?

Šetření absolventů vysokých škol, jako jsou Absolvent 2018 a REFLEX 2013, nám umožňují sledovat postavení na trhu práce v prvních letech po absolvování. V obou šetřeních byly otázky na pracovní situaci vztaheny ke dvěma časovým okamžikům. V případě šetření REFLEX 2013 byly absolventi nejprve dotázáni na svoji první významnou¹⁷ práci po absolvování a poté na současnou situaci neboli na jejich pracovní situaci v době dotazování (tj. v dubnu až srpnu 2013). Okamžik první práce není jednoznačně dán, může být různý, v šetření REFLEX 2013 mělo první práci již v době absolvování více než dvě třetiny absolventů a jen asi 5 % si ji našlo po více než 10 měsících. Okamžik současné pracovní situace je sice jasně dán svým datem, vzhledem k tomu, že jde o absolventy z let 2008 až 2012, je různě vzdálen od data absolvování – konkrétně od 1 roku do 5 let.

Co se týče současné pracovní situace je v šetření Absolvent 2018 vše velmi podobné. Ta se pro absolventy z let 2013 až 2017 vztahovala k době dotazování mezi říjnem a prosincem roku 2018. Opět tedy absolventi popisovali svoji situaci 1 až 5 let po absolvování. Rozdílný přístup byl zvolen ohledně dotazování na první fázi po absolvování. Absolventi byli totiž dotázáni na situaci přesně jeden rok po absolvování. Díky tomu se odpovídě všech absolventů vztahují ke stejnému časovému úseku v jejich pracovní kariéře a zároveň nám toto pojetí umožňuje zkoumat situaci komplexněji. Nezajímá nás totiž jen, jakou práci absolvent vykonával, ale také jestli byl nezaměstnaný nebo na rodičovské dovolené či jinak ekonomicky neaktivní. Díky tomu můžeme také sledovat nejen mobilitu mezi různými povoláními, ale také mezi různými ekonomickými statusy (zaměstnaný, nezaměstnaný, ekonomicky neaktivní).

¹⁷ Měli uvádět pouze práci, ve které strávili alespoň čtyři měsíce.

3.1.1 Podle šetření Absolvent 2018

Jak je výše popsáno, situaci absolventů šetřených v šetření Absolvent 2018 na trhu práce lze sledovat ve dvou časových okamžicích. Nejprve se podíváme na situaci jeden rok po absolvování. Základní charakteristiky, které budeme zde a i v dalším textu sledovat, jsou typ studijního programu a oboru (SPaO), který je dále tříděn podle pohlaví, typu a formy absolvovaného vzdělání (Tabulka 9) a podle absolvované vysokoškolské instituce (Tabulka 10). Kromě pěti základních kategorií klasifikace pedagogických povolání sledujeme také, zda byl absolvent nezaměstnaný nebo ekonomicky neaktivní. Do kategorie ekonomicky neaktivních obecně patří zejména studenti, lidé na rodičovské nebo mateřské dovolené, lidé v domácnosti a lidé v důchodu (starobním nebo invalidním). Vzhledem k tomu, že se až na naprosté výjimky jedná o populaci v produktivním věku (navíc asi 70 % nemá více než 30 let), jen minimální část je tvořena důchodci. Menší část je tvořena studujícími¹⁸. Jasně největší podíl jsou tak lidé a zejména ženy na rodičovské nebo mateřské dovolené.

Jeden rok po absolvování zdaleka nejvíce pracovali v učitelských povoláních absolventi učitelských SPaO. To je samozřejmě triviální a očekávané zjištění. Důležitý je zejména jejich podíl. V učitelských povoláních jich pracovalo 62 % s tím, že další 1 % jich zastávalo řídicí pozici ve vzdělávání a 5 % jich pracovalo v ostatních pedagogických povoláních. 20 % jich vykonávalo odlišnou profesi, dvě procenta byla nezaměstnaná a 9 % ekonomicky neaktivních. Zejména s ohledem na zákon o pedagogických pracovnících a zde popsanými kvalifikačními požadavky je velmi zajímavé, že absolventi učitelských SPaO bakalářského typu studia si nacházeli práci učitele prakticky stejně často, jako jejich kolegové, kteří absolvovali magisterské studium. Ti si více nacházeli práci v ostatních pedagogických povoláních a o trochu méně byli bez práce, nicméně rozdíly jsou obecně velmi malé. Podobně malé jsou rozdíly mezi prezenční a kombinovanou formou studia. Obecně však absolventi kombinované formy pracovali přeci jen znatelně častěji v nepedagogických povoláních. Rozdíly mezi muži a ženami nejsou možná na první pohled tak výrazné. V učitelské profesi pracovalo 63 % absolventek a 59 % absolventů učitelských SPaO. Nicméně ženy mnohem častěji pracovaly v ostatních pedagogických povoláních a mnohem častěji byly ekonomicky neaktivní. Ve výsledku tak pracovali muži v nepedagogických povoláních téměř dvakrát častěji než ženy.

Absolventi neučitelských pedagogických SPaO pracovali jako učitelé podstatně méně častěji – jen asi každý pátý. Na druhé straně oproti absolventům učitelských SPaO podstatně častěji pracovali v řídicích pozicích ve vzdělávání a v ostatních pedagogických povoláních. I tak jich ale více než polovina pracovala v nepedagogických povoláních. I zde můžeme pozorovat podobné rozdíly, nebo spíše jejich absenci, mezi absolventy bakalářského a magisterského studia, mezi prezenční a kombinovanou formou studia a podobné rozdíly mezi muži a ženami, jako v případě absolventů učitelských SPaO. Vyčnívají absolventi doktorských studijních programů, kdy jich učitelská povolání vykonávala více než polovina. Jedná se však ze značné části (45 %) o výuku na vysoké škole (zejména jako odborní asistenti).

Obdobně vyčnívají také absolventi doktorského studia mezi absolventy nepedagogických SPaO, kde jich téměř čtvrtina pracovala v učitelských profesích, z opravdu výrazné části (86 %) se však jednalo o „učitele“ (pře-

¹⁸ Cílová populace v šetření byli absolventi, kteří již po absolvování dotazovaného studia dále úspěšně neabsolvovali další studium na vysoké škole. Jeden rok po absolvování tedy mohl být respondent studentem buď studia, které poté ukončil neúspěšně, nebo jiného ne vysokoškolského studia.

vážně vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci a odborní asistenti) na vysokých školách. Mezi ostatními absolventy nepedagogických SPaO pracovalo na učitelské pozici jen asi 2 %, necelé 1 % jich ještě vykonávalo jedno z ostatních pedagogických povolání.

Celkově pak pracovalo jeden rok po absolvování v učitelských povoláních 9 % absolventů, souhrnně v pedagogických povoláních pak 12 %. Celkové rozdíly mezi ženami a muži a mezi jednotlivými typy studia jsou v souladu již s předchozími zjištěními. Překvapivý se může zdát výrazně vyšší podíl absolventů pracujících v učitelských a obecně pedagogických povoláních u absolventů kombinované formy studia ve srovnání s absolventy prezenční formy. Dáno je to strukturálním efektem, kdy kombinovaná forma studia je podstatně více zastoupena v učitelských a zejména neučitelských pedagogických SPaO než v ostatních SPaO.

Tabulka 9 Povolání a ekonomická aktivita, situace 1 rok po absolvování VŠ, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Charakteristika	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Nezaměstnaní	Ekonomicky neaktivní	Celkem	Počet resp.
		Učitel-ské	Řídící	Ostatní	Celkem	Blízké pedag.	Ostatní				
Učitelský	Muži	59%	1%	2%	62%	0%	34%	1%	3%	100%	276
	Ženy	63%	1%	6%	70%	1%	17%	2%	11%	100%	1296
	Bakalářský SP	61%	2%	3%	65%	0%	22%	3%	10%	100%	361
	Magisterský SP	62%	1%	6%	69%	1%	20%	2%	9%	100%	1211
	Prezenční for.	63%	1%	6%	70%	1%	18%	3%	8%	100%	965
	Kombinov. for.	60%	2%	4%	66%	0%	23%	1%	10%	100%	607
	Celkem	62%	1%	5%	68%	0%	20%	2%	9%	100%	1572
Neučitelský pedagogický	Muži	19%	4%	7%	31%	1%	62%	4%	2%	100%	317
	Ženy	21%	2%	12%	36%	2%	48%	3%	11%	100%	1760
	Bakalářský SP	20%	3%	11%	34%	0%	52%	3%	10%	100%	1009
	Magisterský SP	20%	2%	12%	35%	3%	51%	3%	9%	100%	983
	Doktorský SP	53%	7%	4%	65%	5%	20%	0%	11%	100%	85
	Prezenční for.	21%	1%	12%	33%	2%	49%	6%	10%	100%	722
	Kombinov. for.	21%	4%	11%	36%	1%	51%	1%	9%	100%	1355
	Celkem	21%	3%	11%	35%	1%	51%	3%	10%	100%	2077
Ostatní	Muži	3%	0%	0%	3%	0%	90%	2%	4%	100%	6509
	Ženy	3%	0%	1%	4%	1%	82%	3%	11%	100%	10101
	Bakalářský SP	2%	0%	1%	2%	0%	82%	3%	13%	100%	3663
	Magisterský SP	2%	0%	0%	3%	1%	88%	2%	6%	100%	12020
	Doktorský SP	23%	1%	0%	24%	0%	64%	2%	10%	100%	927
	Prezenční for.	3%	0%	0%	3%	0%	85%	3%	8%	100%	12800
	Kombinov. for.	4%	0%	1%	5%	0%	86%	1%	8%	100%	3810
	Celkem	3%	0%	1%	4%	0%	85%	3%	8%	100%	16610
Celkem	Muži	6%	0%	1%	7%	0%	86%	3%	4%	100%	7102
	Ženy	11%	1%	3%	14%	1%	71%	3%	11%	100%	13157
	Bakalářský SP	9%	1%	3%	12%	0%	72%	3%	12%	100%	5033
	Magisterský SP	8%	0%	2%	10%	1%	80%	2%	6%	100%	14214
	Doktorský SP	26%	1%	1%	27%	1%	61%	1%	10%	100%	1012
	Prezenční for.	7%	0%	1%	9%	0%	79%	3%	8%	100%	14487
	Kombinov. for.	13%	1%	3%	18%	1%	72%	1%	8%	100%	5772
	Celkem	9%	0%	2%	12%	1%	77%	3%	8%	100%	20259

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

Tabulka 10 ukazuje situaci po jednom roce od absolvování absolventů jednotlivých pedagogických fakult a dalších pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí. Obecně pracovalo na učitelských pozicích 43 % absolventů pedagogických fakult a celkem 55 % jich pracovalo v pedagogických povoláních. Výrazně přitom záleželo na zaměření SPaO. V učitelských povoláních pracovali absolventi pedagogických fakult učitelských SPaO v 65 % případů, neučitelských pedagogických SPaO v 24 % případů a ostatních SPaO jen ve 3 % případů. Absolventi neučitelských pedagogických SPaO podstatně více pracovali v ostatních pedagogických povoláních a na řídicích pozicích ve vzdělávání, čímž se snížil celkový rozdíl absolventů pracujících v pedagogických povoláních (73 % vs 41 %). Tento základní přehled podílů pracujících v různých typech povolání nám jasně poprvé ukazuje, že se nestačí ptát, jaký podíl absolventů pedagogických fakult učí, je totiž třeba zvláště analyzovat studijní programy a obory, které jsou k práci v učitelských povoláních přímo určeny a které ne. Rozdíly jsou totiž značné.

Pokud se podíváme na jednotlivé fakulty (připomínáme, že interpretačně sledujeme jen ty s alespoň 30 respondenty v dané kombinaci charakteristik), tak v případě absolventů učitelských SPaO jsou rozdíly sice znatelné, ne však úplně zásadní. Nejvíce v učitelských povoláních pracovali absolventi Pedagogické fakulty UK (74 %), následování absolventy Pedagogické fakulty UJEP (71 %), méně než 60 % to naopak bylo v případě absolventů Pedagogické fakulty UP a Pedagogické fakulty MU. Jsou to však právě tyto dvě fakulty, kde absolventi učitelských SPaO nejvíce pracovali v součtu na řídicích pozicích ve vzdělávání a v ostatních pedagogických povoláních. Celkové podíly absolventů pracujících v pedagogických povoláních se tedy příliš neliší, jsou mezi 79 % (Pedagogická fakulta UJEP) a 66 % (Pedagogická fakulta UP). Rozdíly mezi jednotlivými pedagogickými fakultami tedy jsou, jejich rozptyl však není nijak zásadní. I když vzorky za další dvě pedagogické fakulty (Pedagogickou fakultu UHK a Fakultu přírodovědně-humanitní a pedagogickou) jsou poměrně malé, i tak z nich lze usuzovat na to, že absolventi učitelských SPaO z těchto dvou fakult převážně vykonávají učitelská povolání. Dále zde máme několik pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí, které nedisponují v rámci učitelských SPaO velkými vzorky, obecně u nich lze říct (podobně jako v průměru u ostatních nepedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí), že podíl absolventů, kteří pracovali v učitelských povoláních je přeci jen nižší než u pedagogických fakult. Výjimkou je UJAK, která dokonce díky vysokému podílu absolventů v ostatních pedagogických povoláních má jeden z nejvyšších podílů absolventů pracujících v pedagogických povoláních.

Poměrně jiná je situace v případě absolventů neučitelských pedagogických SPaO. Zde má smysl sledovat zejména podíl absolventů ve všech pedagogických povoláních a v tomto ohledu je mezi pedagogickými fakultami rozptyl poměrně značný. Na jedné straně máme Pedagogickou fakultu UK, kde jeden rok po absolvování v pedagogických povoláních pracovalo 57 % absolventů a na druhé straně Pedagogickou fakultu JU s pouze 26 %. Nejvíce mezi pedagogickými fakultami pak v nepedagogických povoláních pracovali absolventi pedagogické fakulty UJEP. Poměrně zajímavá je situace absolventů Fakulty humanitních studií UTB, kterou díky velkému podílu pedagogických SPaO lze i přes její název považovat za primárně pedagogicky zaměřenou. Absolventi pedagogických oborů této fakulty však pedagogická povolání vykonávali jen velmi málo (13 %).

Tabulka 11 a Tabulka 12 ukazují situaci v době šetření Absolvent 2018 (konkrétně v posledním čtvrtletí roku 2018) a tedy 1 až 5 let po absolvování. I vzhledem k tomu, že u části absolventů je časový odstup velmi malý, není překvapivé, že celková struktura se oproti té z jednoho roku po absolvování příliš neliší. I proto nemá smysl opět podrobně popisovat v podstatě totéž. Upozorníme pouze na největší rozdíly, které však navíc budou lépe a podrobněji popsány v další kapitole, která se zabývá profesní mobilitou.

Tabulka 10 Povolání a ekonomická aktivita, situace 1 rok po absolvování VŠ, vysokoškolské instituce, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Instituce	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Nezaměstnaní	Ekonomicky neaktivní	Celkem	Počet resp.
		Učitel-ské	Řídící	Ostatní	Celkem	Blízké pedagog.	Ostatní				
Učtelský	Pedagogická fakulta UK	74%	0%	3%	77%	0%	11%	1%	11%	100%	133
	Pedagogická fakulta JU	67%	1%	3%	71%	0%	15%	2%	11%	100%	292
	Pedagogická fakulta UJEP	71%	2%	5%	79%	0%	9%	4%	8%	100%	154
	Pedagogická fakulta MU	58%	1%	10%	70%	1%	22%	0%	7%	100%	147
	Pedagogická fakulta UP	56%	3%	8%	66%	1%	20%	3%	10%	100%	221
	Pedagogická fakulta OU	64%	1%	6%	71%	0%	20%	2%	8%	100%	156
	Pedagogická fakulta UHK	85%	0%	0%	85%	0%	11%	0%	4%	100%	25
	Fakulta přírod.-hum. a pedagog. TUL	79%	0%	0%	79%	0%	0%	0%	21%	100%	17
	Celkem pedagogické fakulty	65%	1%	6%	73%	0%	16%	2%	9%	100%	1146
	Fakulta humanitních studií UTB	56%	0%	0%	56%	0%	25%	10%	9%	100%	25
	Institut vzdělávání a poraden. ČZU	49%	0%	0%	49%	0%	42%	0%	10%	100%	16
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	41%	0%	0%	41%	0%	40%	13%	6%	100%	26
	Univerzita Jana Amose Komenského	64%	1%	16%	81%	0%	10%	0%	9%	100%	60
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	64%	1%	6%	71%	0%	18%	2%	9%	100%	1279
	Celkem ostatní fakulty	54%	1%	2%	56%	1%	32%	3%	8%	100%	293
	Celkem	62%	1%	5%	68%	0%	20%	2%	9%	100%	1572
Neučtelský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	35%	10%	12%	57%	2%	29%	1%	11%	100%	151
	Pedagogická fakulta JU	12%	3%	11%	26%	1%	53%	4%	15%	100%	118
	Pedagogická fakulta UJEP	21%	0%	14%	34%	0%	57%	3%	6%	100%	146
	Pedagogická fakulta MU	22%	2%	14%	38%	3%	35%	4%	19%	100%	115
	Pedagogická fakulta UP	21%	1%	13%	35%	2%	47%	5%	11%	100%	288
	Pedagogická fakulta OU	31%	1%	15%	47%	0%	47%	1%	6%	100%	174
	Pedagogická fakulta UHK	24%	3%	10%	38%	4%	47%	2%	9%	100%	67
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	24%	0%	44%	68%	4%	12%	5%	10%	100%	21
	Celkem pedagogické fakulty	24%	3%	14%	41%	2%	43%	3%	11%	100%	1080
	Fakulta humanitních studií UTB	5%	1%	6%	13%	0%	77%	1%	9%	100%	284
	Univerzita Jana Amose Komenského	23%	2%	9%	35%	1%	54%	4%	7%	100%	363
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	21%	2%	11%	35%	2%	50%	3%	10%	100%	1734
	Celkem ostatní fakulty	21%	5%	10%	36%	1%	51%	5%	8%	100%	343
	Celkem	21%	3%	11%	35%	1%	51%	3%	10%	100%	2077
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	3%	1%	1%	5%	1%	84%	3%	8%	100%	471
	z toho UJAK	1%	1%	0%	2%	0%	89%	3%	7%	100%	287
	Celkem ostatní fakulty	3%	0%	0%	4%	0%	85%	3%	8%	100%	16139
	Celkem	3%	0%	1%	4%	0%	85%	3%	8%	100%	16610
Celkem	Pedagogická fakulta UK	50%	6%	8%	64%	2%	23%	1%	11%	100%	297
	Pedagogická fakulta JU	47%	1%	5%	54%	0%	30%	3%	13%	100%	435
	Pedagogická fakulta UJEP	43%	1%	10%	54%	0%	35%	4%	7%	100%	308
	Pedagogická fakulta MU	42%	2%	12%	56%	2%	28%	2%	13%	100%	262
	Pedagogická fakulta UP	35%	2%	10%	47%	1%	37%	4%	11%	100%	516
	Pedagogická fakulta OU	44%	1%	11%	56%	0%	36%	1%	7%	100%	348
	Pedagogická fakulta UHK	43%	2%	6%	52%	3%	37%	2%	7%	100%	96
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	36%	0%	19%	55%	3%	27%	2%	13%	100%	53
	Celkem pedagogické fakulty	43%	2%	10%	55%	1%	32%	2%	10%	100%	2316
	Fakulta humanitních studií UTB	8%	1%	5%	14%	0%	74%	2%	10%	100%	388
	Institut vzdělávání a poraden. ČZU	34%	0%	0%	34%	3%	50%	0%	13%	100%	24
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	29%	0%	0%	29%	0%	54%	9%	7%	100%	40
	Univerzita Jana Amose Komenského	17%	1%	6%	24%	1%	65%	3%	7%	100%	710
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	32%	2%	8%	42%	1%	46%	3%	9%	100%	3484
	Celkem ostatní fakulty	4%	0%	1%	5%	0%	84%	3%	8%	100%	16775
	Celkem	9%	0%	2%	12%	1%	77%	3%	8%	100%	20259

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

Nejvýraznější změna spočívá v tom, že je znatelně vyšší podíl absolventů učitelských SPaO, kteří se řadí mezi ekonomicky neaktivní a kvůli tomu je nižší podíl absolventů vykonávající učitelská povolání a i pedagogická povolání obecně. Tato změna se týká zejména žen, absolventek magisterského studia prezenční formy. Jedná se tedy vlastně o tu nejklassičtější a zároveň největší skupinu absolventů učitelských SPaO – mladé ženy zhruba ve věku 25 až 30, kdy část z nich odchází na mateřskou dovolenou.

Tabulka 12 ukazuje situaci v době šetření absolventů jednotlivých pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí. Obecně lze u řady fakult pozorovat oproti situaci jeden rok po absolvování vyšší podíl ekonomicky neaktivních, což je dáno již výše popsanou mobilitou mladých žen. Zdaleka nejvýraznější rozdíl zde však lze pozorovat v případě absolventů učitelských SPaO Pedagogické fakulty UK, kde kromě vyššího podílu ekonomicky

Tabulka 11 Povolání a ekonomická aktivita, současná situace v době šetření, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Charakteristika	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Nezaměstnaní	Ekonomicky neaktivní	Celkem	Počet resp.
		Učitel-ské	Řídící	Ostatní	Celkem	Blízké pedag.	Ostatní				
Učitel'ský	Muži	61%	1%	1%	63%	0%	35%	1%	2%	100%	290
	Ženy	60%	2%	4%	66%	0%	17%	1%	16%	100%	1349
	Bakalář'ský SP	60%	3%	3%	66%	0%	24%	1%	10%	100%	366
	Magisterský SP	61%	1%	4%	65%	0%	20%	1%	14%	100%	1273
	Prezenční for.	60%	0%	4%	64%	0%	18%	1%	16%	100%	1012
	Kombinov. for.	60%	3%	4%	66%	0%	24%	0%	9%	100%	627
	Celkem	60%	1%	4%	65%	0%	21%	1%	13%	100%	1639
Neučitel'ský pedagogický	Muži	18%	6%	8%	31%	1%	65%	1%	2%	100%	327
	Ženy	21%	3%	14%	37%	1%	50%	1%	11%	100%	1829
	Bakalář'ský SP	18%	3%	13%	33%	0%	56%	1%	9%	100%	1041
	Magisterský SP	21%	3%	13%	37%	2%	51%	0%	10%	100%	1024
	Doktorský SP	53%	7%	8%	68%	4%	20%	0%	8%	100%	91
	Prezenční for.	17%	1%	13%	31%	2%	55%	1%	12%	100%	748
	Kombinov. for.	22%	4%	13%	39%	1%	52%	1%	8%	100%	1408
	Celkem	20%	3%	13%	36%	1%	53%	1%	9%	100%	2156
Ostatní	Muži	3%	0%	0%	4%	0%	94%	1%	1%	100%	6737
	Ženy	3%	0%	1%	4%	1%	81%	1%	13%	100%	10454
	Bakalář'ský SP	2%	0%	1%	2%	0%	86%	2%	10%	100%	3791
	Magisterský SP	2%	0%	0%	3%	0%	89%	1%	7%	100%	12347
	Doktorský SP	23%	1%	0%	24%	0%	66%	1%	8%	100%	1053
	Prezenční for.	3%	0%	0%	3%	0%	87%	2%	8%	100%	13221
	Kombinov. for.	4%	0%	1%	5%	1%	86%	1%	7%	100%	3970
	Celkem	3%	0%	0%	4%	0%	86%	1%	8%	100%	17191
Celkem	Muži	6%	0%	1%	7%	0%	90%	1%	1%	100%	7354
	Ženy	11%	1%	3%	14%	1%	71%	1%	13%	100%	13632
	Bakalář'ský SP	8%	1%	3%	12%	0%	76%	2%	10%	100%	5198
	Magisterský SP	8%	0%	2%	10%	1%	80%	1%	8%	100%	14644
	Doktorský SP	25%	1%	1%	27%	1%	64%	1%	8%	100%	1144
	Prezenční for.	7%	0%	1%	8%	0%	81%	1%	9%	100%	14981
	Kombinov. for.	14%	1%	3%	18%	1%	73%	1%	7%	100%	6005
	Celkem	9%	1%	2%	12%	1%	78%	1%	8%	100%	20986

Tabulka 12 Povolání a ekonomická aktivita, současná situace v době šetření, vysokoškolské instituce, šetření Absolvent 2018

Typ SPAo	Instituce	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Neza- měst- naní	Ekon. ne- aktivní	Cel- kem	Počet resp.
		Učitel- ské	Řídící	Ostatní	Cel- kem	Blízké pedag.	Ostatní				
Učitelský	Pedagogická fakulta UK	63%	0%	3%	65%	0%	19%	1%	15%	100%	150
	Pedagogická fakulta JU	67%	1%	1%	70%	0%	15%	0%	15%	100%	294
	Pedagogická fakulta UJEP	73%	2%	4%	79%	0%	9%	1%	12%	100%	166
	Pedagogická fakulta MU	55%	3%	7%	66%	1%	21%	1%	12%	100%	147
	Pedagogická fakulta UP	55%	3%	4%	62%	0%	19%	1%	17%	100%	240
	Pedagogická fakulta OU	65%	0%	5%	71%	0%	16%	0%	13%	100%	156
	Pedagogická fakulta UHK	79%	3%	0%	82%	0%	15%	3%	0%	100%	25
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	64%	0%	6%	70%	0%	6%	0%	24%	100%	19
	Celkem pedagogické fakulty	63%	2%	4%	69%	0%	17%	1%	13%	100%	1197
	Fakulta humanitních studií UTB	70%	0%	3%	73%	0%	23%	0%	4%	100%	26
	Institut vzdělávání a poradenství ČZU	54%	0%	0%	54%	0%	42%	5%	0%	100%	16
	Institut celoživotního vzděl. MENDELU	33%	0%	3%	36%	0%	53%	0%	10%	100%	26
	Univerzita Jana Amose Komenského	73%	1%	9%	84%	0%	13%	0%	3%	100%	60
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	63%	2%	4%	69%	0%	18%	1%	12%	100%	1332
	Celkem ostatní fakulty	51%	0%	1%	52%	0%	31%	1%	16%	100%	305
	Celkem	60%	1%	4%	65%	0%	21%	1%	13%	100%	1639
Neučitelský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	32%	13%	15%	60%	1%	27%	1%	11%	100%	167
	Pedagogická fakulta JU	15%	2%	13%	30%	2%	53%	1%	14%	100%	121
	Pedagogická fakulta UJEP	18%	1%	14%	33%	1%	59%	1%	6%	100%	160
	Pedagogická fakulta MU	21%	2%	14%	37%	2%	46%	1%	14%	100%	116
	Pedagogická fakulta UP	21%	2%	15%	38%	1%	47%	1%	13%	100%	305
	Pedagogická fakulta OU	24%	2%	20%	47%	0%	43%	0%	10%	100%	174
	Pedagogická fakulta UHK	24%	4%	11%	39%	2%	54%	0%	5%	100%	68
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	26%	0%	49%	75%	4%	17%	0%	4%	100%	23
	Celkem pedagogické fakulty	23%	4%	15%	42%	2%	45%	1%	10%	100%	1134
	Fakulta humanitních studií UTB	7%	0%	4%	11%	1%	81%	0%	7%	100%	287
	Univerzita Jana Amose Komenského	22%	2%	12%	36%	1%	55%	1%	8%	100%	372
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	20%	3%	13%	36%	1%	53%	1%	9%	100%	1800
	Celkem ostatní fakulty	20%	4%	12%	36%	1%	53%	0%	10%	100%	356
	Celkem	20%	3%	13%	36%	1%	53%	1%	9%	100%	2156
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	3%	0%	1%	4%	0%	87%	1%	8%	100%	486
	z toho UJAK	1%	0%	1%	2%	0%	90%	1%	7%	100%	296
	Celkem ostatní fakulty	3%	0%	0%	4%	0%	86%	1%	8%	100%	16705
	Celkem	3%	0%	0%	4%	0%	86%	1%	8%	100%	17191
Celkem	Pedagogická fakulta UK	44%	7%	9%	60%	1%	24%	1%	14%	100%	332
	Pedagogická fakulta JU	48%	1%	5%	53%	1%	31%	1%	14%	100%	440
	Pedagogická fakulta UJEP	43%	1%	9%	53%	0%	37%	1%	9%	100%	334
	Pedagogická fakulta MU	40%	3%	10%	53%	1%	32%	1%	13%	100%	263
	Pedagogická fakulta UP	36%	2%	10%	48%	1%	36%	1%	14%	100%	553
	Pedagogická fakulta OU	42%	1%	13%	56%	0%	33%	0%	11%	100%	348
	Pedagogická fakulta UHK	39%	4%	7%	50%	2%	45%	1%	3%	100%	97
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	35%	0%	22%	57%	3%	29%	0%	11%	100%	58
	Celkem pedagogické fakulty	41%	3%	9%	53%	1%	33%	1%	12%	100%	2427
	Fakulta humanitních studií UTB	11%	1%	3%	14%	0%	78%	0%	7%	100%	394
	Institut vzdělávání a poradenství ČZU	37%	0%	0%	37%	0%	46%	3%	14%	100%	24
	Institut celoživotního vzděl. MENDELU	24%	0%	2%	26%	0%	64%	0%	10%	100%	40
	Univerzita Jana Amose Komenského	17%	1%	7%	25%	1%	67%	1%	7%	100%	728
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	31%	2%	8%	41%	1%	47%	1%	10%	100%	3620
	Celkem ostatní fakulty	4%	0%	1%	5%	0%	85%	1%	8%	100%	17366
	Celkem	9%	1%	2%	12%	1%	78%	1%	8%	100%	20986

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

neaktivních o 4 p. b., což však není nic výjimečného (jedná se o totožnou hodnotu, jako je průměr za všechny absolventy učitelských SPaO), je výrazně vyšší podíl (o 8 p. b.) absolventů pracujících v nepedagogických povoláních a tedy i výrazně nižší podíl absolventů v učitelských povoláních (o 11 p. b.) a pedagogických povoláních (o 12 p. b.) obecně. I tento fenomén bude lépe ukázán v části o mobilitě.

Předchozí tabulky a text podrobně popisují, do jaké míry pracují absolventi vysokých škol různých typů SPaO tříděných podle řady charakteristik a institucí jako učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci. Do jisté míry je zde však poněkud zamlžen podrobnější pohled, který umožňuje podrobná klasifikace CZ-ISCO. Následující řádky se dívají na strukturu vykonávaných povolání podrobněji a pokoušejí se odpovědět na otázky, jaké konkrétní povolání absolventi vykonávají, když tvrdíme, že jsou učitelé/pedagogové, které z těchto povolání vykonávají nejčastěji, která z těchto povolání jsou vykonávána především absolventy pedagogických SPaO a kde se naopak ve větší míře objevují absolventi vysokých škol, kteří pedagogický obor nevystudovali a zejména, jaké povolání absolventi pedagogických SPaO vykonávají, když nevykonávají to pedagogické.

Analýza je provedena na čtvrté úrovni klasifikace CZ-ISCO, tedy podskupin povolání. Jedná se o vhodný kompromis mezi přílišnou agregací třetí úrovně, a naopak pro dané účely až přílišnou detailností páté úrovně. Zároveň se jedná o stejnou úroveň, s pomocí které je tvořena klasifikace pedagogických povolání¹⁹. Výsledky prezentujeme pouze na základě odpovědí na současnou práci. Jak je patrné z předchozího srovnání, změny ve struktuře povolání mezi prací jeden rok po absolvování a prací vykonávanou v době šetření nejsou tak velké, aby to zásadněji měnilo interpretaci výsledků.

Tabulka 13 ukazuje podíl absolventů učitelských a neučitelských pedagogických SPaO a celkem všech absolventů v podskupinách klasifikace CZ-ISCO, s tím, že jsou ukázány všechny podskupiny povolání z prvních čtyř kategorií klasifikace pedagogických povolání a z páté kategorie podskupiny, kde je větší podíl absolventů učitelských a neučitelských pedagogických SPaO²⁰.

Podrobně se zde ukazují velké rozdíly mezi absolventy učitelských SPaO a neučitelských pedagogických SPaO. Například pokud absolventi učitelských SPaO vykonávají jedno z učitelských povolání, v naprosté většině (88 % z učitelských povolání, 61 % ze všech povolání) se jedná o „klasická“ učitelská povolání, jako je učitel na základní a střední škole, učitel odborných předmětů, praktického vyučování apod. a učitel v předškolní výchově (CZ-ISCO skupiny 2320, 2330, 2341 a 2342). Naproti tomu tato povolání vykonává jen 14 % absolventů neučitelských pedagogických SPaO, přičemž mezi těmi, co vykonávají učitelská povolání, je to 63 %, avšak téměř polovina připadá na učitele v oblasti předškolní výchovy. Naopak poměrně vysoký podíl připadá na učitele a vychovatele pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami a také na učitele na vysokých a vyšších odborných školách, což je naopak podskupina, kde se absolventi učitelských SPaO prakticky vůbec nevyskytují. Zcela jinou strukturu mají absolventi nepedagogických SPaO, kteří vykonávají učitelská povolání. Více než 40 % jich totiž pracuje jako učitel na vysoké nebo vyšší odborné škole.

¹⁹ Na rozdíl od klasifikace pedagogických povolání zde není vzato v úvahu, v jakém odvětví absolvent pracoval. Naopak je počítáno i s odpověďmi respondentů, kteří uvedli pouze druhou úroveň CZ-ISCO. Jejich odpovědi jsou rozpočteny ve stejné struktuře, v jaké odpověděli absolventi na čtvrté úrovni, kteří patřili do stejné třídy (2. úroveň CZ-ISCO) povolání.

²⁰ Konkrétně se jedná o podskupiny, ve kterých pracovalo alespoň 1 % absolventů učitelských nebo neučitelských pedagogických SPaO.

Tabulka 13 Struktura vykonávaných povolání absolventů VŠ v rámci typů SPaO, podskupiny povolání CZ-ISCO, šetření Absolvent 2018

Typ povolání	Podskupiny povolání CZ-ISCO	Typ SPaO			
		Učitelský	Neučitel. pedagog.	Ostatní	Celkem
Učitelské	2310 Učitelé na vysokých a vyšších odborných školách	0,2%	1,5%	1,5%	1,4%
	2320 Učitelé odborných předmětů, praktického vyučování, odborného výcviku a lektori dalšího vzdělávání	7,9%	2,8%	0,5%	1,3%
	2330 Učitelé na středních školách (kromě odborných předmětů), konzervatořích a na 2. stupni základních škol	25,8%	2,8%	0,8%	2,7%
	2341 Učitelé na 1. stupni základních škol	15,3%	1,6%	0,1%	1,2%
	2342 Učitelé v oblasti předškolní výchovy	11,8%	6,8%	0,1%	1,6%
	2352 Učitelé a vychovatelé pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami	5,8%	4,8%	0,1%	1,0%
	2353 Lektori a učitelé jazyků na ostatních školách	1,5%	0,3%	0,3%	0,4%
	2354 Lektori a učitelé hudby na ostatních školách	0,7%	1,1%	0,1%	0,3%
	2355 Lektori a učitelé umění na ostatních školách	0,4%	0,5%	0,0%	0,1%
	2356 Lektori a učitelé informačních technologií na ostatních školách	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Říd. ped.	1341 Řídicí pracovníci v oblasti péče o děti	1,2%	1,9%	0,0%	0,3%
	1345 Řídicí pracovníci v oblasti vzdělávání	0,7%	1,6%	0,2%	0,4%
Ostatní pedagog.	2351 Specialisté zaměřeni na metody výuky	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%
	2359 Specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení	3,4%	11,2%	0,3%	1,7%
	5312 Asistenti pedagogů	1,5%	3,1%	0,1%	0,5%
Blízké pedagogickým	2266 Specialisté v oblasti audiologie a řečové terapie	0,1%	1,4%	0,0%	0,2%
	2424 Specialisté v oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů	0,0%	0,3%	0,2%	0,2%
	2634 Psychologové	0,1%	0,3%	0,7%	0,6%
	2635 Specialisté v oblasti sociální práce	0,7%	9,6%	1,0%	1,9%
	3412 Odborní pracovníci v oblasti sociální práce	0,5%	5,5%	0,8%	1,3%
	3422 Sportovní trenéři, instruktoři a úředníci sportovních klubů	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%
	5311 Pracovníci péče o děti v mimoškolních zařízeních a domácnostech	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Ostatní	1212 Řídicí pracovníci v oblasti lidských zdrojů	0,3%	1,1%	0,5%	0,6%
	1344 Řídicí pracovníci v sociální oblasti (kromě péče o seniory)	0,1%	1,1%	0,1%	0,2%
	2423 Specialisté v oblasti personálního řízení	0,2%	1,9%	0,6%	0,7%
	3313 Odborní pracovníci v oblasti účetnictví, ekonomiky a personalistiky	0,6%	2,2%	2,2%	2,1%
	3341 Vedoucí v oblasti administrativních agend	0,6%	1,2%	1,0%	1,0%
	3343 Odborní pracovníci v administrativě a správě organizace	1,4%	2,1%	1,9%	1,9%
	3355 Policejní inspektoři, komisaři a radové Policie ČR	1,0%	2,4%	0,8%	1,0%
	4110 Všeobecní administrativní pracovníci	1,0%	2,4%	1,8%	1,8%
	4416 Personální referenti	0,3%	1,4%	0,6%	0,6%
	4419 Úředníci jinde neuvedení	0,8%	1,8%	2,4%	2,2%
	Celkem ostatní neuvedené podskupiny povolání	16,3%	24,9%	80,8%	70,6%

V případě povolání patřících do skupin řídicích pracovníků ve vzdělávání a ostatních pedagogických povolání již zásadnější rozdíly ve vnitřní struktuře těchto skupin mezi absolventy učitelských a neučitelských pedagogických SPaO nepozorujeme. Rozdíl je samozřejmě v celkové výši, kdy absolventi neučitelských pedagogických SPaO pracují v těchto povoláních mnohem častěji než absolventi učitelských SPaO, ale to již bylo patrné z předchozích analýz.

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

V případě povolání ze skupiny blízkých pedagogickým povoláním je třeba zdůraznit, že zde jsou všichni, nejen ti, kteří pracovali ve vzdělávání. I proto jsou zde velké rozdíly oproti údajům, které ukazují Tabulka 11 a Tabulka 12. Je tak vidět, že absolventi neučitelských pedagogických SPaO velmi často pracují jako specialisté a odborní pracovníci v oblasti sociální práce, jen malá část tak však činí v odvětví vzdělávání.

Z ostatních povolání pracují absolventi učitelských SPaO zejména jako různí administrativní pracovníci, zajímavé je také, že se poměrně často uplatňují u policie. V těchto povoláních si často nacházejí práci i absolventi neučitelských pedagogických SPaO. Ti navíc také pracují často v oblasti lidských zdrojů a personalistiky.

Tabulka 14²¹ se zabývá stejnou záležitostí, jako Tabulka 13, avšak z jiného pohledu. Ukazuje, jaký podíl v rámci podskupiny připadá na absolventy různých kategorií SPaO. Rozdíl mezi oběma pohledy je patrný již u první skupiny učitelů na vysokých a vyšších odborných školách. Zatímco z předchozí tabulky by se mohlo zdát, že zde pracuje zhruba stejný počet absolventů neučitelských pedagogických SPaO jako nepedagogických SPaO, ve skutečnosti zde pracuje podstatně více absolventů nepedagogických SPaO, kteří zde mají téměř 90% podíl²². To ukazuje na výraznou výjimečnost těchto povolání mezi učitelskými. Fungují zde zcela jiné kvalifikační požadavky, které mají určitou spojitost s absolvováním pedagogických SPaO jen v případě učitelů vyšších odborných škol. Nadpoloviční podíl mají absolventi nepedagogických SPaO mezi učitelskými povoláními už jen v případě lektorů a učitelů jazyků. Na druhé straně absolventi učitelských SPaO mají výhradní postavení v podskupině učitelů na 1. stupni základních škol, kde je jejich podíl více než 83 %. Nadpoloviční většinu pak tvoří již jen mezi učiteli na středních školách (kromě odborných předmětů), konzervatořích a na 2. stupni základních škol. Nad 40 % se jich vyskytuje také mezi učiteli odborných předmětů, praktického vyučování, odborného výcviku a lektory dalšího vzdělávání a učiteli v oblasti předškolní výchovy. Absolventi neučitelských pedagogických SPaO mají v případě učitelských povolání nadpoloviční zastoupení mezi učiteli a vychovateli pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami a zásadní podíl mezi učiteli v předškolní výchově a učiteli hudby a umění.

V případě dvou podskupin řídicích pracovníků je největším rozdílem podstatně nižší podíl absolventů nepedagogických SPaO mezi řediteli v předškolní výchově než mezi řediteli škol základního a vyššího stupně.

Ostatní pedagogická povolání jsou doménou absolventů neučitelských pedagogických oborů, ať už v případě specialistů a odborných pracovníků v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedených, což je podskupina, která je tvořena zejména ze speciálních pedagogů a vychovatelů, nebo v případě asistentů pedagogů. Jako specialisté zaměřeni na metody výuky sice pracují zejména absolventi nepedagogických oborů, jde však o velmi málo početnou podskupinu.

Do skupiny povolání blízkých pedagogickým opět zahrnujeme i ty, co nepracují v odvětví vzdělávání. I proto ve většině podskupin převažují absolventi nepedagogických SPaO. Absolventi učitelských SPaO jsou zde za-

21 V tabulce jsou znázorněny jen podskupiny, v nichž pracovalo alespoň 10 respondentů. V případě podskupin z „ostatních povolání“ se jedná zároveň o podskupiny, kde v součtu pracovalo alespoň 20 % absolventů učitelských a ostatních pedagogických SPaO.

22 Příčinou tohoto zdánlivého rozporu je přirozeně to, že počet absolventů všech nepedagogických SPaO je několikanásobně větší než pedagogických SPaO.

Tabulka 14 Struktura typů SPaO v rámci vykonávaných povolání absolventy, podskupiny povolání CZ-ISCO, šetření Absolvent 2018

Typ povolání	Podskupiny povolání CZ-ISCO	Typ SPaO		
		Učitelský	Neučitel. pedagog.	Ostatní
Učitelské	2310 Učitelé na vysokých a vyšších odborných školách	1,1%	10,9%	88,0%
	2320 Učitelé odborných předmětů, praktického vyučování, odborného výcviku a lektori dalšího vzdělávání	41,9%	22,7%	35,4%
	2330 Učitelé na středních školách (kromě odborných předmětů), konzervatořích a na 2. stupni základních škol	65,5%	11,0%	23,5%
	2341 Učitelé na 1. stupni základních škol	83,3%	13,3%	3,4%
	2342 Učitelé v oblasti předškolní výchovy	49,8%	44,8%	5,4%
	2352 Učitelé a vychovatelé pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami	39,3%	50,5%	10,1%
	2353 Lektori a učitelé jazyků na ostatních školách	28,7%	8,4%	62,9%
	2354 Lektori a učitelé hudby na ostatních školách	16,3%	41,3%	42,5%
	2355 Lektori a učitelé umění na ostatních školách	22,3%	49,6%	28,1%
Říd. ped.	1341 Řídící pracovníci v oblasti péče o děti	26,6%	64,6%	8,8%
	1345 Řídící pracovníci v oblasti vzdělávání	13,2%	48,1%	38,7%
Ostatní pedagog.	2351 Specialisté zaměřeni na metody výuky	0,0%	36,1%	63,9%
	2359 Specialisté a odborní pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení	14,1%	70,8%	15,1%
	5312 Asistenti pedagogů	19,1%	61,0%	19,9%
Blízké pedagogickým	2266 Specialisté v oblasti audiologie a řečové terapie	4,1%	95,9%	0,0%
	2424 Specialisté v oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů	0,0%	17,0%	83,0%
	2634 Psychologové	1,7%	4,9%	93,4%
	2635 Specialisté v oblasti sociální práce	2,5%	53,0%	44,5%
	3412 Odborní pracovníci v oblasti sociální práce	2,5%	44,3%	53,2%
	3422 Sportovní trenéři, instruktoři a úředníci sportovních klubů	5,4%	3,9%	90,7%
	5311 Pracovníci péče o děti v mimoškolních zařízeních a domácnostech	0,0%	16,0%	84,0%
Ostatní	1120 Nejvyšší představitelé společností a institucí (kromě politických, zájmových a příbuzných organizací)	3,3%	21,9%	74,9%
	1212 Řídící pracovníci v oblasti lidských zdrojů	3,1%	20,9%	76,0%
	1344 Řídící pracovníci v sociální oblasti (kromě péče o seniory)	2,6%	50,9%	46,5%
	2423 Specialisté v oblasti personálního řízení	1,9%	28,9%	69,1%
	3333 Odborní pracovníci úřadů práce a pracovních agentur	2,5%	27,6%	69,9%
	3342 Odborní administrativní pracovníci v právní oblasti	2,7%	19,9%	77,4%
	3353 Pracovníci veřejné správy v oblasti sociálních a jiných dávek	4,8%	38,1%	57,1%
	3355 Policejní inspektoři, komisaři a radové Policie ČR	6,5%	25,2%	68,3%
	4120 Sekretáři (všeobecní)	11,1%	9,6%	79,3%
	4224 Recepční v hotelích a dalších ubytovacích zařízeních	0,0%	22,2%	77,8%
	4416 Personální referenti	2,9%	23,7%	73,3%
	5131 Čišníci a servírky	0,0%	30,5%	69,5%
	5222 Vedoucí pracovních týmů v prodejnách	0,0%	33,9%	66,1%
	5223 Prodávači v prodejnách	12,9%	11,5%	75,7%
	5322 Ošetřovatelé a příbuzní pracovníci v oblasti domácí péče a terénních sociálních služeb	0,0%	66,5%	33,5%
	5412 Policisté	15,8%	26,8%	57,4%
	5413 Pracovníci vězeňské služby	3,2%	39,6%	57,2%
	8332 Řidiči nákladních automobilů, tahačů a speciálních vozidel	22,8%	18,1%	59,2%
	8344 Obsluha vysokozdvíhových a jiných vozíků a skladníci	5,4%	14,8%	79,8%
	10110 Generálové a důstojníci v ozbrojených silách	3,9%	26,6%	69,5%
	10310 Zaměstnanci v ozbrojených silách (kromě generálů, důstojníků a poddůstojníků)	5,4%	16,8%	77,8%

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

stoupení obecně jen velmi málo. Absolventi neučitelských pedagogických SPaO mají větší podíl v podskupinách týkajících se sociální práce a zejména pak v podskupině specialistů v oblasti audiologie a řečové terapie, což jsou, alespoň v našem vzorku, výhradně logopedi. I přestože se jedná, alespoň v logice klasifikace CZ-ISCO, o zdravotnické povolání, logopedie je u nás výhradně vyučována na pedagogických fakultách, a tak není překvapivé, že toto povolání vykonávají pouze absolventi pedagogických oborů.

Část tabulky „ostatní“ nabízí poněkud jiný výčet podskupin povolání než Tabulka 13. V tomto případě bylo kritérium alespoň 20% podíl absolventů z pedagogických SPaO. Na rozdíl od předchozí tabulky zde nenajdeme tak výrazné zastoupení různých povolání v administrativě, protože tato povolání jsou vykonávána ve velké míře všeobecně. Podíl absolventů učitelství SPaO je v těchto (ostatních) povoláních všeobecně velmi nízký. Z kvalifikovanějších povolání mají více než 10% podíl mezi sekretáři, prodavači na prodejnách a policisty. Z velmi málo kvalifikačně náročných povolání se vyjímají řidiči nákladních automobilů, tahačů a speciálních vozidel. Jedná se však o velmi malou skupinu (v rámci absolventů vysokých škol) a spíše se jedná o shodu okolností, než že by měli absolventi učitelství větší tendenci dělat řidiče než absolventi ostatních oborů. Absolventi neučitelských pedagogických SPaO mají naopak výrazné zastoupení v celé řadě nepedagogických povolání. V případě vysoce kvalifikovaných povolání se jedná o různé řídicí pozice nebo o povolání v oblasti sociální práce, lidských zdrojů nebo personalistiky. Vysoký podíl mají také v povoláních u policie, stejně jako mezi číšníky a servírkami, vedoucími pracovních týmů v prodejnách, ošetřovateli a příbuznými pracovníky v oblasti domácí péče a terénních sociálních služeb nebo pracovníky vězeňské služby. Poměrně často také nacházejí uplatnění v armádě.

Je tak vidět, že uplatnění absolventů ostatních SPaO je mnohem různorodější. Je však samozřejmě otázka, jestli to brát jako výhodu, nebo spíše jako důsledek toho, že si nemůžou najít práci ve svém oboru.

3.1.2 Podle šetření REFLEX 2013

I šetření REFLEX 2013 umožňuje sledovat situaci absolventů ve dvou časových okamžicích. Jak však již bylo výše popsáno, ten první je vztažen k času nástupu do první práce nebo k času absolvování v tom případě, že již v té době absolvent práci měl. Kromě toho, že není pro každého stejné, kdy tento okamžik nastává, je další velkou nevýhodou, že díky tomuto pojetí nemáme informaci o nezaměstnanosti a ekonomické neaktivitě v první fázi po absolvování, a nemůžeme tak srovnávat plnohodnotně situaci krátce po absolvování a po pár letech. Díky ne zcela jednoznačnému vymezení skupin nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních v době šetření nebudeme analyzovat nepracující absolventy ani v době šetření.

Tabulka 15 ukazuje typ povolání absolventů v první práci po absolvování podle oboru studia a podle pohlaví, typu a formy absolvovaného vzdělání. Absolventi učitelství oborů pracovali jako učitelé v 64 % případů, další asi 4 % připadala na řídicí pozice ve vzdělávání a ostatní pedagogická povolání. V ostatních povoláních pak pracovalo 32 % absolventů. Pokud bychom v případě šetření Absolvent 2018 vzali rok po absolvování v úvahu pouze pracující absolventy, tak dojdeme k poměru 77 % pracujících v pedagogických povoláních oproti 23 %

v ostatních povoláních. To je tedy poměrně značný rozdíl oproti obrázku, které vykreslilo šetření Absolvent 2018, bohužel je však téměř nemožné posoudit, do jaké míry je to dáno skutečným vývojem a například zvýšením atraktivity učitelského povolání pro mladé absolventy a do jaké míry je to dáno mnoha metodologickými rozdíly mezi oběma šetřeními.

Tabulka 15 Povolání v první práci po absolvování VŠ, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Charakteristika	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Celkem	Počet resp.
		Učitel-ské	Řídící	Ostatní	Celkem	Blízké pedagog.	Ostatní		
Učitel-ský	Muži	62%	1%	4%	67%	0%	33%	100%	186
	Ženy	65%	1%	3%	69%	2%	29%	100%	1033
	Bakalářský SP	41%	3%	6%	49%	2%	48%	100%	75
	Magisterský SP	65%	1%	3%	69%	2%	29%	100%	1139
	Prezenční for.	66%	1%	3%	70%	2%	28%	100%	1013
	Kombinov. for.	57%	1%	4%	62%	2%	36%	100%	206
	Celkem	64%	1%	3%	68%	2%	30%	100%	1219
Neučitel-ský pedagogický	Muži	11%	1%	9%	21%	0%	79%	100%	371
	Ženy	29%	1%	11%	42%	3%	56%	100%	1792
	Bakalářský SP	25%	3%	13%	41%	3%	56%	100%	1043
	Magisterský SP	24%	1%	10%	34%	2%	64%	100%	1093
	Doktorský SP	80%	0%	4%	84%	0%	16%	100%	27
	Prezenční for.	32%	0%	14%	47%	4%	49%	100%	602
	Kombinov. for.	23%	2%	10%	35%	1%	64%	100%	1561
	Celkem	26%	1%	11%	38%	2%	60%	100%	2163
Ostatní	Muži	3%	0%	1%	4%	0%	96%	100%	7360
	Ženy	5%	0%	1%	6%	0%	93%	100%	12286
	Bakalářský SP	3%	0%	1%	4%	0%	96%	100%	5609
	Magisterský SP	4%	0%	1%	5%	0%	95%	100%	13008
	Doktorský SP	12%	0%	1%	12%	0%	88%	100%	1029
	Prezenční for.	4%	0%	1%	5%	0%	95%	100%	14063
	Kombinov. for.	4%	0%	1%	6%	0%	94%	100%	5583
	Celkem	4%	0%	1%	5%	0%	95%	100%	19646
Celkem	Muži	5%	0%	1%	6%	0%	94%	100%	7917
	Ženy	13%	0%	3%	16%	1%	83%	100%	15111
	Bakalářský SP	7%	1%	3%	11%	1%	89%	100%	6727
	Magisterský SP	11%	0%	2%	13%	0%	87%	100%	15240
	Doktorský SP	14%	0%	1%	15%	0%	85%	100%	1061
	Prezenční for.	10%	0%	2%	12%	0%	88%	100%	15678
	Kombinov. for.	10%	1%	3%	14%	0%	86%	100%	7350
	Celkem	10%	0%	2%	12%	0%	87%	100%	23028

Ve srovnání s výsledky z šetření Absolvent 2018 zde vidíme výrazně větší rozdíl mezi absolventy bakalářského a magisterského studia, kdy absolventi s bakalářským titulem pracovali v učitel-ských povoláních podstatně méně často. Naopak zde nevidíme takové rozdíly mezi muži a ženami. Absolventi neučitel-ských pedagogických oborů pracovali ve své první práci v pedagogických povoláních v průměru v 38 % případů. Podstatně častěji tomu bylo u žen než u mužů, absolventů bakalářského než magisterského studia a prezenční než kombinované formy studia. Speciální případ zde opět představují absolventi doktorského studia.

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

Celkově pracovalo v první práci v pedagogických povoláních 12 % absolventů, což je o 1 p. b. menší hodnota než v případě šetření Absolvent 2018 a práce jeden rok po absolvování (když nebereme v úvahu nepracující).

Tabulka 16 ukazuje situaci absolventů jednotlivých pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí. Stejně jako v šetření Absolvent 2018 nepozorujeme výrazný rozptyl mezi jednotlivými pedagogickými fakultami, co se týče podílu absolventů učitelských SPaO v učitelských povoláních. Nejvyšší podíl mají absolventi Pedagogické fakulty UJEP se 77 % a nejnižší absolventi Pedagogické fakulty MU s 59 %. Pedagogická fakulta ZČU, která chyběla v šetření Absolvent 2018, měla nejnižší podíl pracujících v pedagogických povoláních obecně.

V souladu s šetřením Absolvent 2018 i zde můžeme v případě absolventů nečitelských pedagogických SPaO pozorovat větší rozdíly mezi absolventy jednotlivých fakult. Nejčastěji pracovali v pedagogických povoláních absolventi Pedagogické fakulty UK (66 %) ²³, naopak nejméně často absolventi Pedagogické fakulty UP (41 %). I šetření REFLEX 2013 potvrdilo, že jen velmi málo v pedagogických povoláních pracují absolventi Fakulty humanitních studií.

Tabulka 17 a Tabulka 18 ukazují situaci v době šetření. Ani v tomto případě nemáme informaci o absolventech v nezaměstnanosti a ekonomicky neaktivních. Absolventi učitelských SPaO pracovali 1 až 5 let po absolvování v učitelských povoláních v 66 % případů, 71 % jich pak vykonávalo pedagogická povolání obecně. Ve srovnání s výsledky z šetření Absolvent 2018 (pokud bereme v úvahu pouze pracující) je to o 3 a 5 p. b. méně. V roce 2013 byl tedy znatelně vyšší podíl pracujících v nepedagogických povoláních. Oproti první práci se zvýšil podíl pracujících v pedagogických profesích, více se tomu však budeme věnovat v kapitole o mobilitě. Zajímavé je, že podle šetření REFLEX 2013 to byly ženy, které ve srovnání s muži častěji pracovaly v nepedagogických povoláních. Šetření Absolvent 2018 přitom v tomto ohledu ukazuje značně jiný obrázek.

V případě absolventů nečitelských pedagogických SPaO jsou to naopak ženy, které mnohem častěji vykonávají pedagogická povolání, muži dokonce v 79 % pracovali v jiných povoláních. Celkově pak pracovalo v pedagogických povoláních 35 % absolventů nečitelských pedagogických SPaO – opět méně než v případě absolventů z šetření Absolvent 2018, rozdíl je však pouze 2 p. b.

Tabulka 18 ukazuje situaci v době šetření absolventů jednotlivých pedagogicky zaměřených vysokoškolských institucí. Oproti první práci nejvíce poklesl podíl absolventů učitelských SPaO pracujících v učitelských povoláních v případě absolventů Pedagogické fakulty UK a Pedagogické fakulty UJEP. V obou případech se jedná o 5 p. b. a zároveň v obou případech narostl spíše podíl pracujících v ostatních pedagogických povoláních, a ne podíl absolventů pracujících v ostatních povoláních. U ostatních pedagogických fakult došlo spíše k zvýšení podílu pracujících v učitelských povoláních. Jasně nejvýrazněji tomu bylo v případě Pedagogické fakulty OU, počet respondentů v tomto případě je však poměrně nízký a nelze z toho vyvozovat nějaký výraznější závěr, zejména pokud nevidíme podobnou dynamiku i v případě výsledků z šetření Absolvent 2018.

²³ Přesněji nejčastěji to bylo u absolventů Fakulty pedagogické ZČU, ty však kvůli nízkému počtu respondentů nezmiňujeme.

Tabulka 16 Povolání v první práci po absolvování VŠ, vysokoškolské instituce, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Instituce	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Cel-kem	Počet resp.
		Učitel-ské	Řídící	Ostatní	Cel-kem	Blízké pedagog.	Ostatní		
Učitel'ský	Pedagogická fakulta UK	70%	0%	2%	71%	1%	28%	100%	188
	Pedagogická fakulta JU	72%	1%	3%	75%	2%	23%	100%	271
	Pedagogická fakulta UJEP	77%	0%	0%	77%	1%	22%	100%	87
	Pedagogická fakulta MU	59%	0%	5%	65%	2%	33%	100%	143
	Pedagogická fakulta UP	63%	0%	3%	66%	2%	31%	100%	97
	Pedagogická fakulta OU	66%	0%	3%	69%	0%	31%	100%	34
	Fakulta pedagogická ZČU	61%	2%	1%	64%	4%	32%	100%	108
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	69%	0%	7%	76%	7%	17%	100%	20
	Celkem pedagogické fakulty	66%	0%	3%	70%	2%	28%	100%	948
	Univerzita Jana Amose Komenského	69%	0%	3%	72%	1%	27%	100%	46
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	66%	0%	3%	70%	2%	28%	100%	997
	Celkem ostatní fakulty	55%	2%	5%	62%	1%	38%	100%	222
	Celkem	64%	1%	3%	68%	2%	30%	100%	1219
Neučitel'ský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	42%	5%	19%	66%	5%	29%	100%	215
	Pedagogická fakulta JU	36%	1%	13%	50%	3%	47%	100%	145
	Pedagogická fakulta UJEP	34%	2%	12%	48%	5%	47%	100%	81
	Pedagogická fakulta MU	42%	0%	12%	54%	4%	42%	100%	142
	Pedagogická fakulta UP	31%	1%	9%	41%	3%	56%	100%	156
	Pedagogická fakulta OU	35%	2%	7%	44%	4%	52%	100%	47
	Fakulta pedagogická ZČU	50%	4%	22%	75%	2%	22%	100%	29
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	9%	0%	47%	55%	0%	45%	100%	12
	Celkem pedagogické fakulty	36%	2%	13%	50%	3%	47%	100%	833
	Fakulta humanitních studií UTB	6%	0%	4%	10%	0%	89%	100%	291
	Univerzita Jana Amose Komenského	20%	1%	10%	31%	1%	69%	100%	743
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	26%	1%	11%	37%	2%	60%	100%	1871
	Celkem ostatní fakulty	25%	4%	15%	43%	2%	55%	100%	292
	Celkem	26%	1%	11%	38%	2%	60%	100%	2163
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	16%	1%	3%	19%	0%	80%	100%	1030
	z toho UJAK	1%	0%	2%	3%	0%	96%	100%	325
Celkem	Celkem ostatní fakulty	3%	0%	1%	4%	0%	95%	100%	18616
	Celkem	4%	0%	1%	5%	0%	95%	100%	19646
	Pedagogická fakulta UK	54%	3%	10%	67%	3%	31%	100%	460
	Pedagogická fakulta JU	54%	1%	5%	59%	2%	39%	100%	608
	Pedagogická fakulta UJEP	57%	1%	5%	63%	2%	35%	100%	206
	Pedagogická fakulta MU	49%	0%	8%	57%	2%	40%	100%	315
	Pedagogická fakulta UP	42%	1%	6%	49%	2%	49%	100%	313
	Pedagogická fakulta OU	42%	3%	4%	49%	1%	50%	100%	105
	Pedagogická fakulta UHK	5%	0%	4%	9%	0%	91%	100%	30
	Fakulta pedagogická ZČU	50%	1%	3%	54%	2%	44%	100%	205
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	39%	0%	12%	51%	3%	45%	100%	59
	Celkem pedagogické fakulty	46%	1%	6%	53%	2%	45%	100%	2301
	Fakulta humanitních studií UTB	6%	0%	3%	9%	0%	91%	100%	472
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	17%	0%	0%	17%	11%	71%	100%	11
	Univerzita Jana Amose Komenského	17%	1%	7%	25%	1%	74%	100%	1114
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	35%	1%	6%	42%	2%	56%	100%	3898
	Celkem ostatní fakulty	4%	0%	1%	6%	0%	94%	100%	19130
	Celkem	10%	0%	2%	12%	0%	87%	100%	23028

Tabulka 17 Povolání současné práce v době šetření, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Charakteristika	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Celkem	Počet resp.
		Učitel-ské	Řídící	Ostatní	Cel-kem	Blízké pedag.	Ostatní		
Učtelský	Muži	66%	0%	8%	74%	0%	26%	100%	185
	Ženy	65%	0%	5%	70%	1%	29%	100%	875
	Bakalářský SP	50%	3%	4%	54%	3%	40%	100%	78
	Magisterský SP	67%	0%	5%	72%	1%	27%	100%	978
	Prezenční for.	64%	0%	5%	69%	1%	30%	100%	874
	Kombinov. for.	70%	0%	7%	77%	0%	22%	100%	186
	Celkem	66%	0%	5%	71%	1%	28%	100%	1060
Neučtelský pedagogický	Muži	12%	2%	7%	19%	0%	79%	100%	366
	Ženy	30%	3%	12%	43%	2%	52%	100%	1579
	Bakalářský SP	27%	3%	11%	38%	3%	56%	100%	965
	Magisterský SP	24%	2%	11%	35%	1%	61%	100%	954
	Doktorský SP	87%	4%	1%	89%	0%	8%	100%	26
	Prezenční for.	33%	2%	11%	44%	4%	50%	100%	540
	Kombinov. for.	24%	3%	11%	35%	1%	61%	100%	1405
	Celkem	27%	3%	11%	38%	2%	58%	100%	1945
Ostatní	Muži	3%	0%	1%	4%	0%	96%	100%	7421
	Ženy	5%	0%	2%	7%	0%	93%	100%	11085
	Bakalářský SP	2%	0%	2%	4%	0%	96%	100%	5400
	Magisterský SP	4%	0%	1%	5%	0%	95%	100%	12145
	Doktorský SP	15%	0%	0%	15%	0%	84%	100%	961
	Prezenční for.	4%	0%	1%	5%	0%	95%	100%	13450
	Kombinov. for.	5%	0%	2%	6%	0%	93%	100%	5056
	Celkem	4%	0%	1%	5%	0%	94%	100%	18506
Celkem	Muži	5%	0%	1%	7%	0%	93%	100%	7972
	Ženy	13%	1%	3%	16%	1%	83%	100%	13539
	Bakalářský SP	7%	1%	3%	10%	1%	89%	100%	6443
	Magisterský SP	10%	0%	2%	13%	0%	87%	100%	14077
	Doktorský SP	18%	0%	1%	19%	0%	81%	100%	991
	Prezenční for.	9%	0%	2%	11%	0%	88%	100%	14864
	Kombinov. for.	11%	1%	4%	15%	0%	84%	100%	6647
	Celkem	10%	0%	2%	12%	0%	87%	100%	21511

Tabulka 18 Povolání současně práce v době šetření, vysokoškolské instituce, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Instituce	Pedagogické povolání				Ost. povolání		Celkem	Počet resp.
		Učitel-ské	Řídící	Ostatní	Celkem	Blízké pedagog.	Ostatní		
Učitel'ský	Pedagogická fakulta UK	65%	1%	6%	71%	1%	27%	100%	160
	Pedagogická fakulta JU	70%	1%	2%	74%	1%	26%	100%	214
	Pedagogická fakulta UJEP	72%	0%	4%	76%	1%	23%	100%	86
	Pedagogická fakulta MU	64%	0%	8%	72%	0%	28%	100%	132
	Pedagogická fakulta UP	65%	0%	3%	68%	2%	30%	100%	89
	Pedagogická fakulta OU	82%	0%	2%	85%	0%	15%	100%	33
	Fakulta pedagogická ZČU	63%	0%	3%	66%	1%	33%	100%	99
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	71%	0%	7%	78%	0%	22%	100%	18
	Celkem pedagogické fakulty	68%	0%	5%	73%	1%	27%	100%	831
	Univerzita Jana Amose Komenského	72%	0%	6%	78%	0%	22%	100%	45
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	68%	0%	5%	73%	1%	27%	100%	878
	Celkem ostatní fakulty	53%	1%	8%	62%	0%	37%	100%	182
	Celkem	66%	0%	5%	71%	1%	28%	100%	1060
Neučitel'ský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	41%	6%	17%	64%	5%	31%	100%	192
	Pedagogická fakulta JU	35%	3%	13%	51%	2%	47%	100%	136
	Pedagogická fakulta UJEP	36%	6%	20%	62%	7%	30%	100%	70
	Pedagogická fakulta MU	46%	3%	14%	64%	3%	33%	100%	123
	Pedagogická fakulta UP	32%	1%	8%	41%	3%	56%	100%	142
	Pedagogická fakulta OU	41%	3%	0%	43%	4%	53%	100%	44
	Fakulta pedagogická ZČU	61%	4%	14%	79%	0%	21%	100%	28
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	15%	0%	27%	42%	0%	58%	100%	10
	Celkem pedagogické fakulty	37%	3%	12%	52%	3%	44%	100%	751
	Fakulta humanitních studií UTB	6%	0%	5%	11%	0%	88%	100%	259
	Univerzita Jana Amose Komenského	20%	2%	12%	35%	1%	65%	100%	671
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	27%	2%	11%	41%	2%	57%	100%	1685
	Celkem ostatní fakulty	22%	4%	12%	38%	1%	61%	100%	260
	Celkem	27%	3%	11%	40%	2%	58%	100%	1945
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst. z toho UJAK	15%	1%	4%	20%	0%	80%	100%	942
		2%	1%	4%	7%	0%	93%	100%	297
	Celkem ostatní fakulty	4%	0%	1%	5%	0%	95%	100%	17564
	Celkem	4%	0%	1%	6%	0%	94%	100%	18506
Celkem	Pedagogická fakulta UK	50%	4%	10%	65%	3%	32%	100%	404
	Pedagogická fakulta JU	50%	1%	5%	56%	1%	43%	100%	519
	Pedagogická fakulta UJEP	57%	2%	9%	68%	3%	29%	100%	192
	Pedagogická fakulta MU	53%	2%	10%	65%	1%	34%	100%	282
	Pedagogická fakulta UP	42%	1%	6%	49%	2%	49%	100%	288
	Pedagogická fakulta OU	50%	1%	2%	53%	1%	45%	100%	101
	Pedagogická fakulta UHK	5%	0%	4%	9%	0%	91%	100%	29
	Fakulta pedagogická ZČU	51%	2%	3%	56%	1%	43%	100%	188
	Fakulta přírod.-human. a pedagog. TUL	39%	0%	9%	48%	0%	52%	100%	54
	Celkem pedagogické fakulty	46%	1%	7%	55%	2%	44%	100%	2057
	Fakulta humanitních studií UTB	6%	0%	4%	11%	0%	89%	100%	425
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	12%	0%	0%	12%	21%	67%	100%	10
	Univerzita Jana Amose Komenského	18%	2%	10%	30%	0%	70%	100%	1013
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	36%	1%	7%	45%	1%	54%	100%	3505
	Celkem ostatní fakulty	4%	0%	1%	6%	0%	94%	100%	18006
	Celkem	10%	0%	2%	13%	0%	87%	100%	21511

3.2 Profesní mobilita v prvních letech po absolvování

V této části nás bude zajímat nejen stav v určitém časovém okamžiku, ale také pohyb na trhu práce v prvních letech po absolvování. Získáme díky tomu komplexnější obrázek toho, jaká část absolventů má s pedagogickým povoláním v prvních letech po absolvování zkušenosti a kdo naopak ani v jedné fázi pedagogické povolání nevykonává a také jak probíhají přechody mezi různými profesně ekonomickými kategoriemi, jaký podíl pedagogická povolání opouští anebo naopak jaký podíl do nich přichází.

Pokud zde mluvíme o profesní mobilitě, je třeba říct, že se jedná o mobilitu z pohledu jednotlivce v čase, sledujeme tedy, jak se změnila situace u jednotlivce mezi okamžikem A a okamžikem B. Navíc i přesto, že hovoříme o profesní mobilitě, neomezuje se tato změna čistě na změnu profese nebo povolání, zahrnujeme do ní také mobilitu spojenou s odchodem z pracovního procesu nebo naopak s příchodem do pracovního procesu.

3.2.1 Podle šetření Absolvent 2018

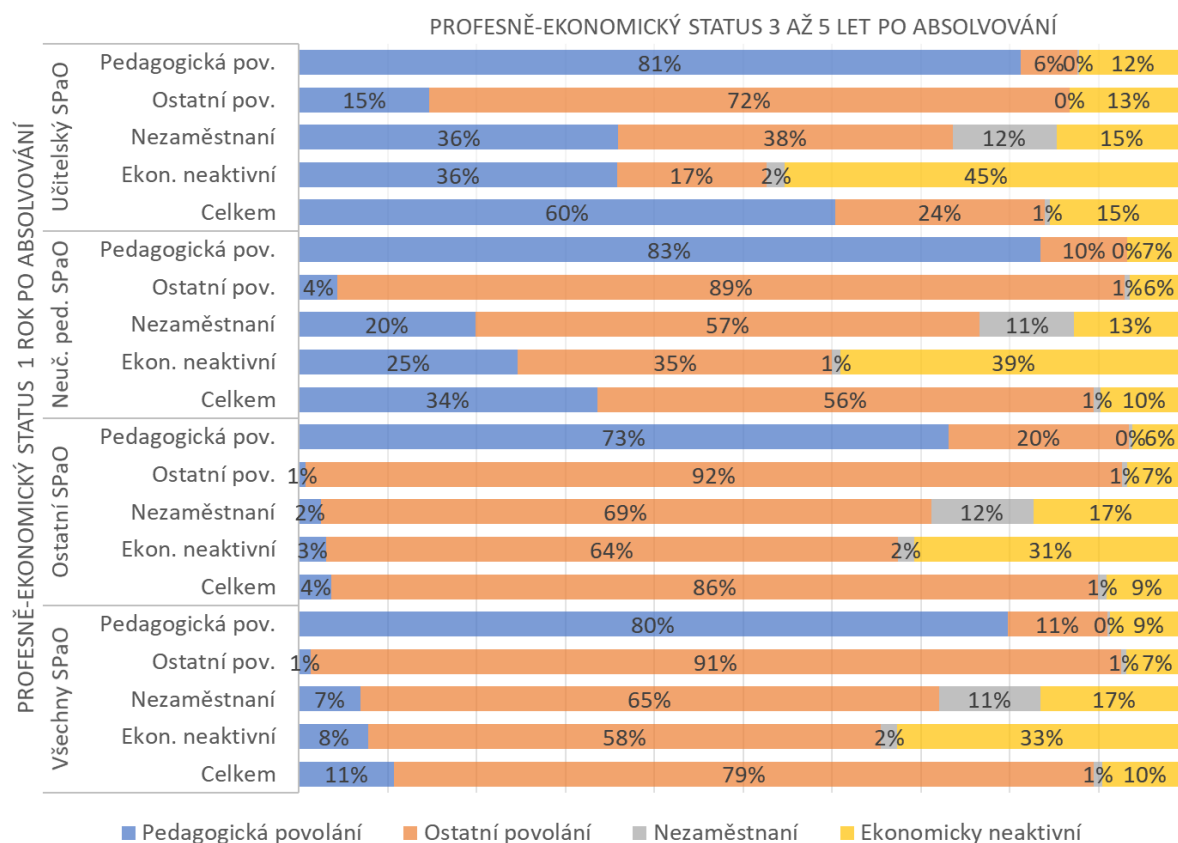
Profesní mobilita v šetření Absolvent 2018 je definována změnou stavu mezi situací jeden rok po absolvování a situací v době šetření. Aby toto bylo možné smysluplně posuzovat, omezili jsme analýzu pouze na absolventy z let 2013 až 2015. Sledovat tak budeme změnu mezi jedním rokem po absolvování a 3 až 5 lety po absolvování. Dále zde využíváme binární klasifikaci pedagogických povolání. Učitelská povolání, řídicí pracovníci v oblasti vzdělávání a ostatní pedagogická povolání jsou sloučena do jedné skupiny pedagogických povolání a povolání blízká pedagogickým a ostatní povolání jsou sloučena do ostatních povolání. Spolu s kategorií nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních je tak vytvořena čtyřkategoriální klasifikace, s jejíž pomocí profesní mobilitu analyzujeme.

Z absolventů, kteří jeden rok po absolvování vykonávali učitelské nebo pedagogické povolání, jich čtyři pětiny takové povolání vykonává i 3 až 5 let po absolvování. Zhruba stejně jedna desetina jich odchází do jiné profese nebo se stává ekonomicky neaktivní. Nezaměstnaný se nestal prakticky nikdo (0,2 %). Evidentní souvislost je zde mezi tendencí zůstat v pedagogickém povolání a vystudovaným SPaO. Zatímco absolventi nepedagogických SPaO odcházejí do jiné profese ve 20 % případů, u absolventů učitelských SPaO a neučitelských pedagogických SPaO je to jen v 6 a 10 % případů. Absolventi učitelských SPaO podstatně častěji odcházejí do ekonomické neaktivity než absolventi neučitelských pedagogických SPaO. Dáno je to jejich rozdílnou věkovou strukturou, kdy mezi absolventy učitelských SPaO je podstatně větší skupina ve věku, kdy je obvyklé mít děti a s tím spojený odchod na rodičovskou dovolenou.

Zajímavé je také, do jaké míry do učitelských a pedagogických povolání nedávni absolventi přicházejí, pokud v těchto povoláních jeden rok po absolvování nepracovali. V případě absolventů nepedagogických oborů je to logicky jen velmi málo. Z ostatních povolání je to jen 1 %, z ekonomicky neaktivních jen 3 %. Podstatně více je tomu u absolventů pedagogických oborů, výrazně častěji je tomu však u těch, co jeden rok po absolvování nepracovali, než u těch, co vykonávali jinou profesi. V případě absolventů neučitelských pedagogických SPaO

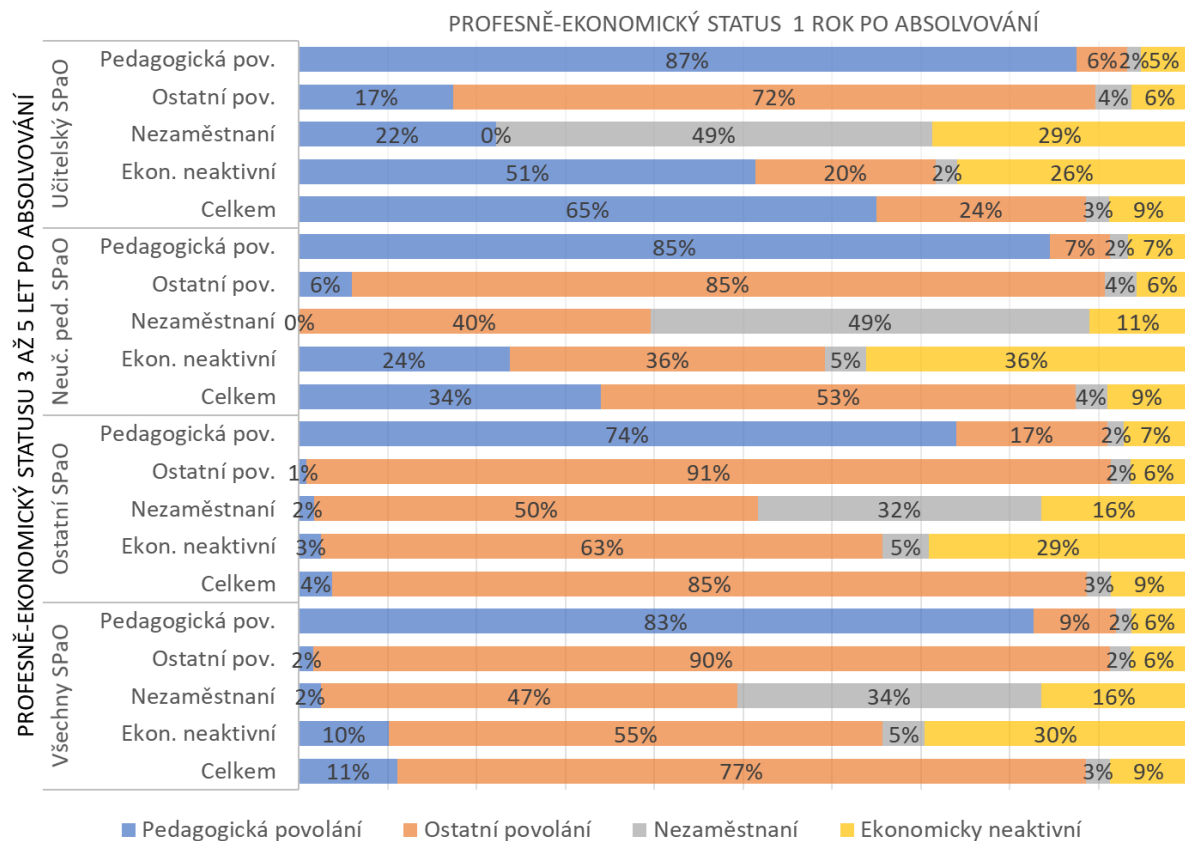
jich přechází z nepedagogického do pedagogického povolání jen 4 %, v případě učitelských SPaO je to podstatně více – 15 % – stále to však není mnoho, alespoň ve srovnání s ekonomicky neaktivními, kteří přicházejí do pedagogických povolání podstatně častěji – 36 % v případě absolventů učitelských SPaO a 25 % v případě neučitelských pedagogických SPaO. Vzhledem k tomu, že velká část z nich zůstává v ekonomické neaktivitě, vypovídající je zejména podíl v pedagogickém povolání z ekonomicky aktivních. Ten je 65 % v případě učitelských SPaO a 40 % v případě neučitelských pedagogických SPaO. Vzhledem k tomu, že se jedná o podobnou situaci, nejsou tyto hodnoty nepodobné stavu absolventů jeden rok po absolvování, pokud si odmyslíme ekonomicky neaktivní. Z ekonomicky aktivních jich totiž jeden rok po absolvování pedagogické povolání vykonávalo 75 % v případě absolventů učitelských SPaO a 40 % v případě neučitelských pedagogických SPaO.

Graf 1 Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy
Graf 1 Pedagogická povolání a změna mezi situací 1 rok po absolvování a situací 3 až 5 let po absolvování – kam směřují, šetření Absolvent 2018

Graf 2 ukazuje obrácený pohled, tedy ne kam absolventi směřují, nýbrž odkud přicházejí, neboli jak se změnila situace absolventů z pohledu jejich stavu 3 až 5 let po absolvování. Obecně učitelská a pedagogická povolání vykonávají z 83 % ti, kteří takové povolání vykonávali již 1 rok po absolvování, tedy 2 až 4 roky nazpět. 9 % přichází z ostatních povolání, 2 % z nezaměstnanosti a 6 % z ekonomické neaktivity. Opět se to liší podle vystudovaného SPaO, v případě učitelských SPaO jich pedagogické povolání vykonávalo rok po absolvování 87 %, u absolventů neučitelských SPaO je tomu jen v 74 % případech.

Graf 2 Pedagogická povolání a změna mezi situací 1 rok po absolvování a situací 3 až 5 let po absolvování – odkud přicházejí, šetření Absolvent 2018

Z ostatních hodnot jsou význačné zejména podíly 17 % (u učitelství SPaO) a 6 % (u neučitelství pedagogických SPaO) absolventů v ostatních povoláních, kteří jeden rok po absolvování pracovali v pedagogických povoláních. Jedná se totiž o mírně vyšší hodnoty, než je podíl přicházejících z nepedagogických do pedagogických povolání (15 % a 4 %).

Tabulka 19 a Tabulka 20 ukazují rozdíly mezi pohlavími, typy a formami studia a jednotlivými vysokoškolskými institucemi pouze z pohledu absolventů, kteří vykonávali jeden rok po absolvování pedagogické povolání. U pedagogického povolání zůstávají o 2 až 4 roky později znatelně častěji muži než ženy, je to však jen proto, že významná část žen odchází na mateřskou dovolenou. Jsou to naopak muži, kteří mají větší tendenci odcházet do jiné profese. Pokud bychom vzali v potaz jen ty, co pracují v obou sledovaných obdobích, jsou rozdíly mezi pohlavími poměrně malé, s tím, že o něco málo více zůstávají u pedagogického povolání ženy. Rozdíly mezi absolventy bakalářského a magisterského studia mají velmi podobný důvod. Více zůstávají v pedagogickém povolání absolventi bakalářského studia, rozdíl je však v podstatě daný jen tím, že absolventi magisterského studia častěji odcházejí mezi ekonomicky neaktivní (větší část je jich ve věku obvyklém pro to mít děti). Pokud bychom nebrali v potaz skupinu ekonomicky neaktivních, jsou rozdíly mezi absolventy různých typů vzdělání v tomto ohledu minimální. Podobně lze interpretovat rozdíly

Tabulka 19 Povolání a ekonomická aktivita 3 až 5 let po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání 1 rok po absolvování VŠ, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Charakteristika	Situace 3 až 5 let po absolvování					Počet respond.
		Pedagogická povolání	Ostatní povolání	Nezaměstn.	Ekonom. neaktivní	Celkem	
Učtelský	Muži	90%	10%	1%	0%	100%	95
	Ženy	79%	5%	0%	15%	100%	501
	Bakalářský SP	88%	5%	0%	7%	100%	124
	Magisterský SP	79%	7%	0%	14%	100%	472
	Prezenční for.	75%	6%	0%	18%	100%	363
	Kombinov. for.	88%	7%	0%	6%	100%	233
	Celkem	81%	6%	0%	12%	100%	596
Neučtelský pedagogický	Muži	93%	6%	0%	1%	100%	60
	Ženy	82%	10%	0%	8%	100%	393
	Bakalářský SP	84%	11%	0%	6%	100%	219
	Magisterský SP	82%	10%	0%	9%	100%	203
	Doktorský SP	96%	0%	0%	4%	100%	31
	Prezenční for.	69%	20%	0%	11%	100%	138
	Kombinov. for.	90%	5%	0%	5%	100%	315
	Celkem	83%	10%	0%	7%	100%	453
Ostatní	Muži	79%	21%	1%	0%	100%	136
	Ženy	69%	20%	0%	10%	100%	232
	Bakalářský SP	73%	27%	0%	0%	100%	44
	Magisterský SP	68%	21%	1%	10%	100%	187
	Doktorský SP	80%	16%	1%	3%	100%	137
	Prezenční for.	67%	24%	1%	8%	100%	247
	Kombinov. for.	83%	14%	0%	3%	100%	121
	Celkem	73%	20%	0%	6%	100%	368
Celkem	Muži	85%	14%	0%	0%	100%	291
	Ženy	78%	10%	0%	11%	100%	1126
	Bakalářský SP	84%	11%	0%	5%	100%	387
	Magisterský SP	77%	11%	0%	12%	100%	862
	Doktorský SP	82%	14%	0%	3%	100%	168
	Prezenční for.	71%	15%	0%	13%	100%	748
	Kombinov. for.	88%	8%	0%	5%	100%	669
	Celkem	80%	11%	0%	9%	100%	1417

mezi absolventy prezenční a kombinované formy studia v případě absolventů učitelských SPaO. Neplatí to však pro absolventy neučitelských pedagogických a ostatních SPaO, zde absolventi prezenční formy studia nejen častěji opouští pedagogická povolání do ekonomické neaktivity, ale zejména si podstatně častěji nachází nepedagogická povolání.

Pohled na absolventy jednotlivých pedagogických fakult ukazuje, co již bylo naznačeno dříve, a tedy výjimečnou dynamiku u absolventů učitelských SPaO Pedagogické fakulty UK. Zde 17 % absolventů přešlo z pedagogického do nepedagogického povolání, což je o 10 p. b. více než u jakékoliv jiné pedagogické fakulty. Sice zde již bohužel pracujeme s poměrně malým vzorkem, i tak to může ukazovat na problematickou dynamiku opouštění pedagogických povolání mladými absolventy. Spíše než se samotnou fakultou je však

Tabulka 20 Povolání a ekonomická aktivita 3 až 5 let po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání I rok po absolvování VŠ, vysokoškolské instituce, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Instituce	Situace 3 až 5 let po absolvování					Počet respond.
		Pedagogická povolání	Ostatní povolání	Nezaměstn.	Ekonom. neaktivní	Celkem	
Učtelský	Pedagogická fakulta UK	68%	17%	0%	15%	100%	54
	Pedagogická fakulta JU	82%	6%	0%	12%	100%	118
	Pedagogická fakulta UJEP	90%	3%	0%	7%	100%	69
	Pedagogická fakulta MU	79%	6%	0%	15%	100%	50
	Pedagogická fakulta UP	80%	7%	1%	12%	100%	97
	Pedagogická fakulta OU	83%	2%	0%	16%	100%	48
	Celkem pedagogické fakulty	81%	6%	0%	12%	100%	441
	Univerzita Jana Amose Komenského	92%	6%	0%	2%	100%	47
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	83%	6%	0%	11%	100%	507
	Celkem ostatní fakulty	72%	8%	1%	19%	100%	89
	Celkem	81%	6%	0%	12%	100%	596
Neučtelský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	84%	7%	0%	9%	100%	59
	Pedagogická fakulta JU	88%	6%	0%	6%	100%	20
	Pedagogická fakulta UJEP	80%	17%	0%	3%	100%	32
	Pedagogická fakulta MU	75%	21%	0%	3%	100%	29
	Pedagogická fakulta UP	87%	2%	0%	11%	100%	70
	Pedagogická fakulta OU	88%	3%	0%	9%	100%	41
	Celkem pedagogické fakulty	82%	11%	0%	7%	100%	253
	Fakulta humanitních studií UTB	64%	27%	0%	9%	100%	29
	Univerzita Jana Amose Komenského	88%	6%	0%	6%	100%	84
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	83%	10%	0%	7%	100%	366
	Celkem ostatní fakulty	87%	6%	0%	7%	100%	87
	Celkem	83%	10%	0%	7%	100%	453
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	61%	39%	0%	0%	100%	12
	Celkem ostatní fakulty	74%	19%	0%	6%	100%	356
	Celkem	73%	20%	0%	6%	100%	368
Celkem	Pedagogická fakulta UK	77%	11%	0%	11%	100%	114
	Pedagogická fakulta JU	82%	7%	0%	11%	100%	141
	Pedagogická fakulta UJEP	87%	8%	0%	5%	100%	102
	Pedagogická fakulta MU	77%	12%	0%	11%	100%	79
	Pedagogická fakulta UP	83%	5%	1%	12%	100%	167
	Pedagogická fakulta OU	85%	2%	0%	12%	100%	91
	Celkem pedagogické fakulty	81%	9%	0%	10%	100%	702
	Fakulta humanitních studií UTB	68%	22%	0%	10%	100%	35
	Univerzita Jana Amose Komenského	89%	7%	0%	4%	100%	135
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	82%	9%	0%	9%	100%	885
	Celkem ostatní fakulty	75%	16%	0%	9%	100%	532
	Celkem	80%	11%	0%	9%	100%	1417

tento fenomén pravděpodobně spojen s unikátní situací v Praze, kde jsou vyšší životní náklady a je zde tedy větší tlak si najít lépe placenou práci. V tomto kontextu jistě není nezajímavé, že nejmenší podíl odchází do nepedagogického povolání je pozorován v případě absolventů Pedagogické fakulty UJEP a Pedagogické fakulty OU, tedy dvou fakult, které se vyskytují v chudších regionech a kde tedy může být pedagogické povolání relativně lukrativnější.

Tabulka 21 Povolání a ekonomická aktivita 1 rok po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání 3 až 5 let po absolvování VŠ, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Charakteristika	Situace 1 rok po absolvování					Počet respond.
		Pedagogická povolání	Ostatní povolání	Nezaměstn.	Ekonom. neaktivní	Celkem	
Učitelství	Muži	89%	9%	2%	0%	100%	94
	Ženy	87%	5%	2%	7%	100%	457
	Bakalářský SP	90%	5%	2%	3%	100%	124
	Magisterský SP	87%	6%	1%	6%	100%	427
	Prezenční for.	85%	7%	3%	5%	100%	320
	Kombinov. for.	90%	4%	1%	5%	100%	231
	Celkem	87%	6%	2%	5%	100%	551
Neučitelství pedagogický	Muži	94%	4%	0%	1%	100%	60
	Ženy	83%	7%	2%	8%	100%	386
	Bakalářský SP	86%	8%	0%	6%	100%	215
	Magisterský SP	82%	7%	4%	6%	100%	197
	Doktorský SP	90%	0%	0%	10%	100%	34
	Prezenční for.	78%	11%	6%	4%	100%	123
	Kombinov. for.	87%	5%	1%	8%	100%	323
	Celkem	85%	7%	2%	7%	100%	446
Ostatní	Muži	81%	14%	3%	3%	100%	139
	Ženy	69%	19%	1%	10%	100%	231
	Bakalářský SP	66%	24%	3%	7%	100%	56
	Magisterský SP	69%	22%	2%	7%	100%	183
	Doktorský SP	84%	7%	1%	8%	100%	131
	Prezenční for.	71%	18%	2%	8%	100%	244
	Kombinov. for.	78%	16%	1%	6%	100%	126
	Celkem	74%	17%	2%	7%	100%	370
Celkem	Muži	86%	10%	2%	2%	100%	293
	Ženy	81%	9%	2%	8%	100%	1074
	Bakalářský SP	84%	9%	1%	6%	100%	395
	Magisterský SP	81%	10%	2%	6%	100%	807
	Doktorský SP	85%	6%	0%	8%	100%	165
	Prezenční for.	79%	12%	3%	6%	100%	687
	Kombinov. for.	86%	7%	1%	6%	100%	680
	Celkem	83%	9%	2%	6%	100%	1367

Hypotézu o vztahu mezi setrváním v pedagogickém povolání a regionální situací na trhu práce příliš nepotvrzuje srovnání mezi pedagogickými fakultami u absolventů neučitelství pedagogických oborů. Zde jsou to ještě spolu s absolventy Pedagogické fakulty MU právě absolventi Pedagogické fakulty UJEP, kteří nejčastěji odcházejí do nepedagogických povolání. Absolventi Pedagogické fakulty UK jsou v tomto ohledu naopak zhruba průměrní. Obecně znatelně častěji opouštějí pedagogická povolání absolventi nepedagogických než pedagogických fakult.

Tabulka 21 a Tabulka 22 ukazují situaci jeden rok po absolvování z pohledu absolventů, kteří vykonávali pedagogické povolání tři až pět let po absolvování. Rozdíly mezi muži a ženami spočívají zejména v tom, že ženy mnohem častěji přicházejí do práce, a tedy i do pedagogických povolání, z rodičovské dovolené. Rozdíly mezi absolventy bakalářského a magisterského studia nejsou velké, větší podíl nově přichozích do pedagogického

Tabulka 22 Povolání a ekonomická aktivita 1 rok po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání 3 až 5 let po absolvování VŠ, vysokoškolské instituce, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Instituce	Situace 1 rok po absolvování					Počet respond.
		Pedagogická povolání	Ostatní povolání	Nezaměstn.	Ekonom. neaktivní	Celkem	
Učtelský	Pedagogická fakulta UK	91%	0%	0%	9%	100%	41
	Pedagogická fakulta JU	85%	5%	3%	7%	100%	114
	Pedagogická fakulta UJEP	95%	5%	0%	0%	100%	65
	Pedagogická fakulta MU	89%	6%	0%	5%	100%	44
	Pedagogická fakulta UP	87%	6%	2%	4%	100%	88
	Pedagogická fakulta OU	84%	11%	0%	4%	100%	47
	Celkem pedagogické fakulty	89%	5%	1%	5%	100%	404
	Univerzita Jana Amose Komenského	89%	5%	0%	7%	100%	48
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	88%	5%	1%	5%	100%	473
	Celkem ostatní fakulty	83%	9%	2%	6%	100%	78
	Celkem	87%	6%	2%	5%	100%	551
Neučtelský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	86%	6%	0%	8%	100%	57
	Pedagogická fakulta JU	81%	4%	0%	15%	100%	22
	Pedagogická fakulta UJEP	88%	5%	4%	4%	100%	29
	Pedagogická fakulta MU	76%	7%	0%	17%	100%	29
	Pedagogická fakulta UP	84%	6%	2%	8%	100%	72
	Pedagogická fakulta OU	88%	8%	0%	4%	100%	41
	Celkem pedagogické fakulty	83%	8%	1%	9%	100%	252
	Fakulta humanitních studií UTB	72%	19%	3%	6%	100%	27
	Univerzita Jana Amose Komenského	87%	5%	4%	4%	100%	86
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	83%	7%	2%	7%	100%	365
	Celkem ostatní fakulty	91%	3%	3%	2%	100%	81
	Celkem	85%	7%	2%	7%	100%	446
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	86%	14%	0%	0%	100%	10
	Celkem ostatní fakulty	74%	17%	2%	7%	100%	360
	Celkem	74%	17%	2%	7%	100%	370
Celkem	Pedagogická fakulta UK	88%	4%	0%	9%	100%	99
	Pedagogická fakulta JU	85%	5%	3%	8%	100%	138
	Pedagogická fakulta UJEP	93%	5%	1%	1%	100%	95
	Pedagogická fakulta MU	84%	7%	0%	10%	100%	73
	Pedagogická fakulta UP	86%	6%	2%	6%	100%	160
	Pedagogická fakulta OU	86%	10%	0%	4%	100%	90
	Celkem pedagogické fakulty	86%	6%	1%	7%	100%	662
	Fakulta humanitních studií UTB	68%	18%	10%	4%	100%	35
	Univerzita Jana Amose Komenského	87%	6%	2%	5%	100%	138
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	86%	6%	2%	6%	100%	848
	Celkem ostatní fakulty	77%	14%	2%	7%	100%	519
	Celkem	83%	9%	2%	6%	100%	1367

povolání lze najít mezi absolventy magisterského studia. Vyšší podíl nově příchozích lze pozorovat také v případě absolventů prezenčního studia. Absolventi kombinovaného studia jsou totiž v průměru starší, častěji se tedy u nich nejedná o začátek pracovní kariéry, kdy lze očekávat častější fluktuaci ve vykonávaných povoláních.

Rozdíly mezi jednotlivými pedagogickými fakultami nejsou výrazné, opět zaujme Pedagogická fakulta UK, kde mezi absolventy učtelských SPaO nikdo z těch, kdo jeden rok po absolvování pracovali v nepedagogickém povolání

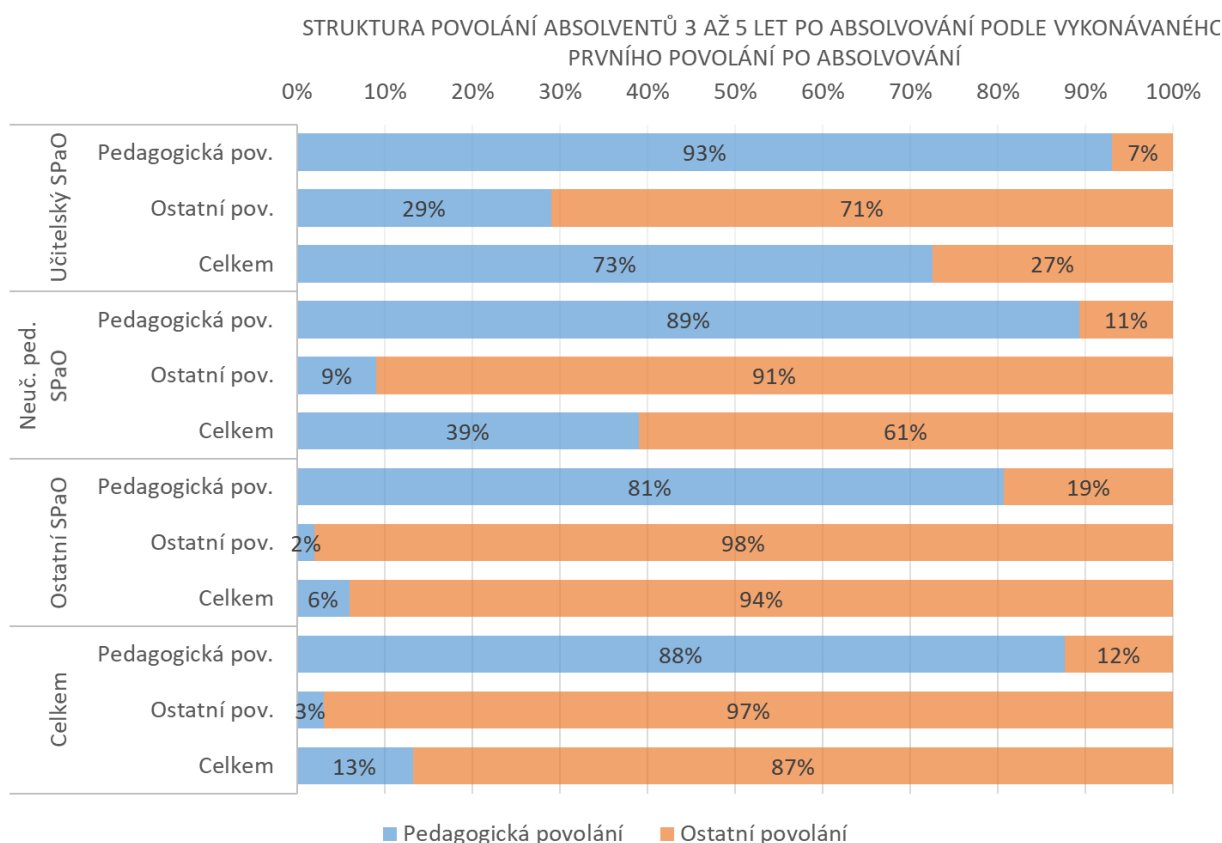
ni, vykonávali pedagogické povolání 3 až 5 let po absolvování. Na druhé straně mezi absolventy Pedagogické fakulty OU najdeme takových absolventů 11 %. Větší podíl příchozích do pedagogických povolání lze pozorovat v případě absolventů nepedagogických než pedagogických fakult. Absolventi nepedagogických fakult tedy nejen častěji tato povolání opouštějí, ale i do nich častěji přicházejí.

3.2.2 Podle šetření REFLEX 2013

V případě šetření REFLEX 2013 definujeme profesní mobilitu změnou mezi první prací po absolvování a situací v době šetření. I v tomto případě budeme sledovat pouze ty absolventy, kteří v době šetření měli 3 až 5 let od absolvování, tudíž budeme analyzovat pouze absolventy z let 2008 až 2010. Rozdíl oproti analýzám provedených na datech z šetření Absolvent 2018 je zejména to, že sledujeme pouze absolventy, kteří v obou sledovaných okamžicích pracovali. Sledujeme tedy jen přechod mezi skupinami absolventů pracujících v pedagogických povoláních a ostatních povoláních.

Z absolventů, kteří v první práci po absolvování vykonávali učitelské nebo pedagogické povolání, jich 88 % vykonávalo takové povolání i 3 až 5 let po absolvování. Zbylých 12 % odešlo pracovat do jiné profese.

Graf 3 Pedagogická povolání a změna mezi první prací po absolvování a prací 3 až 5 let po absolvování – kam směřují, šetření REFLEX 2013

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

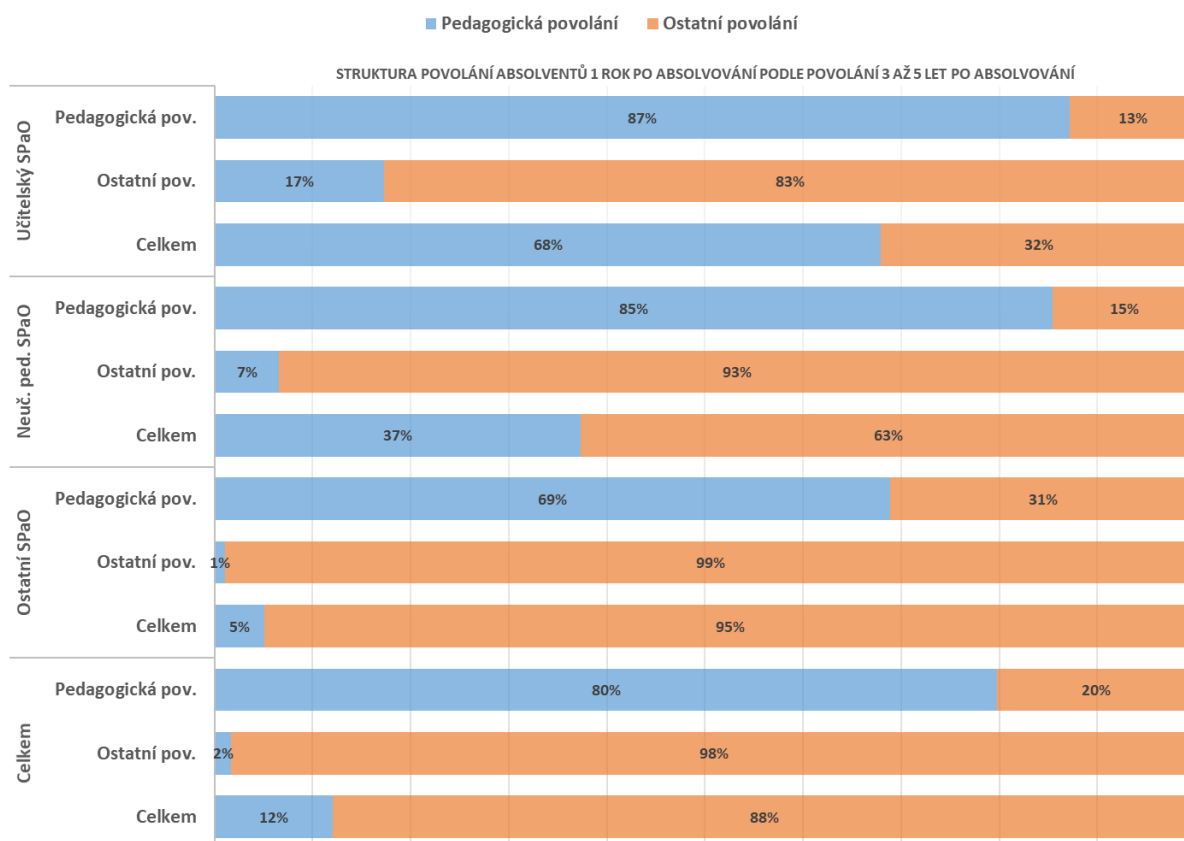
Stejně jako u výsledků z šetření Absolvent 2018 zde můžeme sledovat souvislost mezi vystudovaným oborem a tendencí setrvat v pedagogickém povolání. Absolventi učitelských SPaO zůstávají v pedagogickém povolání v 93 % případů, absolventi nečitelských pedagogických SPaO tak činí v 89 % případů a absolventi ostatních SPaO v 81 % případů.

Obdobnou souvislost lze vidět i v případě sledování, do jaké míry do pedagogických povolání nedávni absolventi přicházejí, pokud v takovém povolání ve své první práci nepracovali. Jasně nejméně to bylo u absolventů nepedagogických SPaO – pouze 2 %. I v případě absolventů nečitelských pedagogických SPaO to bylo jen 9 %. Absolventi učitelství přešli do pedagogického povolání poté, co jej v první práci nevykonávali, v 29 % případů.

Pokud se podíváme, odkud absolventi přicházejí, neboli jak se změnila situace absolventů z pohledu jejich stavu 3 až 5 let po absolvování, tak je vidět, že pedagogická povolání vykonávali ze čtyř pětina absolventi, kteří je vykonávali ve své první práci, a z jedné pětiny se jedná o ty, co v první práci dělali něco jiného.

Opět jsou zde poměrně velké odlišnosti podle toho, jaký obor vzdělání absolventi vystudovali. Podíl „nově přichozích“ je podstatně vyšší v případě absolventů nepedagogických SPaO nežli v případě učitelských i nečitelských pedagogických SPaO.

Graf 4 Pedagogická povolání a změna mezi první prací po absolvování a prací 3 až 5 let po absolvování – odkud přicházejí, šetření REFLEX 2013

Zajímavé je, že podíly 17 % (u učitelských SPaO) a 7 % (u neučitelských pedagogických SPaO) absolventů v ostatních povoláních, kteří v první práci po absolvování pracovali v pedagogických povoláních, jsou nižší hodnoty, než je podíl přicházejících z nepedagogických do pedagogických povolání (29 % a 9 %). To je opačná dynamika, než jsme mohli pozorovat v případě absolventů z šetření Absolvent 2018, avšak toto srovnání je zkreslené (mimo jiné) tím, že zde nebereme v úvahu nepracující absolventy, přičemž zejména v případě učitelů je poměrně častým jevem odchod do ekonomické neaktivity (samozřejmě se jedná hlavně o odchod učitelek na mateřskou dovolenou).

Tabulka 23 a Tabulka 24 ukazují rozdíly mezi pohlavími, typy a formami studia a jednotlivými vysok školskými institucemi pouze z pohledu absolventů, kteří vykonávali pedagogické povolání ve své první práci po absolvování vysoké školy. Mírně častěji zůstávají v pedagogickém povolání ženy, pokud si odmyslíme eko-

Tabulka 23 Povolání 3 až 5 let po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání v první práci po absolvování VŠ, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Charakteristika	Situace 3 až 5 let po absolvování			Počet respond.
		Pedagogická povolání	Ostatní povolání	Celkem	
Učitel'ský	Muži	95%	5%	100%	63
	Ženy	92%	8%	100%	294
	Bakalář'ský SP	86%	14%	100%	10
	Magisterský SP	93%	7%	100%	345
	Prezenční for.	92%	8%	100%	316
	Kombinov. for.	100%	0%	100%	41
	Celkem	93%	7%	100%	357
Neučitel'ský pedagogický	Muži	90%	10%	100%	29
	Ženy	89%	11%	100%	236
	Bakalář'ský SP	89%	11%	100%	122
	Magisterský SP	88%	12%	100%	139
	Prezenční for.	86%	14%	100%	89
	Kombinov. for.	91%	9%	100%	176
	Celkem	89%	11%	100%	265
Ostatní	Muži	80%	20%	100%	138
	Ženy	81%	19%	100%	294
	Bakalář'ský SP	70%	30%	100%	76
	Magisterský SP	81%	19%	100%	292
	Doktorský SP	90%	10%	100%	64
	Prezenční for.	80%	20%	100%	328
	Kombinov. for.	82%	18%	100%	104
	Celkem	81%	19%	100%	432
Celkem	Muži	86%	14%	100%	230
	Ženy	88%	12%	100%	824
	Bakalář'ský SP	82%	18%	100%	208
	Magisterský SP	89%	11%	100%	776
	Doktorský SP	92%	8%	100%	70
	Prezenční for.	86%	14%	100%	733
	Kombinov. for.	90%	10%	100%	321
	Celkem	88%	12%	100%	1054

Tabulka 24 Povolání 3 až 5 let po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání v první práci po absolvování VŠ, vysokoškolské instituce, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Instituce	Situace 3 až 5 let po absolvování			Počet respond.
		Pedagogická povolání	Ostatní povolání	Celkem	
Učitelský	Pedagogická fakulta UK	92%	8%	100%	52
	Pedagogická fakulta JU	93%	7%	100%	87
	Pedagogická fakulta UJEP	94%	6%	100%	37
	Pedagogická fakulta MU	88%	12%	100%	41
	Pedagogická fakulta UP	100%	0%	100%	27
	Fakulta pedagogická ZČU	89%	11%	100%	31
	Celkem pedagogické fakulty	93%	7%	100%	286
	Univerzita Jana Amose Komenského	100%	0%	100%	10
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	93%	7%	100%	296
	Celkem ostatní fakulty	90%	10%	100%	61
	Celkem	93%	7%	100%	357
Neučitelský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	91%	9%	100%	47
	Pedagogická fakulta JU	93%	7%	100%	29
	Pedagogická fakulta UJEP	100%	0%	100%	13
	Pedagogická fakulta MU	85%	15%	100%	19
	Pedagogická fakulta UP	79%	21%	100%	19
	Celkem pedagogické fakulty	88%	12%	100%	136
	Univerzita Jana Amose Komenského	93%	7%	100%	71
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	89%	11%	100%	215
	Celkem ostatní fakulty	87%	13%	100%	50
	Celkem	89%	11%	100%	265
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	93%	7%	100%	70
	Celkem ostatní fakulty	77%	23%	100%	362
	Celkem	81%	19%	100%	432
Celkem	Pedagogická fakulta UK	92%	8%	100%	108
	Pedagogická fakulta JU	94%	6%	100%	143
	Pedagogická fakulta UJEP	96%	4%	100%	56
	Pedagogická fakulta MU	87%	13%	100%	63
	Pedagogická fakulta UP	93%	7%	100%	52
	Fakulta pedagogická ZČU	92%	8%	100%	42
	Celkem pedagogické fakulty	92%	8%	100%	484
	Fakulta humanitních studií UTB	93%	7%	100%	14
	Univerzita Jana Amose Komenského	94%	6%	100%	83
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	92%	8%	100%	581
	Celkem ostatní fakulty	80%	20%	100%	473
	Celkem	88%	12%	100%	1054

nomicky neaktivní, jedná se o podobný výsledek, jako v šetření Absolvent 2018. Na rozdíl od šetření Absolvent 2018 zde však vidíme větší rozdíl mezi typy vzdělání. Absolventi bakalářského studia častěji odcházejí do nepedagogických povolání. Obdobně častěji opouští pedagogická povolání absolventi prezenčního nežli kombinovaného studia.

U šetření Absolvent 2018 jsme zmiňovali výjimečnou dynamiku opouštění pedagogických povolání u absolventů učitelských SPaO Pedagogické fakulty UK, podle dat z roku 2013 se však absolventi této fakulty od průměru nijak nevymykají. Z absolventů učitelských SPaO nejvíce opouštěli pedagogická povolání absol-

venti Pedagogické fakulty MU a Pedagogické fakulty ZČU, naopak tak neučinil ani jeden z respondentů šetření REFLEX 2013, kteří absolvovali Pedagogickou fakultu UP. Zajímavé je, že v případě absolventů neučitelských pedagogických SPaO to byli právě absolventi Pedagogické fakulty UP, kteří opouštěli pedagogická povolání poté, co je v první práci vykonávali, nejčastěji. Poměrně často tomu tak bylo také v případě absolventů Pedagogické fakulty MU. Jinak se však zde opět dostáváme k poměrně nízkým počtům respondentů a je třeba brát výsledky s rezervou.

Tabulka 25 a Tabulka 26 znázorňují, jaké povolání vykonávali ve své první práci ti, co pracovali v pedagogickém povolání 3 až 5 let po absolvování. Rozdíly mezi muži a ženami jsou poměrně malé, celkově je větší podíl nově příchozích mezi muži. Obdobně je jen malý rozdíl mezi absolventy bakalářských a magisterských studijních programů, větší rozdíl lze pozorovat jen mezi absolventy prezenčního a kombinovaného studia, kdy vyšší podíl nově příchozích sledujeme v případě absolventů kombinovaného studia.

Tabulka 25 Povolání první práce po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání 3 až 5 let po absolvování VŠ, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Charakteristika	Situace 1 rok po absolvování			Počet resp.
		Učitelské a ped. prof.	Ostatní profese	Celkem	
Učitelské	Muži	87%	13%	100%	67
	Ženy	87%	13%	100%	305
	Bakalářský SP	59%	41%	100%	12
	Magisterský SP	88%	12%	100%	358
	Prezenční for.	90%	10%	100%	321
	Kombinov. for.	74%	26%	100%	51
	Celkem	87%	13%	100%	372
Ostatní pedagogické	Muži	87%	13%	100%	31
	Ženy	85%	15%	100%	242
	Bakalářský SP	90%	10%	100%	120
	Magisterský SP	81%	19%	100%	148
	Prezenční for.	88%	12%	100%	86
	Kombinov. for.	84%	16%	100%	187
	Celkem	85%	15%	100%	273
Ostatní	Muži	69%	31%	100%	157
	Ženy	69%	31%	100%	333
	Bakalářský SP	75%	25%	100%	80
	Magisterský SP	68%	32%	100%	331
	Doktorský SP	66%	34%	100%	79
	Prezenční for.	71%	29%	100%	358
	Kombinov. for.	65%	35%	100%	132
	Celkem	69%	31%	100%	490
Celkem	Muži	77%	23%	100%	255
	Ženy	81%	19%	100%	880
	Bakalářský SP	82%	18%	100%	212
	Magisterský SP	80%	20%	100%	837
	Doktorský SP	72%	28%	100%	86
	Prezenční for.	82%	18%	100%	765
	Kombinov. for.	76%	24%	100%	370
	Celkem	80%	20%	100%	1135

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

Při srovnání pedagogických fakult se více vyjímá Pedagogická fakulta MU. Byl zde totiž nejvyšší podíl absolventů, kteří nevykonávali pedagogické povolání z těch, co je vykonávali v roce 2013. Navíc je tomu tak jak v případě absolventů učitelských, tak v případě neučitelských pedagogických SPaO. Mezi absolventy učitelských SPaO byl jen velmi malý podíl nově příchozích v případě absolventů Pedagogické fakulty UJEP. Opět zde však operujeme jen s velmi malými vzorky.

Tabulka 26 Povolání první práce po absolvování absolventů VŠ, kteří vykonávali pedagogické povolání 3 až 5 let po absolvování VŠ, vysokoškolské instituce, šetření REFLEX 2013

Typ SPaO	Instituce	Situace 1 rok po absolvování			Počet respond.
		Pedagogická povolání	Ostatní povolání	Celkem	
Učitelský	Pedagogická fakulta UK	88%	12%	100%	54
	Pedagogická fakulta JU	86%	14%	100%	92
	Pedagogická fakulta UJEP	95%	5%	100%	37
	Pedagogická fakulta MU	81%	19%	100%	45
	Pedagogická fakulta UP	90%	10%	100%	30
	Fakulta pedagogická ZČU	89%	11%	100%	31
	Celkem pedagogické fakulty	87%	13%	100%	302
	Univerzita Jana Amose Komenského	93%	7%	100%	11
	Celkem pedag. zaměřené fak. a inst.	87%	13%	100%	313
	Celkem ostatní fakulty	91%	9%	100%	59
	Celkem	87%	13%	100%	372
Neučitelský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	92%	8%	100%	46
	Pedagogická fakulta JU	96%	4%	100%	28
	Pedagogická fakulta UJEP	87%	13%	100%	15
	Pedagogická fakulta MU	74%	26%	100%	22
	Pedagogická fakulta UP	96%	4%	100%	16
	Celkem pedagogické fakulty	88%	12%	100%	135
	Fakulta humanitních studií UTB	70%	30%	100%	11
	Univerzita Jana Amose Komenského	80%	20%	100%	80
	Celkem pedag. zaměřené fak. a inst.	85%	15%	100%	226
	Celkem ostatní fakulty	89%	11%	100%	47
	Celkem	85%	15%	100%	273
Ostatní	Celkem pedag. zaměřené fak. a inst.	84%	16%	100%	83
	Celkem ostatní fakulty	65%	35%	100%	407
	Celkem	69%	31%	100%	490
Celkem	Pedagogická fakulta UK	91%	9%	100%	108
	Pedagogická fakulta JU	88%	12%	100%	152
	Pedagogická fakulta UJEP	90%	10%	100%	60
	Pedagogická fakulta MU	78%	22%	100%	71
	Pedagogická fakulta UP	93%	7%	100%	52
	Pedagogická fakulta OU	79%	21%	100%	10
	Fakulta pedagogická ZČU	92%	8%	100%	42
	Celkem pedagogické fakulty	88%	12%	100%	505
	Univerzita Jana Amose Komenského	66%	34%	100%	19
	Celkem pedag. zaměřené fak. a inst.	88%	12%	100%	532
	Celkem ostatní fakulty	70%	30%	100%	513
	Celkem	80%	20%	100%	1135

3.3 Typy profesní mobility

V předchozí části jsme zmapovali profesní a ekonomickou aktivitu absolventů vysokých škol jeden rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování. Na základě srovnání profesní a ekonomické aktivity mezi těmito dvěma časovými okamžiky je možné vytvořit klasifikaci mobility mezi pedagogickými a nepedagogickými povoláními a nepracujícími. Jelikož pouze s pomocí dat z šetření Absolvent 2018 bylo možné vytvořit komplexní obrázek o profesní mobilitě včetně odchodu z pracovního procesu a příchodu do něj, je tato část založena pouze na datech z tohoto šetření.

Možností, kolik skupin taková klasifikace může mít, je samozřejmě více. Ve výsledku se jako nejvhodnější ukázala klasifikace o 8 kategoriích:

- 1) Zůstávající – absolventi, kteří jeden rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování vykonávali pedagogické povolání a zároveň nezměnili zaměstnavatele nebo podnikání nebo výdělečnou činnost²⁴.
- 2) Stěhující – absolventi, kteří jeden rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování vykonávali pedagogické povolání a zároveň změnili zaměstnavatele nebo podnikání nebo výdělečnou činnost.
- 3) Odchozí do jiného povolání – absolventi, kteří jeden rok po absolvování vykonávali pedagogické povolání a 3 až 5 let po absolvování vykonávali nepedagogické povolání.
- 4) Odchozí mezi nepracující – absolventi, kteří jeden rok po absolvování vykonávali pedagogické povolání a 3 až 5 let po absolvování nepracovali.
- 5) Příchozí z jiného povolání – absolventi, kteří jeden rok po absolvování vykonávali nepedagogické povolání a 3 až 5 let po absolvování vykonávali pedagogické povolání.
- 6) Příchozí z nepracujících – absolventi, kteří jeden rok po absolvování nepracovali a 3 až 5 let po absolvování vykonávali pedagogické povolání.
- 7) Nepedagogové – absolventi, kteří ani jeden rok po absolvování ani 3 až 5 let po absolvování nevykonávali pedagogické povolání, ale alespoň v jednom z těchto období pracovali (v nepedagogickém povolání).
- 8) Čekající – absolventi, kteří jeden rok po absolvování a ani 3 až 5 let po absolvování nepracovali.

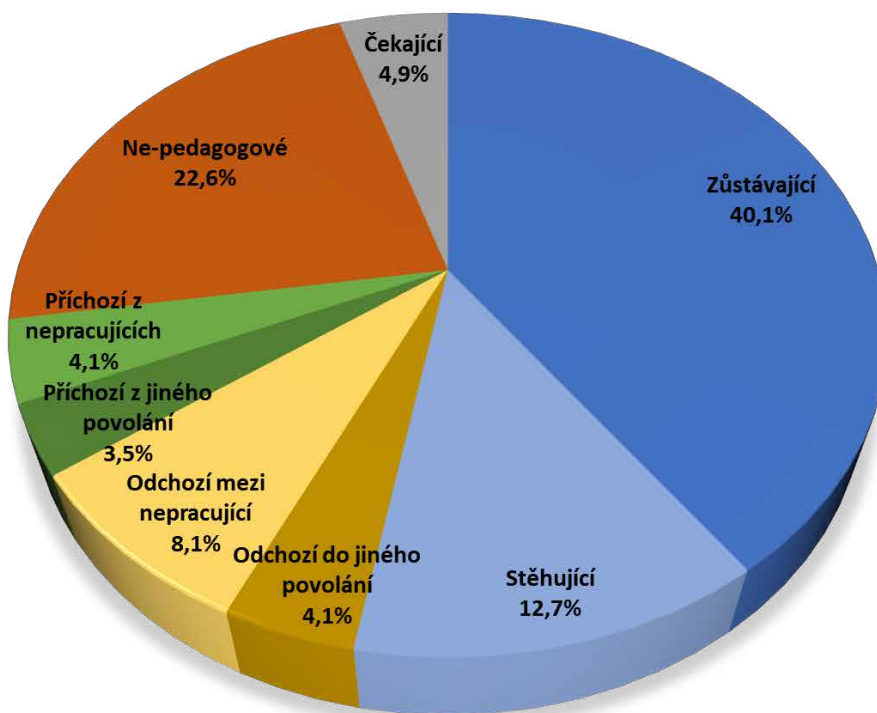
Jak je již uvedeno, kategorií může být více i méně. Kategorie stěhujících je vlastně podkategorií zůstávajících, avšak zde jsou tyto dvě kategorie odlišeny, abychom mohli rozlišit ty, co zůstávají ve stejném zaměst-

²⁴ V dotazníku šetření Absolvent 2018 byla tato skutečnost zjišťována otázkou: „Pracujete v současnosti pro stejného zaměstnavatele, případně podnikáte / vykonáváte stejnou výdělečnou činnost jako rok po absolvování školy?“ Pokud respondent jeden rok i tři až pět let po absolvování vykonával pedagogické povolání a zároveň odpověděl na tuto otázku kladně, řadíme jej do kategorie „zůstávající“, pokud zároveň odpověděl negativně, řadíme jej do skupiny „stěhující“.

nání/podnikání/výdělečné činnosti oproti těm, co zaměstnání/podnikání/výdělečnou činnost změni, avšak stále vykonávají pedagogické povolání. Za důležité také považujeme odlišit odchozí a příchozí do a z jiného povolání oproti těm, co v jedné ze sledovaných fází nepracovali. I když šetření Absolvent 2018 nám neumožňuje toto testovat, dá se předpokládat, že důvody pro ekonomickou neaktivitu (v našem případě nejčastěji mateřskou dovolenou) a práci v jiném povolání jsou poměrně odlišné. Zároveň jsou zde spojeni nezaměstnaní a ekonomicky neaktivní. Hlavním důvodem je to, že nezaměstnaných je velice málo a jako samostatná skupina, která by se navíc dělila na odchozí a příchozí, by byla zcela zanedbatelná a pro další analýzy jen obtížně využitelná. Na více kategorií by šla rozlišit i kategorie nepedagogů, podle toho, jestli pracovali v obou obdobích, nebo jen v jednom, případně v kterém. Z našeho pohledu to však není tak podstatné, důležité je, že od absolvování až po čas dotazování nepracovali v pedagogickém povolání, ale již nějakou práci měli či mají.

Toto poslední tvrzení je přirozeně zjednodušením reálné situace. Šetření Absolvent 2018 poskytuje informace pouze o situaci jeden rok po absolvování a v době šetření (v našem výběru 3 až 5 let po absolvování). Mobilita mezi povoláními a ekonomickými aktivitami mohla být však mnohem bohatší, my ji však zde posuzujeme jen na základě dvou časových okamžiků. Pro zjednodušení budeme v dalším textu uvažovat, jako by tyto dva body zastupovaly celou časovou osu a žádné další přesuny se mezi povoláními a ekonomickými aktivitami neodehrály.

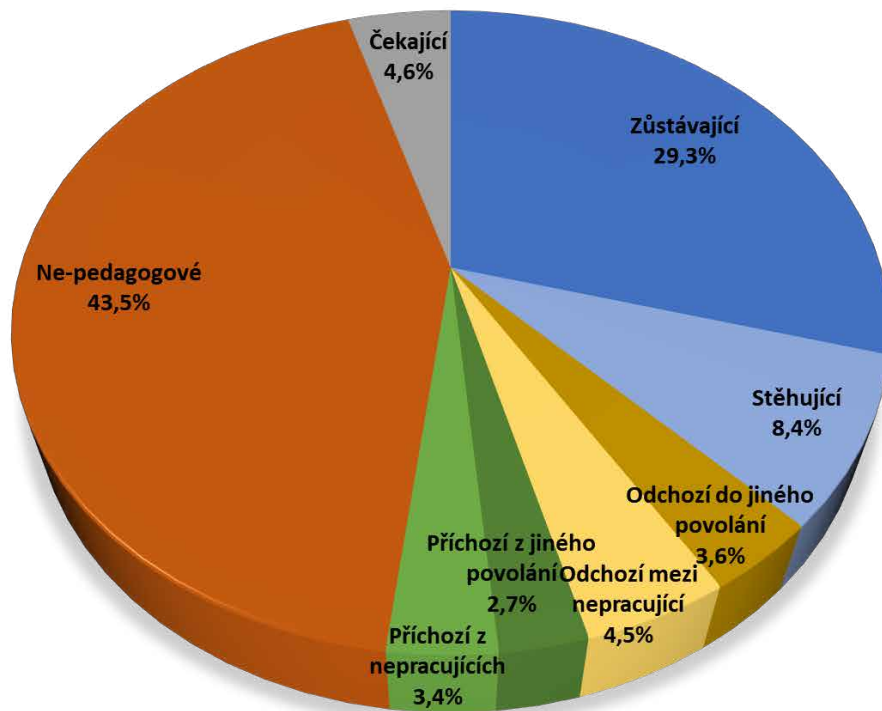
Graf 5 Profesní mobilita absolventů učitelských SPaO mezi situací 1 rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování, šetření Absolvent 2018

Graf 5, Graf 6 a Graf 7 názorně ukazují komplexně situaci absolventů v prvních letech po absolvování vysoké školy. Využívají osm výše popsaných kategorií mobility mezi pedagogickými a nepedagogickými povoláními a nepracujícími. Zároveň tyto grafy znázorňují, jak moc odlišná může být odpověď podle toho, na jakou skupinu absolventů se ptáme – jestli na absolventy učitelství, pedagogiky, nebo pedagogických fakult.

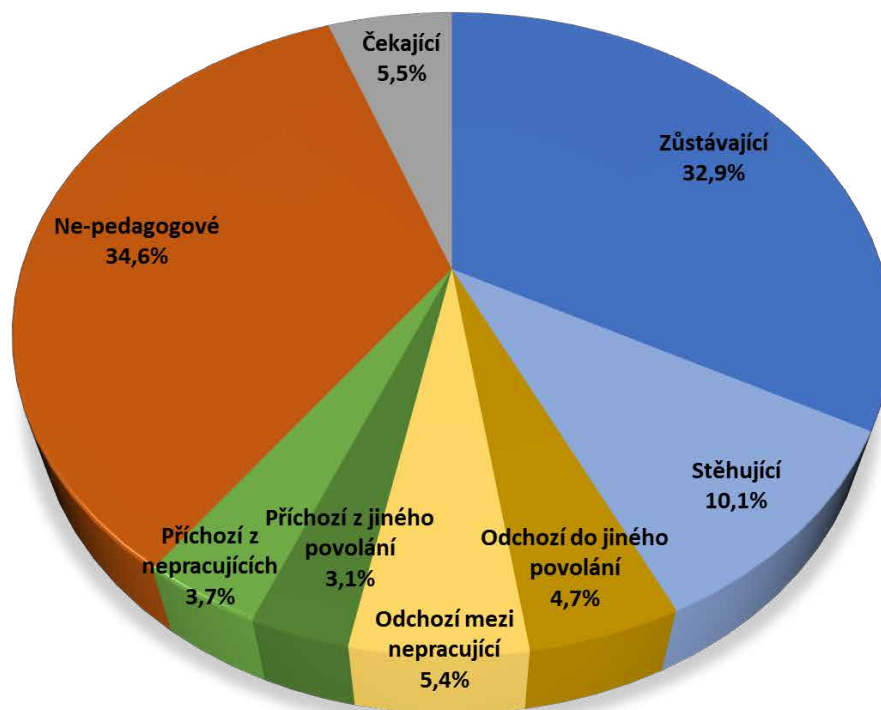
Graf 5 ukazuje mobilitu v prvních letech po absolvování u absolventů učitelských SPaO. Alespoň jednu zkušenost s pedagogickým povoláním má 78 % absolventů, jen 53 % jich však pracovalo v pedagogickém povolání jak jeden rok po absolvování, tak 3 až 5 let po absolvování. Navíc 13 p. b. z těchto 53 p. b. změnilo zaměstnavatele/podnikání/výdělečnou činnost. O něco větší část absolventů pedagogické povolání opustilo, než do něj později přišlo. Rozdíl spočívá zejména v tom, že dvakrát více absolventů odešlo mezi nepracující, než kolik jich ze skupiny nepracujících přišlo. Rozdíl mezi odchodími do jiného povolání a příchozími z jiného povolání je jen asi 0,5 p. b. ve prospěch odchodu. Ani v jednom ze sledovaných okamžiků nepracovalo v pedagogickém povolání 28 % absolventů učitelství, 23 % přitom pracovalo jinde a 5 % se do pracovního procesu nezapojilo. Zatímco tyto dvě skupiny spojuje to, že po absolvování pedagogické povolání nevykonávali, poměrně rozdílná jsou očekávání ve vztahu k jejich profesní budoucnosti. U „čekajících“ můžeme předpokládat zhruba podobné chování, jako jsme zaznamenali u nepracujících jeden rok po absolvování, kteří 3 až 5 let po absolvování pracovali – tedy, že asi dvě třetiny budou pedagogické povolání vykonávat. U skupiny „nepedagogů“ je vodítko k hledání jejich budoucího chování obtížnější. Nejpodobnější je asi podíl absolventů, kteří v první zkoumané fázi nepracovali v pedagogickém povolání a v druhé sledované fázi do něho přešli. Tento podíl činí pouze necelých 12 %. Očekávání pro budoucí přechod do pedagogického povolání je tedy u skupiny ne-pedagogů podstatně nižší než v případě skupiny čekajících.

Graf 6 Profesní mobilita absolventů pedagogických SPaO mezi situací I rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování, šetření Absolvent 2018

Graf 6 ukazuje pracovní mobilitu, pokud se ptáme na všechny pedagogické SPaO (tj. včetně učitelských SPaO). V tomto případě je podíl absolventů, kteří ani v jedné sledované fázi nevykonávali pedagogické povolání, znatelně vyšší – 48 %. 43 % připadá na absolventy, kteří už pracovali, ale pouze v nepedagogickém povolání, a 5 % tvoří absolventi, kteří ještě nepracovali. Pokud použijeme stejnou logiku jako v předchozím případě, lze očekávat, že z těchto 5 % čekajících jich půjde do pedagogického povolání asi polovina, v případě ne-pedagogů to bude pouze necelých 6 %. Co se týče fluktuace z a do pedagogického povolání, tak ta je v případě všech absolventů pedagogických SPaO menší a vyváženější než v případě absolventů čistě učitelských SPaO – 8 % pedagogické povolání opustilo, 6 % do něj přišlo. V obou sledovaných obdobích pedagogické povolání vykonávalo 38 %, přičemž asi pětina z nich změnila zaměstnavatele/podnikání/výdělečnou činnost.

Graf 7 Profesní mobilita absolventů pedagogických fakult mezi situací 1 rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování, šetření Absolvent 2018

Graf 7 znázorňuje profesní situaci v prvních letech po absolvování vysoké školy pro absolventy pedagogických fakult. Jak ukazuje Tabulka 3, absolventi učitelských SPaO tvoří jen necelou polovinu všech absolventů na pedagogických fakultách. Spolu s faktem, že absolventi učitelských i neučitelských pedagogických SPaO na pedagogických fakultách mají větší tendenci pracovat v pedagogických povoláních (viz Tabulka 12) než absolventi obdobných SPaO na nepedagogických fakultách, není překvapením, že situace absolventů pedagogických fakult je někde na půl cesty mezi situací absolventů učitelských SPaO a všech pedagogických SPaO. Hlavním důvodem detailního znázornění těchto tří skupin absolventů je ukázat, jak moc odlišné výsledky dostaneme podle toho, jak a hlavně na koho se ptáme.

Tabulka 27 Profesní mobilita absolventů VŠ mezi situací 1 rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování, pohlaví, typ a forma vzdělání, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Charakteristika	Typ profesní mobility								Celkem	Počet resp.
		Zůstávají cí	Stěhující	Odchozí jiná pr.	Odchozí nepr.	Příchozí jiná pr.	Příchozí nepr.	Ne-pedagog	Čekající		
Učitelé	Muži	43%	10%	6%	0%	5%	1%	33%	1%	100%	153
	Ženy	39%	14%	4%	10%	3%	5%	20%	6%	100%	745
	Bakalářský SP	44%	11%	3%	4%	3%	3%	27%	4%	100%	195
	Magisterský SP	39%	13%	4%	10%	4%	4%	21%	5%	100%	703
	Prezenční for.	36%	13%	4%	12%	4%	5%	21%	5%	100%	545
	Kombinov. for.	44%	12%	4%	4%	3%	4%	24%	5%	100%	353
	Celkem	40%	13%	4%	8%	3%	4%	23%	5%	100%	898
Ostatní pedagogické	Muži	21%	6%	2%	0%	1%	0%	67%	2%	100%	196
	Ženy	23%	6%	4%	3%	2%	3%	54%	5%	100%	1109
	Bakalářský SP	22%	5%	3%	2%	2%	2%	58%	5%	100%	645
	Magisterský SP	22%	6%	3%	3%	2%	4%	56%	4%	100%	612
	Doktorský SP	49%	14%	0%	2%	0%	7%	25%	2%	100%	48
	Prezenční for.	17%	6%	7%	4%	3%	3%	55%	5%	100%	412
	Kombinov. for.	25%	6%	2%	2%	2%	3%	57%	4%	100%	893
	Celkem	23%	6%	3%	2%	2%	3%	56%	4%	100%	1305
Ostatní	Muži	2%	0%	1%	0%	0%	0%	95%	1%	100%	3977
	Ženy	2%	1%	1%	0%	1%	0%	89%	6%	100%	6011
	Bakalářský SP	1%	0%	1%	0%	1%	0%	91%	6%	100%	2255
	Magisterský SP	1%	0%	1%	0%	1%	0%	94%	3%	100%	7175
	Doktorský SP	16%	3%	4%	1%	2%	2%	68%	4%	100%	558
	Prezenční for.	2%	0%	1%	0%	1%	0%	92%	4%	100%	7669
	Kombinov. for.	4%	1%	1%	0%	1%	0%	90%	4%	100%	2319
	Celkem	2%	1%	1%	0%	1%	0%	92%	4%	100%	9988
Celkem	Muži	5%	1%	1%	0%	1%	0%	91%	1%	100%	4326
	Ženy	8%	2%	1%	2%	1%	1%	78%	5%	100%	7865
	Bakalářský SP	8%	2%	1%	1%	1%	1%	81%	5%	100%	3095
	Magisterský SP	6%	2%	1%	1%	1%	1%	86%	3%	100%	8490
	Doktorský SP	18%	4%	4%	1%	2%	2%	65%	4%	100%	606
	Prezenční for.	4%	1%	1%	1%	1%	1%	87%	4%	100%	8626
	Kombinov. for.	12%	3%	1%	1%	1%	1%	76%	4%	100%	3565
	Celkem	7%	2%	1%	1%	1%	1%	83%	4%	100%	12191

Tabulka 27 a Tabulka 28 ukazují rozdíly v počáteční profesní mobilitě po absolvování vysoké školy mezi absolventy různého pohlaví, typu a formy studia a vysokoškolských institucí. Rozdíly mezi pohlavími byly již do značné míry popsány. Ženy podstatně častěji nepracují, muži naopak podstatně častěji pracují v neučitelských povoláních, a to včetně toho, že ženy častěji odcházejí mezi nepracující a přicházejí z nepracujících a muži častěji odcházejí do jiného povolání a přicházejí z jiného povolání. Toto platí jak pro absolventy učitelských SPaO, tak pro absolventy ostatních SPaO. V případě absolventů učitelských SPaO častěji nikdy nevykonávali pedagogické povolání absolventi bakalářského než magisterského studia. Ti zase díky mladší věkové struktuře častěji odcházejí mezi nepracující (na rodičovskou dovolenou). V případě absolventů neučitelských pedagogických SPaO jsou rozdíly v chování absolventů bakalářského a magisterského studia jen velmi malé. Častěji v obou sledovaných obdobích pracovali v pedagogickém povolání absolventi kombinované formy studia. Absolventi prezenční formy totiž tato povolání opouští ztelně častěji. Zatímco v případě

učitelských SPaO je to zejména kvůli rodičovské dovolené (tedy mezi nepracující), v případě neučitelských pedagogických SPaO odcházejí spíše do jiného povolání.

Z těch, co zůstávají v pedagogickém povolání, jich část změní zaměstnavatele/podnikání/výdělečnou činnost (tzv. stěhující). U absolventů učitelských SPaO je to asi třetina, v případě ostatních SPaO zhruba čtvrtina. Toto lze častěji pozorovat u absolventů prezenční formy a magisterského typu studia a v případě žen.

Tabulka 28 Profesní mobilita absolventů VŠ mezi situací 1 rok po absolvování a 3 až 5 let po absolvování, vysokoškolské instituce, šetření Absolvent 2018

Typ SPaO	Institute	Typ profesní mobility									Počet resp.
		Zůstávají cí	Stěhující	Odchozí jiná pr.	Odchozí nepr.	Příchozí jiná pr.	Příchozí nepr.	Ne-pedagog	Čekající	Celkem	
Učtelský	Pedagogická fakulta UK	39%	13%	12%	11%	0%	5%	11%	9%	100%	73
	Pedagogická fakulta JU	42%	14%	4%	8%	3%	7%	17%	5%	100%	173
	Pedagogická fakulta UJEP	53%	19%	2%	6%	4%	0%	9%	8%	100%	85
	Pedagogická fakulta MU	37%	14%	4%	10%	3%	3%	25%	3%	100%	78
	Pedagogická fakulta UP	38%	15%	5%	9%	4%	4%	20%	6%	100%	146
	Pedagogická fakulta OU	43%	9%	1%	10%	7%	3%	21%	6%	100%	75
	Celkem pedagogické fakulty	42%	14%	4%	9%	3%	4%	18%	6%	100%	636
	Fakulta humanitních studií UTB	7%	25%	0%	6%	10%	16%	36%	0%	100%	14
	Institut vzdělávání a poraden. ČZU	37%	21%	0%	0%	0%	7%	36%	0%	100%	11
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	36%	0%	0%	7%	0%	0%	57%	0%	100%	13
	Univerzita J. A. Komenského	54%	20%	5%	1%	4%	5%	9%	2%	100%	58
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	42%	14%	4%	7%	3%	4%	20%	5%	100%	737
	Celkem ostatní fakulty	33%	5%	4%	10%	4%	4%	34%	5%	100%	161
	Celkem	40%	13%	4%	8%	3%	4%	23%	5%	100%	898
Neučtelský pedagogický	Pedagogická fakulta UK	40%	8%	4%	5%	3%	5%	29%	5%	100%	103
	Pedagogická fakulta JU	18%	5%	2%	2%	1%	4%	60%	8%	100%	73
	Pedagogická fakulta UJEP	18%	10%	6%	1%	1%	2%	58%	3%	100%	88
	Pedagogická fakulta MU	22%	6%	8%	1%	3%	6%	46%	8%	100%	74
	Pedagogická fakulta UP	25%	7%	1%	4%	2%	4%	52%	5%	100%	185
	Pedagogická fakulta OU	31%	8%	1%	4%	4%	2%	46%	5%	100%	90
	Celkem pedagogické fakulty	26%	7%	4%	3%	3%	4%	47%	6%	100%	621
	Fakulta humanitních studií UTB	7%	2%	3%	1%	2%	1%	80%	4%	100%	211
	Univerzita J. A. Komenského	23%	5%	2%	2%	2%	3%	60%	4%	100%	247
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	22%	6%	3%	2%	2%	3%	57%	5%	100%	1082
	Celkem ostatní fakulty	28%	7%	2%	3%	1%	2%	55%	2%	100%	223
	Celkem	23%	6%	3%	2%	2%	3%	56%	4%	100%	1305
Ostatní	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	2%	1%	2%	0%	0%	0%	92%	4%	100%	288
	z toho UJAK	1%	0%	0%	0%	1%	0%	94%	4%	100%	206
	Celkem ostatní fakulty	2%	1%	1%	0%	1%	0%	92%	4%	100%	9700
	Celkem	2%	1%	1%	0%	1%	0%	92%	4%	100%	9988
Celkem	Pedagogická fakulta UK	39%	9%	7%	7%	2%	5%	24%	7%	100%	183
	Pedagogická fakulta JU	32%	11%	4%	6%	2%	5%	35%	6%	100%	261
	Pedagogická fakulta UJEP	33%	14%	4%	3%	2%	1%	38%	5%	100%	179
	Pedagogická fakulta MU	30%	10%	6%	6%	3%	5%	35%	6%	100%	152
	Pedagogická fakulta UP	30%	10%	2%	6%	3%	4%	39%	5%	100%	333
	Pedagogická fakulta OU	35%	8%	1%	6%	5%	2%	37%	6%	100%	174
	Pedagogická fakulta UHK	33%	4%	18%	0%	8%	0%	36%	0%	100%	13
	Celkem pedagogické fakulty	33%	10%	5%	5%	3%	4%	35%	6%	100%	1297
	Fakulta humanitních studií UTB	6%	3%	3%	1%	2%	2%	80%	4%	100%	261
	Institut vzdělávání a poraden.ČZU	27%	15%	0%	0%	0%	5%	48%	6%	100%	15
	Institut celoživot. vzděl. MENDELU	27%	0%	0%	5%	0%	0%	68%	0%	100%	18
	Univerzita J. A. Komenského	17%	4%	2%	1%	1%	2%	70%	3%	100%	511
	Celkem pedagog. zaměřené fak. a inst.	24%	7%	3%	3%	2%	3%	52%	5%	100%	2107
	Celkem ostatní fakulty	3%	1%	1%	0%	1%	0%	90%	4%	100%	10084
	Celkem	7%	2%	1%	1%	1%	1%	83%	4%	100%	12191

3. Profesní situace absolventů učitelství a pedagogiky po absolvování vysoké školy

Mezi absolventy učitelských SPaO vyčnívají, jak již bylo výše popsáno, absolventi Pedagogické fakulty UK, kteří pedagogická povolání opouštějí zdaleka nejčastěji. Kromě vysokého podílu opouštějících pedagogické povolání lze jako druhý negativní jev vnímat vysoký podíl absolventů, kteří již pracovali, avšak ani v jednom ze sledovaných období to nebylo v pedagogickém povolání. V tomto ohledu mají prvenství absolventi Pedagogické fakulty MU. Naopak zdaleka nejvíce pracovali v pedagogickém povolání v obou obdobích absolventi Pedagogické fakulty UJEP, učinilo tak 72 %.

Zajímavé je, jak moc odlišné údaje nabízí skupina absolventů ostatních SPaO. Tito absolventi Pedagogické fakulty UK opouštějí pedagogická povolání podstatně méně často než jejich kolegové z učitelských SPaO. I díky tomu je to tato fakulta, kde mezi pedagogickými fakultami je zdaleka nejvíce absolventů, kteří pracovali v pedagogických povoláních v obou sledovaných obdobích a zároveň je zde i jasně nejméně těch, co již pracovali a dosud nevykonávali pedagogické povolání. Nejméně často si v rámci skupiny absolventů ostatních SPaO vyzkoušeli pedagogické povolání absolventi Pedagogické fakulty JU.

Literatura

ČESKO. Zákon č. 263 ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

ČSÚ. (2020a). CZ-ISCO *Metodická příručka* ČSÚ [online]. Praha: ČSÚ. [cit. 2020-17-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23172001/metodicka_prirucka_1.pdf/1607eef6-476b-47b6-af-64-a426699ac52a?version=1.0

ČSÚ. (2020b) NACE REV. 2 *Metodická příručka* ČSÚ [online]. Praha: ČSÚ. [cit. 2020-17-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23174387/metodicka_prirucka_cz_nace_rev_2.pdf/e26ebee-3-a5b2-48a1-a036-75e14cdb8944?version=1.0

Hanušová, S., & Pišová, M. (Eds.) (2017). *Chtějí zůstat, nebo odejít? Začínající učitelé v českých základních školách*. Brno: Masarykova univerzita

Koucký, J., Ryška, R., & Zelenka, M. (2014). *Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Reflexe%20vzdelani%20a%20uplatneni%20absolventu.%20Vysledky%20setreni%20REFLEX%202013.pdf>

MŠMT. (2020). *Základy statistiky vysokých škol 2001 až 2019* [online]. Praha: MŠMT. [cit. 2020-8-9]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/statistikyvs/index.aspx>

Zelenka M., Sedláček, J., Šmídová, M., Lounek, V., Ryška, R., Koucký J. (2019). *Souhrnná zpráva o šetření Absolvent 2018*. Praha: CSVŠ MŠMT. Dostupné z: https://www.csvs.cz/wp-content/uploads/2019/11/Absolvent_2018_souhrnna_zprava_final_13.pdf

